

САНХҮҮГИЙН САЛБАРЫН ТОЙМ

2023 ОНЫ 3 ДУГААР УЛИРАЛ

АГУУЛГА

I. ХӨРӨНГИЙН ЗАХ ЗЭЭЛ

Санхүүгийн зах зээлийн төлөв

8

Хүртээмжтэй байдал

11

Бүтээгдэхүүн үйлчилгээ

14

Ашигт ажиллагаа

18

Тогтвортой байдал

22

Бодлого зохицуулалт

23

II. ДААТГАЛЫН ЗАХ ЗЭЭЛ

Санхүүгийн зах зээлийн төлөв

28

Хүртээмжтэй байдал

32

Бүтээгдэхүүн үйлчилгээ

35

Ашигт ажиллагаа

37

Тогтвортой байдал

38

Бодлого зохицуулалт

39

III. БАНК БУС САНХҮҮГИЙН БАЙГУУЛЛАГА

Санхүүгийн зах зээлийн төлөв

44

Хүртээмжтэй байдал

49

Бүтээгдэхүүн үйлчилгээ

52

Ашигт ажиллагаа

55

Тогтвортой байдал

57

Бодлого зохицуулалт

61

IV. ХАДГАЛАМЖ, ЗЭЭЛИЙН ХОРШОО

Санхүүгийн зах зээлийн төлөв

66

Хүртээмжтэй байдал

68

Бүтээгдэхүүн үйлчилгээ

72

Ашигт ажиллагаа

76

Тогтвортой байдал

78

Бодлого зохицуулалт

80

V. ЗЭЭЛИЙН БАТЛАН ДААЛТЫН САН

Санхүүгийн зах зээлийн төлөв	Хүртээмжтэй байдал	Бүтээгдэхүүн үйлчилгээ	Ашигт ажиллагаа	Тогтвортой байдал
------------------------------	--------------------	------------------------	-----------------	-------------------

84

85

87

88

89

VI. ҮЛ ХӨДЛӨХ ЭД ХӨРӨНГӨ ЗУУЧЛАЛ

Салбарын төлөв	Ашигт ажиллагаа	Хүртээмжтэй байдал	Бүтээгдэхүүн үйлчилгээ	Бодлого зохицуулалт
----------------	-----------------	--------------------	------------------------	---------------------

92

95

96

97

100

VII. ҮНЭТ МЕТАЛЛ, ҮНЭТ ЧУЛУУНЫ АРИЛЖАА ЭРХЛЭГЧ

Салбарын төлөв	Хүртээмжтэй байдал	Бүтээгдэхүүн үйлчилгээ	Бодлого зохицуулалт
----------------	--------------------	------------------------	---------------------

104

105

106

107

VIII. СЭНДБОКС ЗОХИЦУУЛАЛТЫН ОРЧИН

Зохицуулалтын орчны төлөв	Сэндбоксад туршигдаж буй бүтээгдэхүүнүүд	Бодлого зохицуулалт
---------------------------	--	---------------------

108

110

116

IX. ВИРТУАЛ ХӨРӨНГИЙН ҮЙЛЧИЛГЭЭ ҮЗҮҮЛЭГЧИЙН ЗАХ ЗЭЭЛ

Салбарын төлөв	Бодлого зохицуулалт
----------------	---------------------

120

122

ТОВЧИЛСОН ҮГИЙН ТАЙЛБАР

АНУ	Америкийн Нэгдсэн Улс	ХБНГУ	Холбооны Бүгд Найрамдах Герман Улс
АХБ	Азийн хөгжлийн банк	ХБҮЦ	Хөрөнгөөр баталгаажсан үнэт цаас
ББСБ	Банк бус санхүүгийн байгууллага	ХОМК	Хөрөнгө оруулалтын менежментийн компани
БНХАУ	Бүгд Найрамдах Хятад Ард Улс	ХОС	Хөрөнгө оруулалтын сан
БНСУ	Бүгд Найрамдах Солонгос Улс	ХХК	Хязгаарлагдмал хариуцлагатай компани
ДНБ	Дотоодын нийт бүтээгдэхүүн	МАPIX	Монголын хөдөө аж ахуйн барааны үнийн индекс
ЗГҮЦ	Засгийн газрын үнэт цаас	ТӨХХК	Төрийн өмчит хязгаарлагдмал хариуцлагатай компани
ЗЖДХ	Зээлийн жигнэсэн дундаж хүү	AFI	Alliance for Financial Inclusion /Санхүүгийн хүртээмжийн нийгэмлэг/
ЗЗҮ	Зах зээлийн үнэлгээ	ATM	Automated teller machine /Автомат теллер машин/
МИК	Монголын ипотекийн корпораци	ESG	Environmental, Social, Governance /Байгаль орчин, нийгэм, засаглал/
МХЗХҮХ	Монголын хадгаламж, зээлийн хоршооны үндэсний холбоо	JICA	Japan International Cooperation Agency /Японы олон улсын хамтын ажиллагааны байгууллага/
МХБ	“Монголын хөрөнгийн бирж” ХК	IAIS	International Association of Insurance Supervisors /Олон улсын даатгалын зохицуулагчдын холбоо/
МҮЦБ	“Монголын үнэт цаасны бирж” ХК	IPO	Initial public offering /Олон нийтэд хувьцаагаа санал болгох/
НҮБ	Нэгдсэн үндэстний байгууллага	FPO	Follow up on public offering /Нэмэлт хувьцаа гаргах/
ТДЦА	Татварын дараах цэвэр ашиг	MSE	Mongolian stock exchange /Монголын хөрөнгийн бирж/
ТЗК	Тусгай зориулалтын компани	UNEP FI	Нэгдсэн үндэсний байгууллагын Байгаль орчны хөтөлбөрийн санхүүжилтийн санаачилга
ОУСК	Олон улсын санхүүгийн корпораци		
УҮГ	Улсын үйлдвэрийн газар		
ҮХЭХБХСЗ	Үл хөдлөх эд хөрөнгө барьцаалахтай холбоотой санхүүгийн зуучлал		
ҮХЭХЗ	Үл хөдлөх эд хөрөнгө зуучлал		
ҮЦК	Үнэт цаасны компани		
ҮЦТХТ	Үнэт цаасны төвлөрсөн хадгаламжийн төв		
ХААБ	Хөдөө аж ахуйн бирж		
ХЖДХ	Хадгаламжийн жигнэсэн дундаж хүү		
ХЗХ	Хадгаламж, зээлийн хоршоо		
ХНХ	Хувь нийлүүлсэн хөрөнгө		
ХК	Хувьцаат компани		

ХӨРӨНГИЙН ЗАХ ЗЭЭЛ	Зах зээлийн үнэлгээ 10,290.8 тэрбум төгрөг ЗЗҮ/ДНБ 19.5%	Нийт хөрөнгө 582.5 тэрбум төгрөг	ДААТГАЛЫН ЗАХ ЗЭЭЛ
ТОП-20 индекс 35,436.88	Арилжааны дүн 654.6 тэрбум төгрөг	Даатгалын болон давхар даатгалын нийт хураамж 290.0 тэрбум төгрөг	Даатгалын нөхөн төлбөр 82.1 тэрбум төгрөг
ҮЦК-ийн тоо 52	Хөрвөх чадвар 1.3%	Цэвэр ашиг 7.4 тэрбум төгрөг	Нөөц сан 268.6 тэрбум төгрөг
MSE A 15,249.91 MSE B 12,197.78	Уул уурхайн бүтээгдэхүүний арилжааны хэмжээ 3,370.2 тэрбум төгрөг	Гүнзгийрэлт 0.6%	Нягтрал 87,816 төгрөг
			Давхар даатгалын хураамжийн зардал 97.9 тэрбум төгрөг
БАНК БУС САНХҮҮГИЙН БАЙГУУЛЛАГА	Тусгай зөвшөөрөлтэй 521 ББСБ	91.9 % Зээлийн үйл ажиллагааны тусгай зөвшөөрөлтэй	Тусгай зөвшөөрөлтэй 192 ХЗХ
Нийт хөрөнгө 4.3 их наяд төгрөг	4.1 сая Харилцагч	Чанаргүй зээлийн нийт зээлд эзлэх хувь 3.1%	ХАДГАЛАМЖ, ЗЭЭЛИЙН ХОРШОО
Нийт зээл 3.4 их наяд төгрөг	Нийт зээлдэгч 1.5 сая	Нийт хөрөнгө 302.7 тэрбум төгрөг	Нийт хадгаламж 213.0 тэрбум төгрөг
Зээлийн жигнэсэн дундаж хүү 3.3%	Нийт орлого 814.7 тэрбум төгрөг	2.2% Зээлийн жигнэсэн дундаж хүү	Цэвэр ашиг 6.1 тэрбум төгрөг
ҮЛ ХӨДЛӨХ ЭД ХӨРӨНГӨ ЗУУЧЛАЛ	ҮХЭХЗ-ын байгууллага 314	Нийт хөрөнгө 222.0 тэрбум төгрөг	НИЙТ ЗЭЭЛ 222.0 тэрбум төгрөг
Зуучлан худалдсан 1,488.9 тэрбум төгрөг	Зуучлан түрээслүүлсэн 116.3 тэрбум төгрөг	Иргэн 461	Хуулийн этгээд 50
		Үнэт металл худалдан авалт 224.3 тэрбум төгрөг	ҮНЭТ МЕТАЛЛ, ҮНЭТ ЧУЛУУ
			Хугацаатай хадгаламжийн жигнэсэн дундаж хүү 1.4%
			Үнэт металлын борлуулалт 239.9 тэрбум төгрөг

ХӨРӨНГИЙН ЗАХ ЗЭЭЛ

Зах зээлийн үнэлгээ

10,290.8
тэрбум төгрөг

Санхүүгийн зах зээлийн төлөв

Дансны тоо
2,554,238

Хүртээмжтэй байдал

Нийт арилжааны дүн

654.6 тэрбум төгрөг

Бүтээгдэхүүн үйлчилгээ

Ашигт ажиллагаа

ҮЦК-ийн хөрөнгө

219.1

тэрбум төгрөг

Улсад татан
төвлөрүүлсэн
татвар, НДШ
(ҮЦК, ХОМК)

5.0

тэрбум төгрөг

Тогтвортой байдал

Төвлөрөл 3ЗҮ-ний

41.0 хувийг

Топ-10 ХК

Бодлого зохицуулалт

САНХҮҮГИЙН ЗАХ ЗЭЭЛИЙН ТӨЛӨВ

Үнэт цаасны зах зээлд нийт **610** зохицуулалттай этгээд, хувьцаат компани үйл ажиллагаа явуулж байна

Хувийн хөрөнгө оруулалтын сан (Хөрөнгө оруулалтын сангийн тухай хуулийн 5.3 дахь заалт)
36

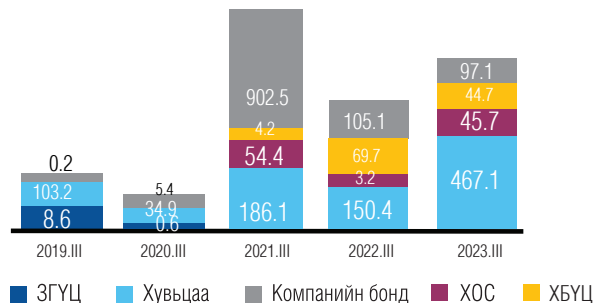
Арилжаа эрхлэх 3	Төвлөрсөн хадгаламж, үнэт цаасны арилжааны төлбөрийн 1	Барьцаат үнэт цаасны хөрөнгийн багцын бүртгэл хянагч 1
ХОМК 37	Тооцооны 2 /1 давхардсан/	Кастодиан 3
Андеррайтерийн зөвшөөрөлтэй банк 2	Хөрөнгө итгэмжлэн удирдах 8	ХК 322
ҮЦК* 52	ХАА түүхий эдийн арилжаа эрхлэх 1	ХАА түүхий эдийн брокер 10
ҮЦЗЗ–д аудитын үйлчилгээ үзүүлэх 48 /6 давхардсан/	ҮЦЗЗ–д хөрөнгийн үнэлгээний үйлчилгээ үзүүлэх 24 /давхардсан/	ҮЦЗЗ–д хуулийн үйлчилгээ үзүүлэх 41
Хөрөнгөөр баталгаажсан үнэт цаас гаргагч 56 /ТЗК/	Хамтын хөрөнгө оруулалтын сан 5	Өөрийгөө зохицуулах байгууллага 2 /1 давхардсан/
Уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржийн үйл ажиллагаа эрхлэх байгууллага 1 /давхардсан/	Санхүүжих чадавхын зэрэглэл тогтоох байгууллага 1	

*ҮЦК–д брокер, дилер, андеррайтер болон хөрөнгө оруулалтын зөвлөхийн үйл ажиллагаа эрхлэгч байгууллагыг хамаатуулна.

Үнэт цаасны зах зээлийн арилжаа

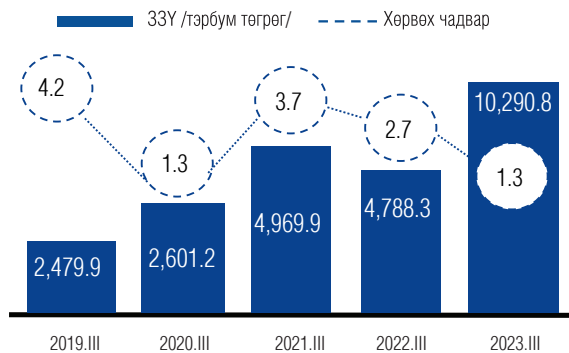
- Нийт 654.6 тэрбум төгрөгийн үнэт цаас зах зээлд арилжигдсан нь өмнөх оны мөн үеэс 2 дахин, 2019 оны мөн үеэс 5.9 дахин өссөн үзүүлэлт юм.
- Нийт арилжааны 71.4 хувийг хувьцааны, 7.0 хувийг хөрөнгө оруулалтын сангийн нэгж эрхийн, 14.8 хувийг компанийн бондын, 6.8 хувийг хөрөнгөөр баталгаажсан үнэт цаасны арилжаа тус тус эзэлж байна.

Үнэт цаасны арилжаа /тэрбум төгрөг/

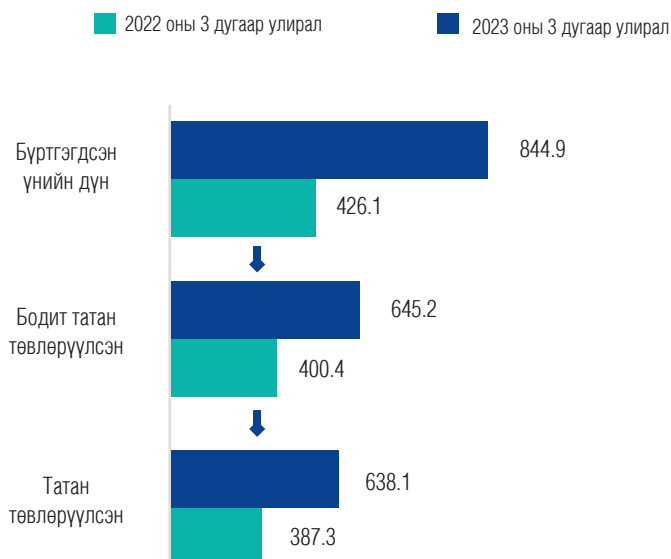
Зах зээлийн үнэлгээ болон хөрвөх чадвар

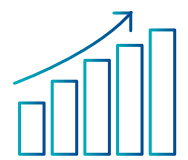
- Зах зээлийн үнэлгээ өмнөх оны мөн үеэс 2.2 дахин өсөж 10,290.8 тэрбум төгрөгт хүрсэн бол хувьцааны хоёрдогч зах зээлийн арилжааны хөрвөх чадвар 1.3 хувь байна.

БИРЖИЙН БУС ЗАХ ЗЭЭЛ

- Биржийн бус зах зээлд 49 үнэт цаас гаргагчийн 844.9 тэрбум төгрөгийн үнийн дүнтэй 128 транч өрийн хэрэгслийг бүртгэж, 638.1 тэрбум төгрөгийг татан төвлөрүүлсэн нь өмнөх оны мөн үеэс 64.7 хувиар өссөн үзүүлэлт юм.

ТОП 20 35,436.88

MSE A 15,249.91

MSE B 12,197.78

Үнэт цаасны зах зээлийн индекс өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад

- **ТОП-20 Индекс 1,412.62** нэгжээр буюу 4.2 хувиар өссөн.
- **MSE A индекс 3,151.37** нэгжээр буюу 26.1 хувиар өссөн.
- **MSE B индекс 225.63** нэгжээр буюу 1.9 хувиар өссөн үзүүлэлттэй байна.

ХӨДӨӨ, АЖ АХУЙН ГАРАЛТАЙ БАРАА, ТҮҮХИЙ ЭДИЙН ЗАХ ЗЭЭЛ

ХААБ-ээр нийт 10 нэр төрлийн 824.6 тэрбум төгрөгийн бараа бүтээгдэхүүн арилжаалагдсан нь өмнөх оны мөн үеэс 209.6 тэрбум төгрөгөөр буюу 20.3 хувиар буурсан .

ХААБ-ийн нийт арилжааны 0.1 хувийг бүрдүүлж буй бараа бүтээгдэхүүнд хонины завод ноос 81.4 сая төгрөг, тэмээний завод ноос 8.4 сая төгрөг, тэмээний очёс 18.9 сая төгрөг, бодын хөөвөр 168.5 сая төгрөг, боловсруулаагүй үхрийн шир 6.6 сая төгрөг тус тус эзэлж байна.

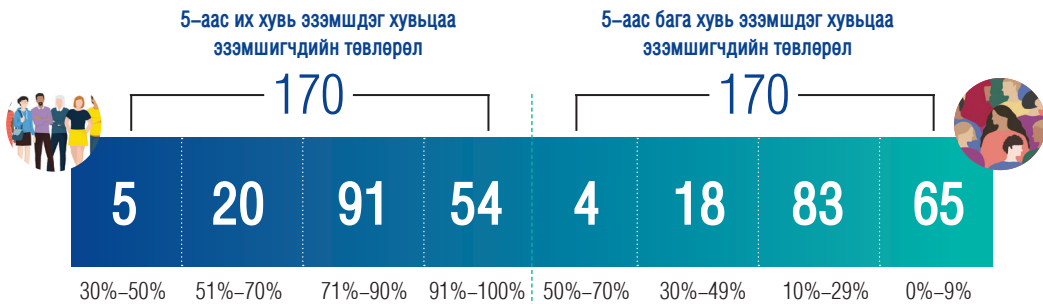
ХҮРТЭЭМЖТЭЙ БАЙДАЛ

ТОП-20 ИНДЕКСТ БАГТАХ ХК-УУДЫН САЛБАРЫН АНГИЛАЛ /ЗЗҮ-ЭЭР/

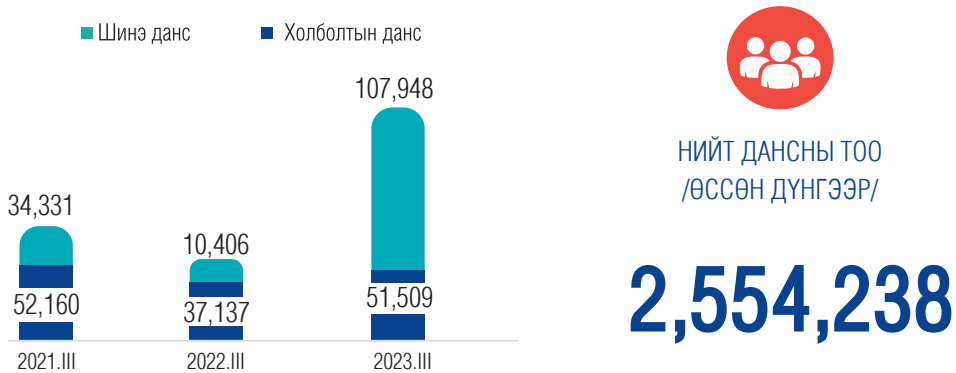
ХУВЬЦААНЫ ТӨВЛӨРӨЛ

Хөрөнгийн бирж дээр идэвхтэй арилжаа явуулдаг 170 ХК-ийн төвлөрлийг хувьцааны 5-аас дээш хувь болон түүнээс доош хувь эзэмшдэг хувьцаа эзэмшигчдийн хувиар тооцож доорх хүснэгтэд харуулав.

ҮНЭТ ЦААСНЫ ДАНСНЫ ТОО

- Шинээр 107,948 данс нээгдэж нийт дансны тоо 2,554,238-г хүрсэн. Харин холболтын бол 51,509 нийт холболтын данс нээгдэж 582,264-г хүрлээ.

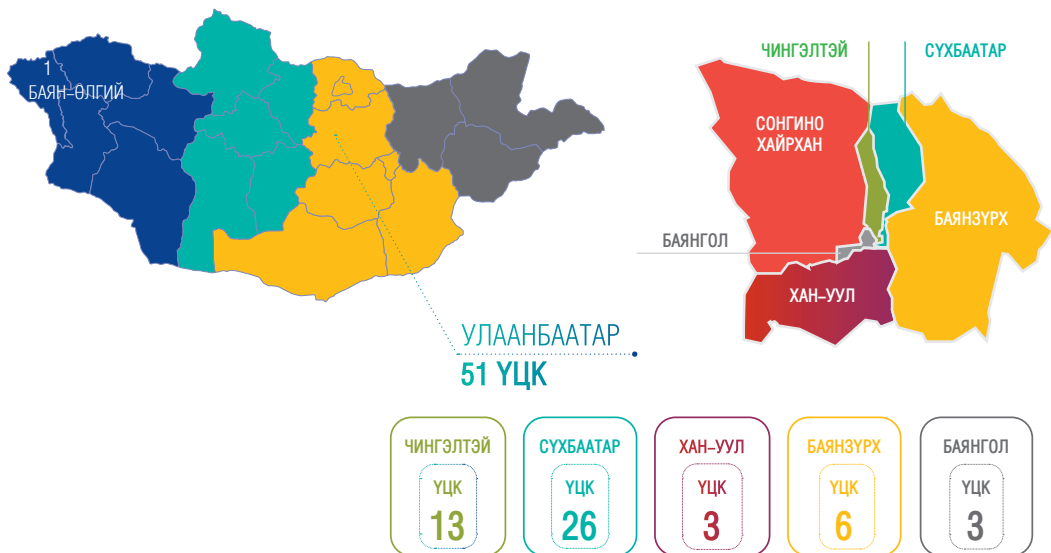

ҮЦТХТ-Д БҮРТГЭЛТЭЙ ҮНЭТ ЦААС

ҮЦК БАЙРШИЛ

- 52 ҮЦК-аас 51 нь Улаанбаатарт, 1 нь Баян-Өлгий аймагт үйл ажиллагаа эрхэлж байна.

ҮЦК-ИЙН САЛБАР, ТӨЛӨӨЛӨГЧИЙН БАЙРШИЛ

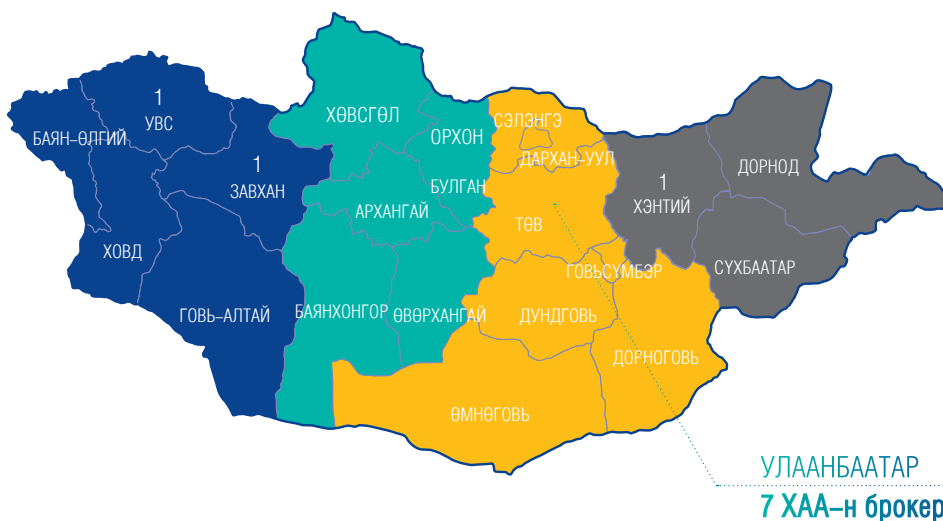
- ҮЦК-ийн 38 салбар, төлөөлөгч үйл ажиллагаа эрхэлж буйгаас 36 нь орон нутагт, 2 нь Улаанбаатар хотод байршиж байна.

ХАА-Н БРОКЕРЫН КОМПАНИУДЫН БАЙРШИЛ

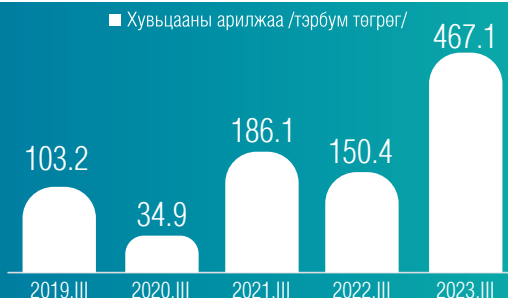
- 10 ХАА-н брокер үйл ажиллагаа явуулж байгаагийн 7 нь Улаанбаатар хотод, 3 нь орон нутагт байршиж байна.

БҮТЭЭГДЭХҮҮН, ҮЙЛЧИЛГЭЭ

ХУВЬЦААНЫ АРИЛЖАА

- Нийт хувьцааны арилжаа 467.1 тэрбум төгрөгт хүрсэн нь 2019 оны мөн үетэй харьцуулахад 4.5 дахин, өмнөх оны мөн үеэс 3.1 дахин өсжээ.

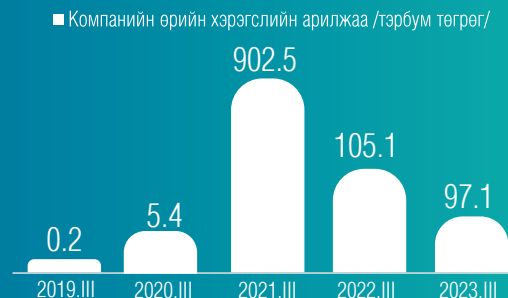

ШИНЭЭР ГАРГАСАН ХУВЬЦАА /IPO/

Гаргасан компани	Бүртгэсэн огноо	Татан төвлөрүүлсэн дүн
“Монложистикс Холдинг” ХХК	2023.06.13	11.0 тэрбум төгрөг

КОМПАНИЙН ӨРИЙН ХЭРЭГСЛИЙН АРИЛЖАА

- Компанийн бондын арилжаа 97.1 тэрбум төгрөгт хүрсэн нь өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад 7.6 хувиар буурчээ.

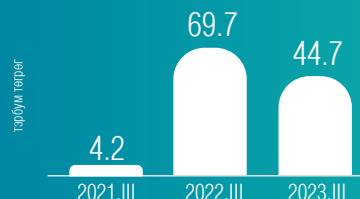

ШИНЭЭР ГАРГАСАН КОМПАНИЙН ӨРИЙН ХЭРЭГСЛИЙН АРИЛЖАА

Гаргасан компани	Бүртгэсэн огноо	Өрийн хэрэгслийн дүн
“Лэндмн ББСБ” ХК	2023.08.11	9.0 тэрбум төгрөг
“Инвескор ББСБ” ХК Инвескор бонд-2.0 /Транч-3,4,5/	2023.08.25	30.0 тэрбум төгрөг

ХӨРӨНГӨӨР БАТАЛГААЖСАН ҮНЭТ ЦААСНЫ АРИЛЖАА

- Хөрөнгөөр баталгаажсан үнэт цаасны арилжаа 44.7 тэрбум төгрөгт хүрсэн нь өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад 35.9 хувиар буурчээ.

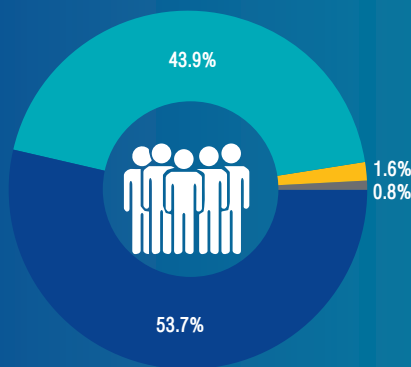
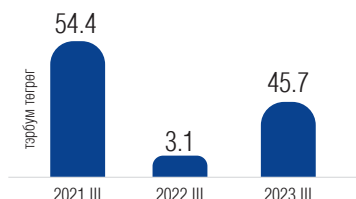

ШИНЭЭР ГАРГАСАН ХӨРӨНГӨӨР БАТАЛГААЖСАН ҮНЭТ ЦААСНЫ АРИЛЖАА

Бодлогын баримт бичиг	Үнэт цаас гаргагч	Бүртгэсэн огноо	ХБҮЦ–ны дүн
УИХ–ын 2020 оны 21 дүгээр тогтоолоор баталсан “Зээлийн хүүг бууруулах стратеги”–ийн хүрээнд	“ҮЦСК актив тав ТЗК” ХХК	2023.05.12	43.3 тэрбум төгрөг
“Орон сууцны санхүүжилтийн урт хугацааны тогтвортой тогтолцоог бий болгох” хөтөлбөрийн хүрээнд	“МИК актив гучин гурав” ХХК	2023.06.13	265.1 тэрбум төгрөг

ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН САНГИЙН АРИЛЖАА

Хөрөнгө оруулалтын сангийн арилжаа 45.7 тэрбум төгрөгт хүрсэн нь өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад 14.7 дахин өсжээ.

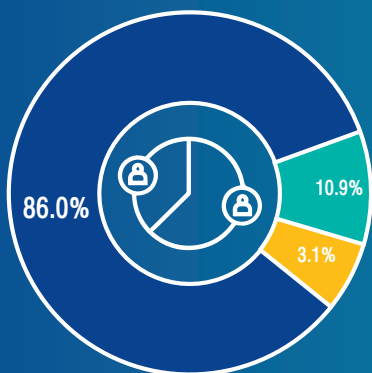

- Дотоодын ААН
- Дотоодын иргэн

- Гадаадын ААН
- Гадаадын иргэн

АРИЛЖААНЫ БҮТЭЦ /ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАГЧДААР/

- Арилжаанд оролцогчдын дийлэнх хувийг дотоодын иргэн эзэлж байгаа бөгөөд арилжааны гүйлгээ 53.7 хувийг, дотоодын ААН–ийн хийсэн арилжааны 43.9 хувийг тус тус эзэлж байна. Харин гадаадын ААН–ийн хийгдсэн арилжааны 1.6 хувийг, гадаадын иргэн 0.8 хувийг тус тус эзэлж байна.

- Хувийн өмчит
- Төрийн өмчит

- Төрийн өмчит оролцоотой

ХУВЬЦААНЫ ӨМЧИЙН БҮТЭЦ

- Санхүүгийн зохицуулах хороонд нийт 322 ХК бүртгэлтэй байна.
- Өмчийн бүтцийг задлан харвал нийт ХК–ийн 86.0 хувь нь хувийн өмчит, 10.9 хувь нь төрийн өмчит, 3.1 хувь нь төрийн болон орон нутгийн өмчийн оролцоотой байна.

УУЛ УУРХАЙН БҮТЭЭГДЭХҮҮНИЙ АРИЛЖАА

Уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржээр 117 удаагийн 3,370.2 тэрбум төгрөгийн арилжаа явагдлаа. Үүнээс:

1,167 багц буюу
7,468,800 тонн нүүрс
3,336.6 тэрбум төгрөг

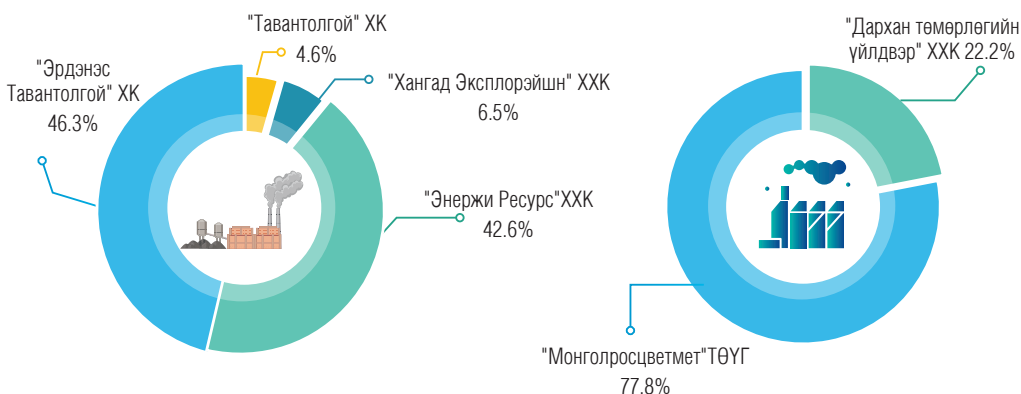

33 багц буюу
100,600 тонн төмрийн баяжмал
33.6 тэрбум төгрөг

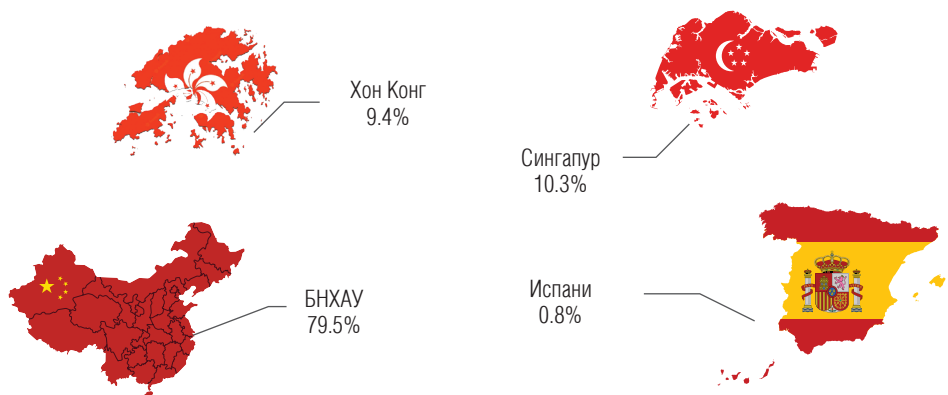
ШИГТГЭЭ:

Уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржийн тухай хууль хэрэгжиж эхлэхээс өмнө туршилтын 54 удаагийн арилжаагаар 3.1 сая тонн нүүрсийг 1.3 их наяд төгрөгөөр арилжаалсан. Хууль хэрэгжиж эхэлснээс хойш 54 удаагийн арилжаагаар 4.45 сая тонн нүүрс 2.02 их наяд төгрөгөөр, 9 удаагийн арилжаагаар 100,600 тонн төмрийн баяжмал 33.6 тэрбум төгрөгөөр тус тус арилжаалагдаж нийт 117 удаагийн арилжаагаар 3.8 их наяд төгрөгийн арилжаа явагджээ.

УУЛ УУРХАЙН БҮТЭЭГДЭХҮҮНИЙ ХУДАЛДАГЧ ТАЛ /ХЭЛЦЛИЙН ТООГООР/

УУЛ УУРХАЙН БҮТЭЭГДЭХҮҮНИЙ ХУДАЛДАН АВЧ БАЙГАА УЛСУУД /ХЭЛЦЛИЙН ТООГООР/

НҮҮРСНИЙ АРИЛЖАА

Баяжуулсан
коксжих нүүрс

98 багц буюу
627,200 тонн
379.5 тэрбум төгрөг

Баяжуулсан сул
коксжих нүүрс

14 багц буюу
89,600 тонн
39.6 тэрбум төгрөг

1/3 коксжих
нүүрс

413 багц буюу
2,643,200 тонн
947.7 тэрбум төгрөг

Дэгдэмхий бодис дунд,
коксжих нүүрс

512 багц буюу
3,276,800 тонн
1,691.4 тэрбум төгрөг

Эрчим хүчний
нүүрс

83 багц буюу
531,200 тонн
121.0 тэрбум төгрөг

Хатуу коксжих
нүүрс

35 багц буюу
224,000 тонн
141.1 тэрбум төгрөг

Баяжуулсан дунд зэрэг
үнстэй хагас хатуу
коксжих нүүрс

12 багц буюу
76,800 тонн
16.3 тэрбум төгрөг

ТӨМРИЙН БАЯЖМАЛЫН АРИЛЖАА

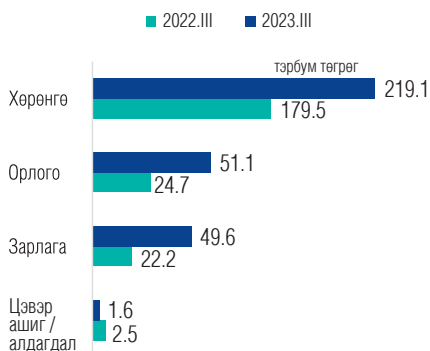
Fe-58%-ийн агууламжтай төмрийн
баяжмал

4 багц буюу
13,600 тонн
3.4 тэрбум төгрөг

Fe-65%-ийн агууламжтай төмрийн
баяжмал

29 багц буюу
87,000 тонн
30.2 тэрбум төгрөг

АШИГТ АЖИЛЛАГАА

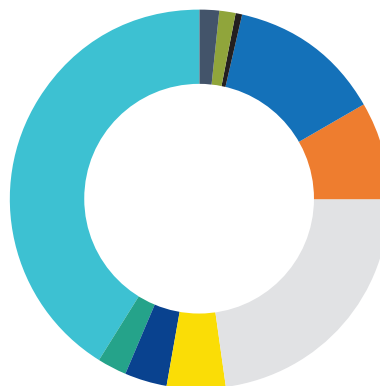

ҮЦК-ИЙН АШИГТ АЖИЛЛАГАА

- ҮЦК-уудын нийт хөрөнгө 219.1 тэрбум төгрөгт хүрсэн нь өмнөх оны мөн үеэс 22.1 хувиар өссөн үзүүлэлт юм.
- Өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад орлого 26.4 тэрбум төгрөгөөр зарлага 27.4 тэрбум төгрөгөөр өсөж 1.6 тэрбум төгрөгийн цэвэр ашигтай ажилласан байна.

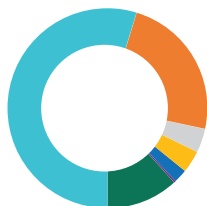
ҮЦК-ИЙН ОРЛОГЫН БҮТЭЦ

● Брокерын үйл ажиллагааны орлого	13.2%
● Дилерийн үйл ажиллагааны орлого	8.2%
● Андеррайтерийн үйл ажиллагааны орлого	22.9%
● Хөрөнгө оруулалтын зөвлөхийн үйл ажиллагааны орлого	5.0%
● Үнэт цаасны арилжааны цэвэр орлого	3.5%
● Бусад үйл ажиллагааны орлого	2.4%
● Хүүний орлого	41.1%
● Ногдол ашгийн орлого	1.8%
● Бусад орлого	1.4%
● Гадаад валютын ханшийн зөрүүний олз	0.5%

ҮЦК-ИЙН ЗАРДЛЫН БҮТЭЦ

● Борлуулалтын маркетингийн болон ерөнхий ба удирдлагын зардал	54.8%
● Санхүүгийн зардал	23.6%
● Бусад зардал	3.9%
● Бусад алдагдал	3.7%
● Орлогын татварын зардал	2.2%
● Зогсоосон үйл ажиллагааны татварын дараах алдагдал	0.2%
● Үнэт цаасны үнэлгээний тэгшитгэлийн цэвэр орлого	11.6%

2.4

тэрбум төгрөг

Нийгмийн даатгалын шимтгэл

1.1

тэрбум төгрөг

Орлогын албан татвар

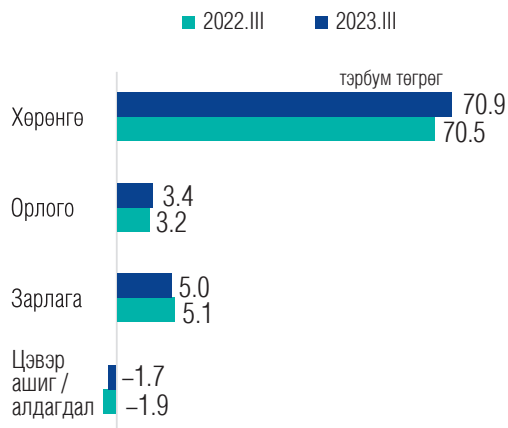
0.6

тэрбум төгрөг

Хувь хүний орлогын албан татвар

- Үнэт цаасны компаниуд НДШ-д 2.4 тэрбум төгрөг, ХХОАТ-т 0.6 тэрбум төгрөг, ААН-ийн орлогын албан татварт 1.1 тэрбум төгрөгийг тус тус төлж, нийт улсын төсөвт 4.1 тэрбум төгрөгийг татан төвлөрүүлээд байна.

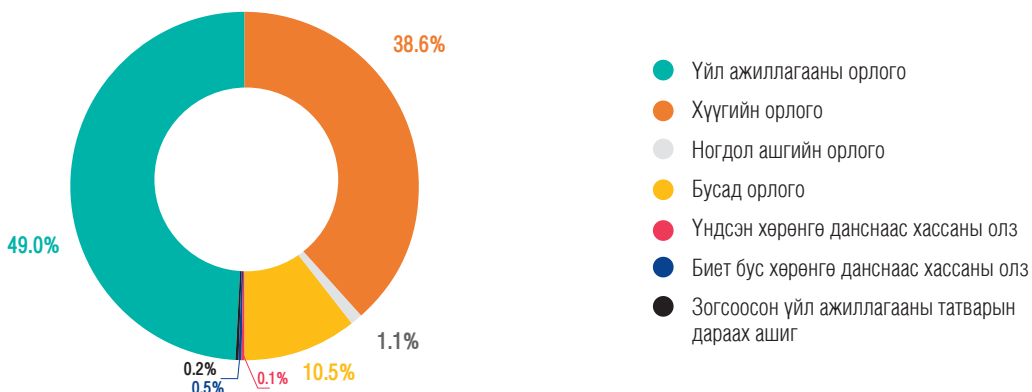
ХОМК-ИЙН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД

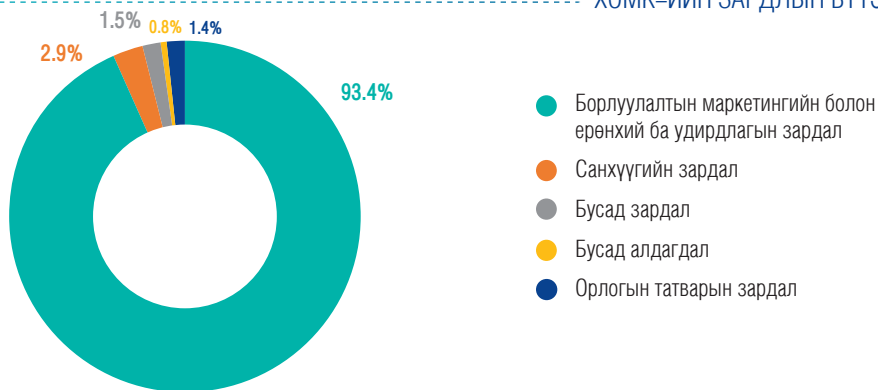
ХОМК-ИЙН АШИГТ АЖИЛЛАГАА

- ХОМК-уудын нийт хөрөнгө 70.9 тэрбум төгрөгт хүрсэн нь өмнөх оны мөн үеэс буюу 0.6 хувиар өссөн үзүүлэлт юм.
- Өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад орлого 0.2 тэрбум төгрөгөөр өсөж зарлага 0.1 тэрбум төгрөгөөр буурч 1.7 тэрбум төгрөгийн алдагдалтай ажилласан байна.

ХОМК-ИЙН ОРЛОГЫН БҮТЭЦ

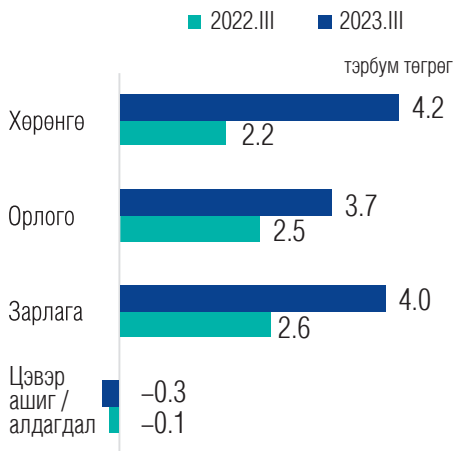
ХОМК-ИЙН ЗАРДЛЫН БҮТЭЦ

- Хөрөнгө оруулалт менежментийн компаниуд НДШ-д 0.6 тэрбум төгрөг, ХХОАТ-т 0.2 тэрбум төгрөг, ААН-ийн орлогын албан татварт 0.07 тэрбум төгрөгийг тус тус төлж, улсын төсөвт 0.9 тэрбум төгрөгийг татан төвлөрүүлсэн байна.

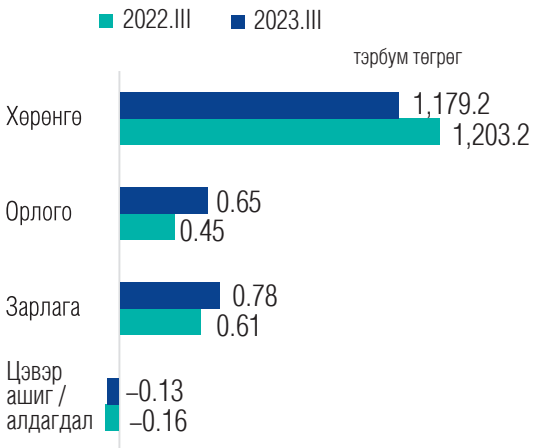
ХААБ-ИЙН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД

ХААБ-ИЙН АШИГТ АЖИЛЛАГАА

- ХААБ-уудын нийт хөрөнгө 4.2 тэрбум төгрөгт хүрсэн нь өмнөх оны мөн үеэс 90.9 хувиар өссөн үзүүлэлт юм.
- Өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад орлого 1.2 тэрбум төгрөгөөр зарлага 1.4 тэрбум төгрөгөөр өсөж 0.3 тэрбум төгрөгийн алдагдалтай ажилласан байна.

КАСТОДИОНЫ САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД

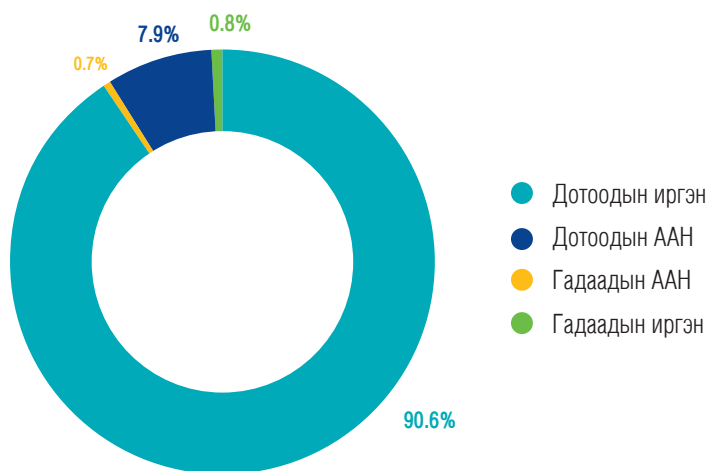

КАСТОДИОНЫ АШИГТ АЖИЛЛАГАА

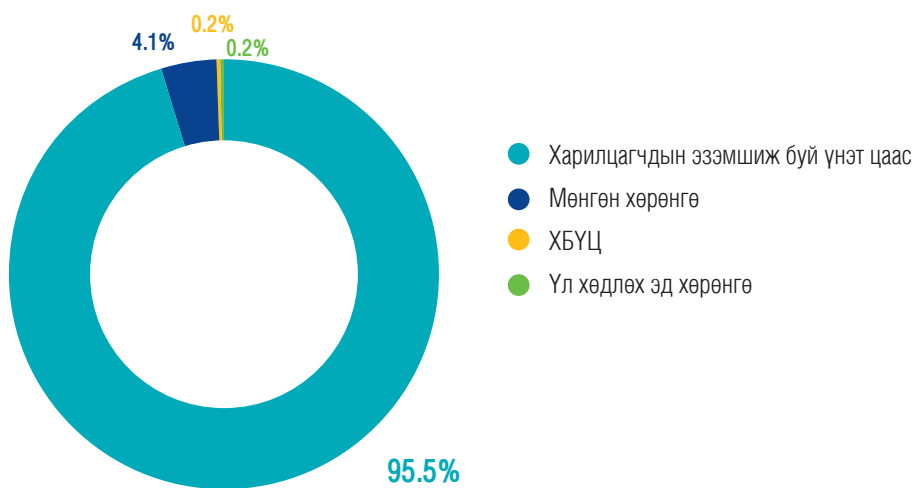
- Кастодиан банкны нийт хөрөнгө 1,179.2 тэрбум төгрөгт хүрсэн нь өмнөх оны мөн үеэс 2.0 хувиар буурсан үзүүлэлт юм.
- Өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад орлого 0.2 тэрбум төгрөгөөр зарлага 0.17 тэрбум төгрөгөөр өсөж 0.11 тэрбум төгрөгийн алдагдалтай ажилласан байна.

КАСТОДИАНЫ ХАРИЛЦАГЧДЫН БҮТЭЦ

- Кастодиан банкны харилцагчдын дийлэнх буюу 90.6 хувийг дотоодын иргэн, 7.9 хувийг дотоодын ААН, 0.8 хувийг гадаадын иргэн, 0.7 хувийг гадаадын ААН тус тус эзэлж байна.

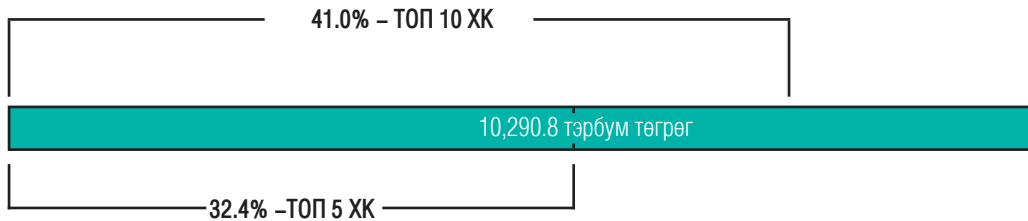

- Кастодиан банканд хадгалагдаж буй хөрөнгийг ангилан үзвэл 95.5 хувийг харилцагчдын эзэмшиж буй үнэт цаас, 0.2 хувийг ХБҮЦ, 4.1 хувийг мөнгөн хөрөнгө, 0.2 хувийг үүсмэл санхүүгийн хэрэгсэл / гэрээнүүд/ тус тус эзэлж байна.

ТОГТВОРТОЙ БАЙДАЛ

Хөрөнгийн зах зээлийн үнэлгээний 41.0 хувийг хамгийн өндөр үнэлгээтэй 10 ХК бүрдүүлж байна.

ҮЦК-УУДЫН ТӨЛБӨРИЙН ЧАДВАРЫН ШИНЖИЛГЭЭ

- Үнэт цаасны 51 компаниас эргэлтийн харьцаа 1-ээс их түвшинд 90.2 хувь буюу 46 компани, эргэлтийн харьцаа 1-ээс бага түвшинд 9.8 хувь буюу 5 компани байна.
- Харин өрийн харьцаа 1-ээс бага түвшинд нийт компанийн 98.0 хувь буюу 50 компани, 1-ээс их түвшинд 2.0 хувь буюу 1 компани байна.

ХОМК-ДЫН ТӨЛБӨРИЙН ЧАДВАРЫН ШИНЖИЛГЭЭ

- Хөрөнгө оруулалт менежментийн 37 компанийн эргэлтийн харьцаа 1-ээс их түвшинд нийт компанийн 59.5 хувь буюу 22 ХОМК, эргэлтийн харьцаа 1-ээс бага түвшинд 40.5 хувь буюу 15 ХОМК байна.
- Харин өрийн харьцаа 1-ээс бага түвшинд нийт компанийн 78.4 хувь буюу 29 ХОМК, 1-ээс их түвшинд үлдсэн 21.6 хувь буюу 8 ХОМК байна.

БОДЛОГО ЗОХИЦУУЛАЛТЫН ОРЧИН

ХУУЛЬ, ЭРХ ЗҮЙН ОРЧИН

- Монгол Улсын Сангийн сайдын 2021 оны 04 дүгээр сарын 05-ны өдөр 52 дугаар тушаалаар шинэчлэн баталсан “Хөрөнгийн зах зээлийн холбогдох хууль эрх зүйн орчин шаардлагатай нэмэлт, өөрчлөлт оруулах үүрэг бүхий” ажлын хэсгийн зүгээс Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хуульд нэмэлт өөрчлөлт оруулах хуулийн төслийн үзэл баримтлалыг боловсруулж, Сангийн сайд болон Хууль зүй, дотоод хэргийн сайдаар батлуулсан. Түүнчлэн уг ажлын хэсгийн зүгээс Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хуульд нэмэлт өөрчлөлт оруулах хуулийн төсөл болон тус хуулийг дагалдан өргөн баригдах Хөрөнгө оруулалтын сангийн тухай хууль, Компанийн тухай хууль, Аж ахуй нэгжийн орлогын албан татварын хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслүүдийг эцэслэн боловсруулж, улмаар Засгийн газрын хуралдаанаар хэлэлцүүлж, зөвшөөрөл авсны үндсэн дээр 2023 оны Улсын Их Хурлын намрын ээлжит чуулганд өргөн мэдүүлэхээр ажиллаж байна.
- Улсын Их Хурлаас 2023 оны 01 дүгээр сард Хөрөнгө оруулалтын төрөлжсөн банкны тухай хуулийг баталсан. Үүнтэй холбогдуулан “Хөрөнгө оруулалтын төрөлжсөн банкны худалдах, худалдан авах үнэт цаас, санхүүгийн хэрэгслийн төрөл, хэмжээг тогтоох, хэлцэл хийхэд баримтлах журам”, “Хөрөнгө оруулалтын төрөлжсөн банкны үйл ажиллагааны зохистой харьцааны шалгуур үзүүлэлт болон хязгаарлалтыг тогтоох, түүнд хяналт тавих журам”, “Хөрөнгө оруулалтын төрөлжсөн банкны үйл ажиллагаанд хяналт шалгалт хийх журам” болон хөрөнгө оруулалтын төрөлжсөн банкны зээл, зээлийн үйл ажиллагаанд баримтлах шаардлагыг Монголбанкны ерөнхийлөгч, Санхүүгийн зохицуулах хорооны даргын 2023 оны 08 дугаар сарын 29-ний өдрийн А-164/386, А-165/385 дугаар хамтарсан тушаалын дагуу баталсан. Дээрх журмууд батлагдсанаар хөрөнгө оруулалтын төрөлжсөн банкны үнэт цаасны зах зээл, мөнгөний зах зээл дээрээс худалдан авч, худалдаж болох үнэт цаас, санхүүгийн хэрэгслийн төрөл, хэмжээ, зохистой харьцааны шалгуур үзүүлэлт, хөрөнгө оруулалтын төрөлжсөн банкны үйл ажиллагаанд хийх хязгаарлалт, тавигдах шаардлага, хяналт шалгалттай холбоотой нарийвчилсан зохицуулалтууд бий болох юм.

ХАМТЫН АЖИЛЛАГАА

- Санхүүгийн зохицуулах хороо Монголын Үндэсний Худалдаа Аж Үйлдвэрийн Танхимтай хамтран ТОП-100 аж ахуйн нэгжүүдийг хөрөнгийн зах зээлээс санхүүжилт татах боломжийг нэмэгдүүлэх зорилгоор “ТОП-100 аж ахуйн нэгжийн хөрөнгийн зах зээл дэх оролцоог өсгөх арга хэмжээний хөтөлбөр”-ийг 2023 оны 05 дугаар сарын 22-ны өдөр баталсан. Энэхүү хөтөлбөрийн хүрээнд ТОП-100 аж ахуйн нэгжүүд хөрөнгийн зах зээлд IPO хийх, компанийн бонд гаргахад тавих нөхцөл, шаардлага, цаг хугацаа, өртгийг бууруулж, IPO хийхэд хөрөнгийн үнэлгээ хийлгэхийг шаардахгүй байх, мөн нээлттэй, хаалттай хүрээнд бонд гаргахад барьцаа, батлан даалт шаардахгүй байх гэх зэргээр үнэт цаас гаргах ажиллагааг хялбаршуулах зохицуулалтуудыг “Үнэт цаасны бүртгэлийн журам”, “Өрийн хэрэгслийн бүртгэлийн журам” болон “Биржийн бус зах зээлийн үйл ажиллагааны журам”-д тус тус тусгаж, нэмэлт, өөрчлөлт оруулахаар ажиллаж байна. Түүнчлэн ТОП-100 аж ахуйн нэгжүүдэд IPO хийх, компанийн бонд гаргахтай холбоотой холбогдох дүрэм, журмын талаарх ойлголт, мэдээллийг өгөх сургалт, арга хэмжээг шат дараалалтай зохион байгуулахаар төлөвлөн ажиллаж байна.
- Уг хөтөлбөрийн хүрээнд ТОП-100 аж ахуйн нэгжүүд нь IPO хийх замаар нээлттэй хувьцаат компани болох, компанийн бонд гаргаж санхүүжилт татах замаар хөрөнгийн зах зээлд оролцсоноор бизнесийн үйл ажиллагаагаа өргөжүүлж, ашиг, орлогоо өсгөх, компанийн нэр хүндээ өсгөх, урт хугацааны хямд санхүүжилтийн эх үүсвэр татах, компанийнхаа засаглал, мэдээллийн ил тод байдлыг сайжруулах зэрэг чухал ач холбогдолтой юм.

УУЛ УУРХАЙН БҮТЭЭГДЭХҮҮНИЙ БИРЖ

- Улсын Их Хурлаас өнгөрсөн оны 12 дугаар сард Уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржийн тухай хуулийг баталсан бөгөөд тус хуулийн 17 дугаар зүйлийн 17.2, 17.3, Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хуулийн 19 дүгээр зүйлийн 19.3-т тус тус заасан холбогдох журмуудыг Санхүүгийн зохицуулах хороо батлахаар заасан. Үүний дагуу журмын төслүүдийг эцэслэн боловсруулж, 2023 оны 06 дугаар сарын 02-ны өдрийн Санхүүгийн зохицуулах хорооны 186, 187, 189 дүгээр тогтоолоор тус тус “Уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржийн болон биржийн арилжааны зуучлагч /брокер/-ийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл олгох, түүнд хяналт тавих журам”, “Уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржийн арилжаа төлбөр, тооцоо хийх ерөнхий журам”, “Үүсмэл санхүүгийн хэрэгсэл гаргагчид тавих нөхцөл, шаардлага, шалгуур болон үүсмэл санхүүгийн хэрэгслийн стандарт, түүнийг арилжих журам” –ын төслүүдийг баталсан. Мөн Санхүүгийн зохицуулах хорооны 2023 оны 06 дугаар сарын 12-ны өдрийн 318, Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яамны А/231 дугаар хамтарсан тушаалын дагуу “Уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржийн арилжааны болон ханшийн мэдээллийн нэгдсэн сан бүрдүүлэх, ашиглах, мэдээллийг нийтэд хүргэх журам” –ыг баталсан бөгөөд Санхүүгийн зохицуулах хорооны 2023 оны 385 дугаар тогтоолоор Уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрлийг “Монголын хөрөнгийн бирж” ХК–д олгосон.
- Уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржээр арилжаалах бүтээгдэхүүний нэр төрөл, ангиллыг Засгийн газрын 2023 оны 223 дугаар тогтоолоор баталж, боловсруулаагүй нүүрс, баяжуулсан нүүрс, төмөр болон хайлуур жоншны хүдэр, баяжмалыг арилжаалахаар шийдвэрлэсэн.
- Уул уурхайн бүтээгдэхүүний бирж болох “Монголын хөрөнгийн бирж” ХК–аас төмөр болон хайлуур жоншны хүдэр, баяжмалын арилжааны гэрээний стандарт тогтоохтой холбоотой журмыг боловсруулж, Санхүүгийн зохицуулах хорооны 2023 оны 458, 465 дугаар тогтоолоор журам мөрдүүлэх зөвшөөрөл авсан. Уул уурхайн бүтээгдэхүүн биржээр дамжуулан арилжаалагдаж эхэлснээр арилжаа олон нийтэд нээлттэй, шударга, ил тод зохион байгуулагдаж, бүтээгдэхүүн үнийн өсөлттэй арилжаалагдах, экспортыг нэгдсэн бодлогоор хангах зэрэг олон давуу тал бий болсон.

ДААТГАЛЫН ЗАХ ЗЭЭЛ

Нийт хөрөнгө

582.5 тэрбум төгрөг

Хөрөнгийн өсөлт **29.6%**

Санхүүгийн зах зээлийн төлөв

Даатгалын нягтрал

87,816 төгрөг

Нягтралын өсөлт
19.5%

Хүртээмжтэй байдал

Зуучилсан даатгалын
болон давхар даатгалын
нийт хураамж

75.3 тэрбум төгрөг

Бүтээгдэхүүн үйлчилгээ

Ашигт ажиллагаа

Цэвэр ашиг
7.4
тэрбум төгрөг

Тогтвортой байдал

Давхар даатгалд
төлсөн хураамж
34.5%

Бодлого зохицуулалт

САНХҮҮГИЙН ЗАХ ЗЭЭЛИЙН ТӨЛӨВ

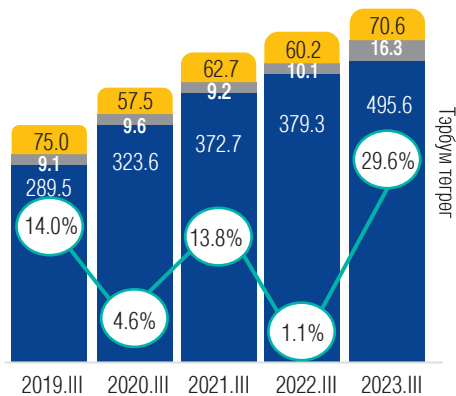
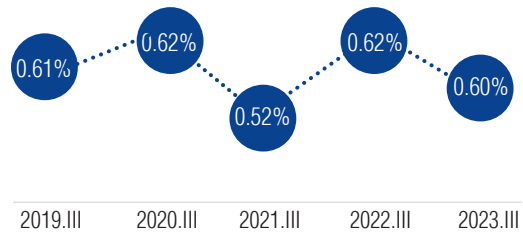
ДААТГАЛЫН ЗАХ ЗЭЭЛИЙН БҮТЭЦ

Санхүүгийн зохицуулах хорооноос олгосон тусгай зөвшөөрөл, зөвшөөрөл, эрхийн үндсэн дээр нийт 336 даатгалын компани, зуучлагч, хохирол үнэлэгч, аудитын компани, актуарч, аудитор мөн 2,381 даатгалын төлөөлөгч үйл ажиллагаа эрхэлж байна.

ДААТГАЛЫН ГҮНЗГИЙРЭЛТ

- Даатгалын гүнзгийрэлт 0.6 хувьд хүрч өмнөх оны мөн үеэс 0.02 пунктээр, 2019 оны мөн үетэй харьцуулахад 0.01 пунктээр буурсан байна.

ДААТГАЛЫН КОМПАНИУДЫН НИЙТ ХӨРӨНГӨ

- Нийт хөрөнгийн хэмжээ өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад 29.6 хувиар өсөж 582.5 тэрбум төгрөгт хүрсэн бол 2019 оны мөн үетэй харьцуулахад 55.9 хувиар өсжээ.
- Ердийн даатгалын компаниудын нийт хөрөнгийн хэмжээ өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад 30.7 хувиар өсөж 495.6 тэрбум төгрөгт хүрч, салбарын нийт хөрөнгийн 85.1 хувийг бүрдүүлж байна.
- Давхар даатгалын компаниудын нийт хөрөнгө өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад 17.3 хувиар өсөж, 70.6 тэрбум төгрөгт хүрсэн нь салбарын нийт хөрөнгийн 12.1 хувийг эзэлж байна.
- Урт хугацааны даатгалын компанийн нийт хөрөнгийн хэмжээ өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад 60.2 хувиар өсөж, 16.3 тэрбум төгрөгт хүрч, салбарын 2.8 хувийг эзэлж байна.

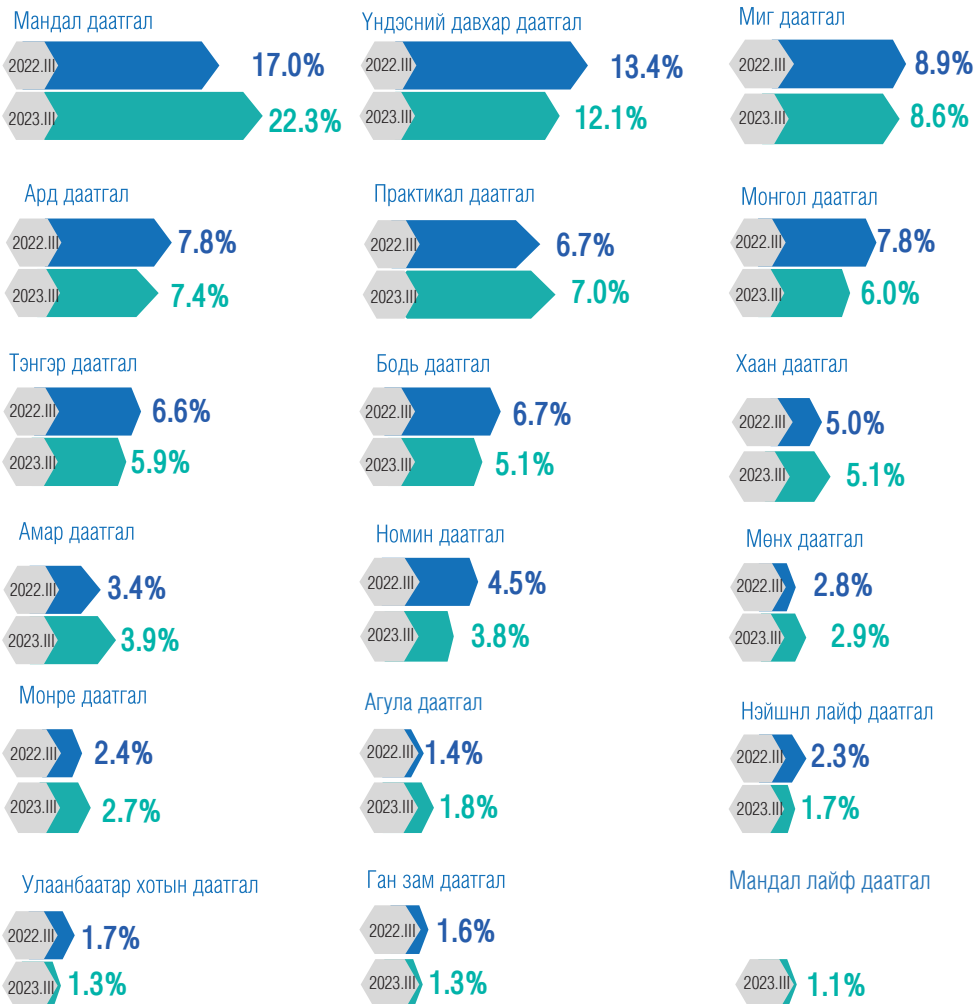
ЗАХ ЗЭЭЛД ЭЗЛЭХ БҮТЭЦ /НИЙТ ХӨРӨНГӨӨР/

Даатгалын компаниудын нийт хөрөнгийн бүтцийг авч үзвэл 73.6 тэрбум төгрөг буюу 12.6 хувийг мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгө, 311.4 тэрбум төгрөг буюу 53.5 хувийг хөрөнгө оруулалт, 41.5 тэрбум төгрөг буюу 7.1 хувийг үндсэн ба биет бус хөрөнгө /цэвэр дүн/, 156.0 тэрбум төгрөг буюу 26.8 хувийг бусад хөрөнгө тус тус бүрдүүлж байна.

Даатгалын компаниудыг нийт хөрөнгөд эзэлж буй хувиар нь авч үзвэл 9 хувиас дээш хувийг 2 даатгалын, 6–9 хувийг 3 даатгалын, 3–6 хувийг 6 даатгалын, 3 хувиас доош хувийг 7 даатгалын компани бүрдүүлж байна.

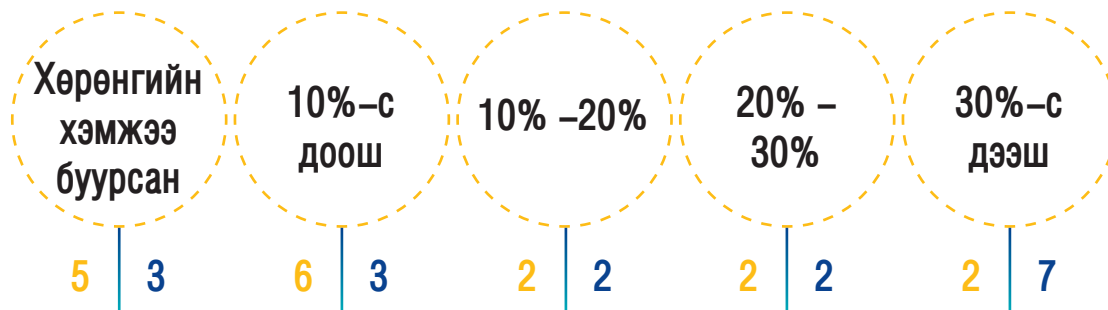
Даатгалын болон давхар даатгалын компаниудын нийт хөрөнгөд эзлэх хувь

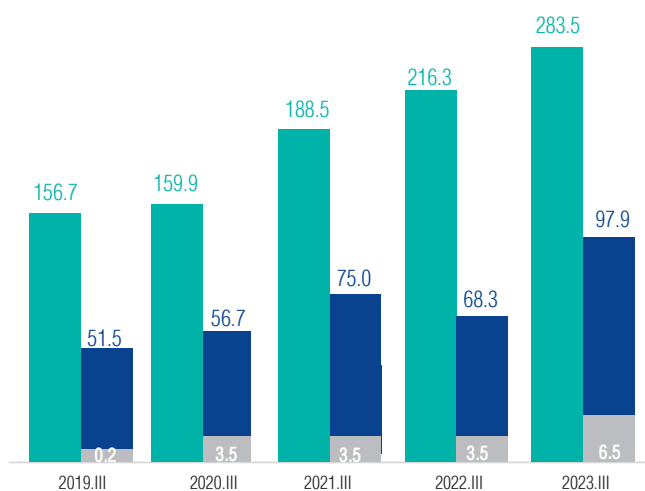
ДААТГАЛЫН КОМПАНИЙН ХӨРӨНГИЙН ӨСӨЛТИЙН ТАРХАЛТ

Нийт даатгалын компаниудын хөрөнгийн дундаж өсөлт 2022 оны 3 дугаар улиралд 5.5 хувь байсан бол тайлант улиралд 24.9 хувьтай байна. Харин хөрөнгийн өсөлтөөр бүлэглэвэл 30 хувиас дээш өсөлттэй 7, 20–30 хувийн өсөлттэй 2, 10–20 хувийн өсөлттэй 2, 10 хувиас доош өсөлттэй 3, хөрөнгийн хэмжээ буурсан 3 даатгалын компани байна.

2021.III–2022.III / 2022.III–2023.III

- Erdийн болон урт хугацааны даатгалын нийт хураамж
- Erdийн болон урт хугацааны даатгалын давхар даатгалын хураамж
- Дотоодын давхар даатгалын компанийн нийт хураамж

НИЙТ ХУРААМЖ

- Erdийн болон урт хугацааны даатгалын компаниуд нийт 283.5 тэрбум төгрөгийн даатгалын хураамжийг төвлөрүүлжээ.

Үүнээс: ердийн даатгалын компаниуд 280.6 тэрбум төгрөг буюу 99.0 хувь, урт хугацааны даатгалын компани 2.9 тэрбум төгрөг буюу 1.0 хувийг бүрдүүлжээ.

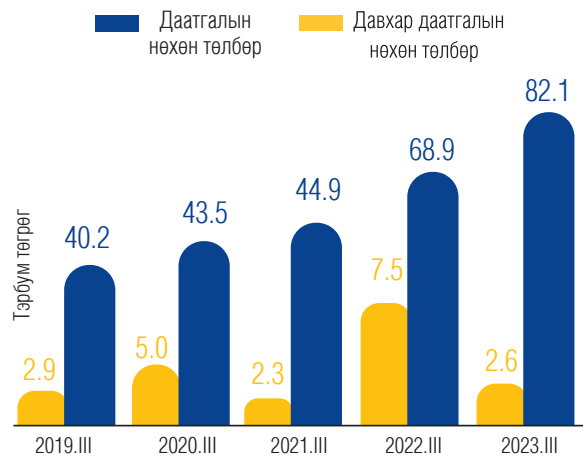
- Нийт 97.9 тэрбум төгрөгийг давхар даатгалын хураамжид зарцуулсны 6.5 тэрбум төгрөг буюу 6.7 хувийг дотоодын давхар даатгагчид төлжээ.
- Erdийн болон урт хугацааны даатгалын нийт хураамжийг өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад 31.1 хувиар, 2019 оны мөн үетэй харьцуулахад 80.9 хувиар тус тус өссөн үзүүлэлттэй байна.

НӨХӨН ТӨЛБӨР, ДАВХАР ДААТГАЛЫН НӨХӨН ТӨЛБӨР

- Даатгалын компаниудын нийт нөхөн төлбөрийн зардал 82.1 тэрбум төгрөгт хүрч, өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад 19.2 хувиар өссөн үзүүлэлттэй байна. Харин 2019 оны мөн үетэй харьцуулахад 104.2 хувиар өсжээ.

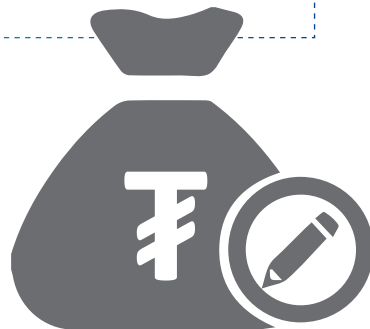
Үүнээс ердийн даатгалын компаниудын нөхөн төлбөр 80.5 тэрбум төгрөг буюу 98 хувийг бүрдүүлжээ.

- Давхар даатгагчийн хариуцсан нөхөн төлбөрийн дүн 65.3 хувиар буурч 2.6 тэрбум төгрөгт хүрсэн байна.

НӨӨЦ САН

- Даатгалын салбарын нийт нөөц сангийн хэмжээ өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад 28.5 хувиар өсөж 268.6 тэрбум төгрөгт хүрсэн.
- Ердийн даатгалын компаниудын нийт нөөц сангийн хэмжээ өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад 32.1 хувиар өсөж 230.9 тэрбум төгрөг, урт хугацааны даатгалын компанийн нөөц сан 3.8 хувиар буурч 3.0 тэрбум төгрөг, давхар даатгалын компанийн нөөц сан 11.6 хувиар өсөж 34.7 тэрбум төгрөг болов.

268.6

Тэрбум төгрөг
2023.III

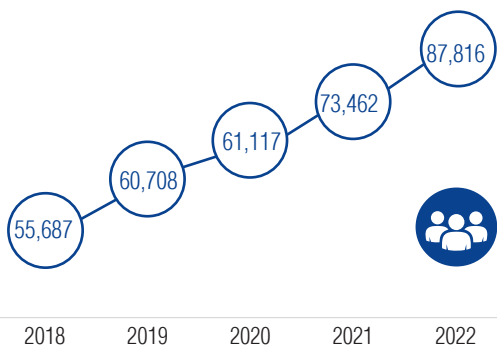
209.0

Тэрбум төгрөг
2022.III

ХҮРТЭЭМЖТЭЙ БАЙДАЛ

ДААТГАЛЫН НЯГТРАЛ

Даатгалын нягтралын үзүүлэлт буюу нэг хүнд ногдох хураамжийн орлогын харьцаа нь салбарын хүртээмж, эрэлтийг илэрхийлдэг. Хүн амын тоог жилд нэг удаа тооцдог тул даатгалын нягтралыг улирлаар тооцоолох боломжгүй юм.

- Даатгалын нягтрал 2022 онд 87,816 төгрөг болж 2021 онтой харьцуулахад 19.5 хувиар, 2018 онтой харьцуулахад 57.7 хувиар тус тус өссөн байна.
- Даатгалын нягтралыг ангиллаар авч үзвэл, нэг хүнд ногдох ердийн даатгалын хураамж 19.3 хувиар өсөж 87,021 төгрөг болсон бол урт хугацааны даатгалын хураамж 47.0 хувиар өсөж 795 төгрөгт хүрсэн байна.

Жич: Монгол Улсын 2022.12.31-ний байдлаарх нийт хүн амын тоог <https://countrymeters.info/en/Mongolia> сайтаас авсан болно.

ДААТГАЛЫН ГЭРЭЭНИЙ ТОО

Нийт 1,217,936 даатгалын гэрээ байгуулагдсан байна. Үүнээс 84.2 хувь буюу 1,025,856 хувь хүнтэй, 15.8 хувь буюу 192,080 хуулийн этгээдтэй байгуулсан даатгалын гэрээ байв.

ХУВЬ ХҮН **1,025,856**

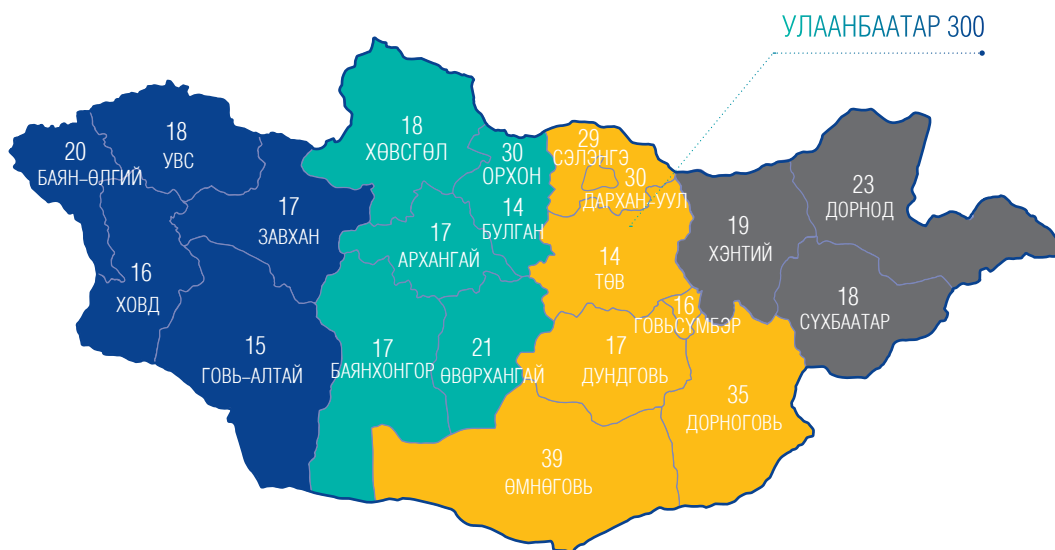
ХУУЛИЙН
ЭТГЭЭД **192,080**

САЛБАР ТӨЛӨӨЛӨГЧ

Даатгалын үйлчилгээний хүртээмжийг илэрхийлэгч өөр нэгэн үзүүлэлт нь даатгалын компанийн салбар, зуучлагчдын тоо юм. Орон нутагт даатгалын компани, зуучлагч, хохирол үнэлэгч компаниудын 1780 төлөөлөгч, 443 салбар, төлөөлөгчийн газар үйл ажиллагаа явуулж байна.

ДААТГАЛЫН КОМПАНИ, ЗУУЧЛАГЧ, ХОХИРОЛ ҮНЭЛЭГЧДИЙН САЛБАР /БАЙРШЛААР/

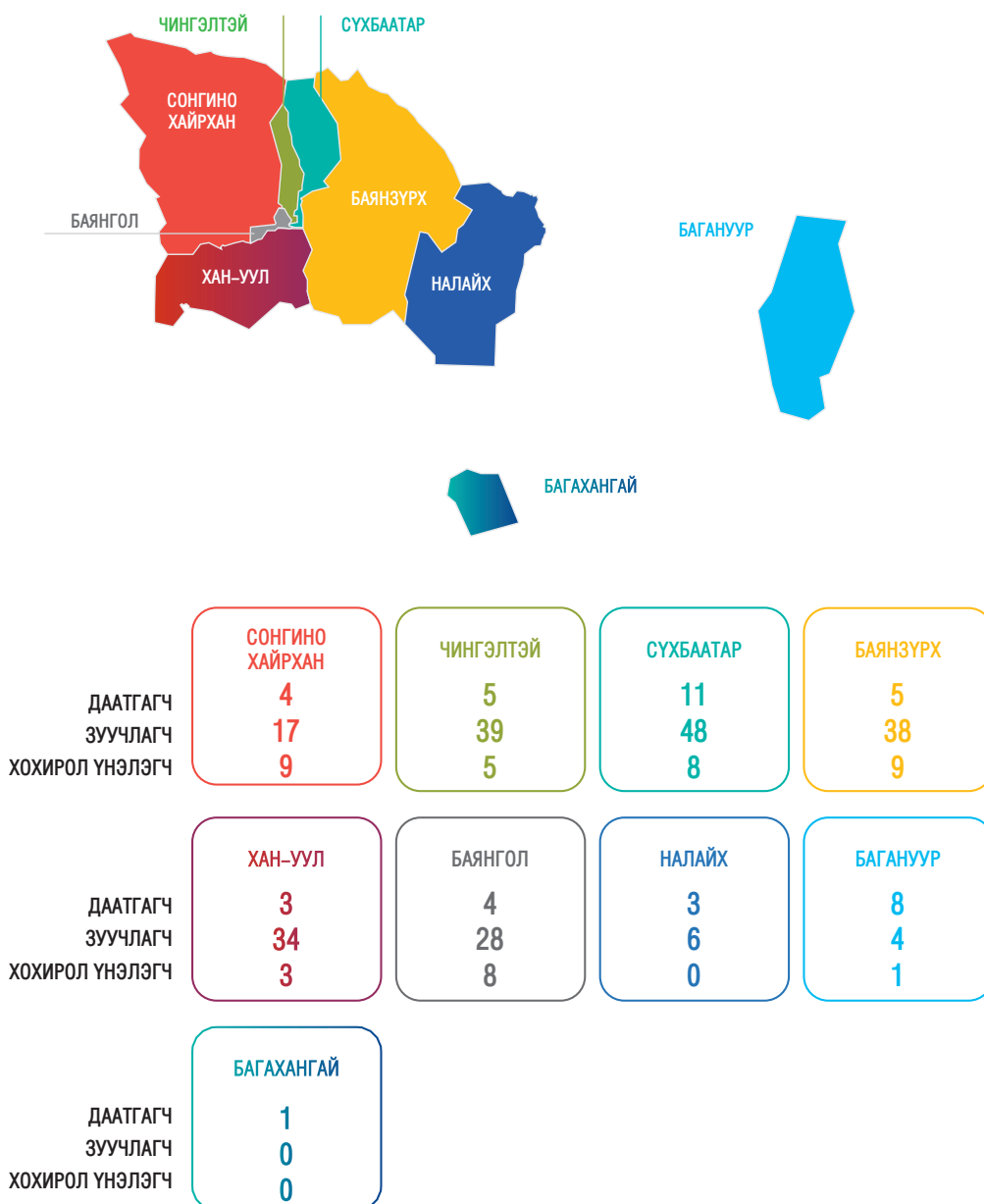
ТӨЛӨӨЛӨГЧИД

САЛБАР ТӨЛӨӨЛӨГЧ

Улаанбаатар хот

- Улаанбаатар хотод 300 салбар, төлөөлөгчийн газар үйл ажиллагаа явуулсан ба үүнээс даатгалын компанийн 43, даатгалын зуучлагчийн 214, хохирол үнэлэгчийн 43 салбар байна. Эдгээрийг дүүргээр ангилан үзвэл салбар нэгжийн 92.7 хувь нь төвийн 6 дүүрэгт төвлөрчээ.
- Улаанбаатар хотод нийт 601 төлөөлөгч үйл ажиллагаа явуулав.
- Санхүүгийн зохицуулах хороонд бүртгэлтэй даатгалын компанийн төлөөлөгчийн газар 11 байгаагаас БНХАУ–д нэг төлөөлөгчийн газар байна.

АЛБАН ЖУРМЫН ДААТГАЛ

- Жолоочийн хариуцлагын албан журмын даатгалын нийт хураамж өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад 14.3 хувиар өсөж 36.8 тэрбум төгрөгт хүрсэн нь нийт даатгалын хураамжийн орлогын 13.0 хувийг эзэлж байна.
- Нөхөн төлбөр нь өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад 9.9 хувийн өсөлттэй байна. Тайлант улиралд 25.5 тэрбум төгрөгийн нөхөн төлбөр олгосон нь салбарын нийт нөхөн төлбөрийн зардлын 31.1 хувийг бүрдүүлжээ.

ДААТГАЛЫН ЗУУЧЛАГЧИД

- Даатгалын зуучлагчдын төвлөрүүлсэн даатгалын болон давхар даатгалын хураамж 75.3 тэрбум төгрөгт хүрсэн байна. Харин даатгалын зуучлагчдын зуучлалын шимтгэлийн орлого өмнөх оны мөн үед 11.3 тэрбум төгрөгөөр буюу 28.1 хувиар өсөж 14.5 тэрбум төгрөгт хүрэв.

- Хөрөнгийн
- Жолоочийн хариуцлагын албан журмын
- Авто тээврийн хэрэгслийн
- Зээлийн
- Мал амьтдын
- Хариуцлагын
- Эрүүл мэндийн
- Бусад

ДААТГАЛЫН ХОХИРОЛ ҮНЭЛЭГЧИД

- Даатгалын хохирол үнэлэгч компаниуд нийт 31,227 хохирлыг 56.5 тэрбум төгрөгөөр үнэлэв. Нийт даатгалын хохирол үнэлгээний орлого өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад 57.0 хувиар өсөж 3.0 тэрбум төгрөгт хүрэв.

- Хөрөнгийн даатгал
- Авто тээврийн хэрэгслийн даатгал
- Авто тээврийн хэрэгслийн жолоочийн хариуцлагын даатгал
- Жолоочийн хариуцлагын албан журмын даатгал
- Бусад

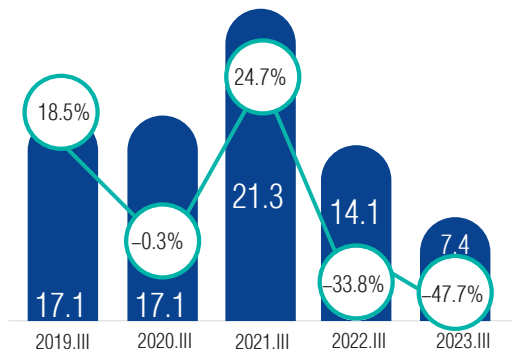
АШИГТ АЖИЛЛАГАА

ДААТГАЛЫН КОМПАНИУДЫН ЦЭВЭР АШГИЙН ҮЗҮҮЛЭЛТ

- Даатгалын компаниудын цэвэр ашиг 2022 оны 3 дугаар улиралтай харьцуулахад 47.7 хувиар буурч 7.4 тэрбум төгрөгт хүрсэн. Харин 2019 оны мөн үетэй харьцуулахад 56.8 хувиар буурсан байна.
- Татварын дараах цэвэр ашгийн өсөлтийг бүлэглэн авч үзвэл цэвэр ашгийн хэмжээ буурсан 9, 50 хувь хүртэлх өсөлттэй 4, 50-иас 100 хувь хүртэлх өсөлттэй 3, 100 хувиас дээш өсөлттэй 1 компани байна.

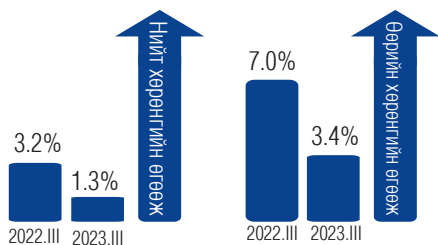
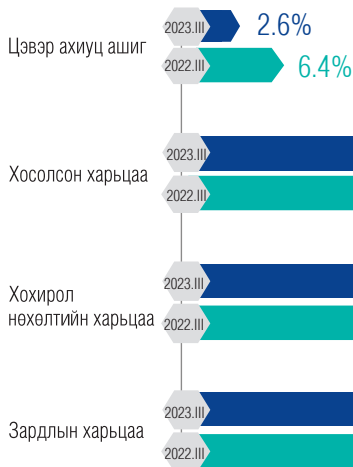
■ Даатгалын салбарын татварын дараах цэвэр ашиг /тэрбум төгрөг/

○ ТДЦА-ийн өсөлт

ГОЛЛОХ ХАРЬЦААНУУД

- Хохирол нөхөлтийн харьцаа 2022 оны 3 дугаар улиралтай харьцуулахад 1 пунктээр буурсан үзүүлэлттэй байв.
- Зардлын харьцаа 1.8 пунктээр буурч 58.1 хувь болжээ.
- Даатгалын салбарын цэвэр ахиуц ашгийн харьцаа 3.9 пунктээр буурч 2.6 хувьд хүрлээ.

АШИГТ АЖИЛЛАГААНЫ КОЭФИЦИЕНТ

- Нийт хөрөнгийн өгөөж 1.9 пунктээр буурч 1.3 хувьд хүрсэн бол өөрийн хөрөнгийн өгөөж 3.6 пунктээр буурч 3.4 хувьд хүрэв.

- Даатгалын компаниуд 6.8 тэрбум төгрөгийг НДШ-д, 1.9 тэрбум төгрөгийг ХХОАТ-т, 2.6 тэрбум төгрөгийг ААНОАТ-т төлж, нийт 11.2 тэрбум төгрөгийг улсын төсөвт төвлөрүүлсэн байна.

ТОГТВОРТОЙ БАЙДАЛ

ЗАХ ЗЭЭЛИЙН ЭРСДЭЛ

- Монгол Улсын даатгалын зах зээлийн тулгамдаж буй асуудлын нэг нь валютын ханшийн эрсдэл юм.
- Даатгалын компаниудын дийлэнх нь гадаад улсад давхар даатгуулдаг бөгөөд сүүлийн гурван жилийн хугацаанд 1 жилд дунджаар 70 орчим тэрбум төгрөгийг гадаад улс руу шилжүүлсэн.
- Даатгалын компаниудын гадаад улсад төвлөрүүлсэн давхар даатгалын хураамжийн зардал даатгалын нийт хураамжийн 34.5 хувьтай тэнцэж байна.

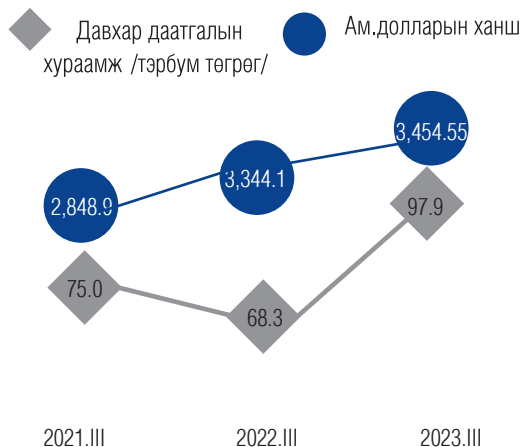
34.5%

Давхар даатгалын
хураамжийн нийт
хураамжид
эзлэх хувь

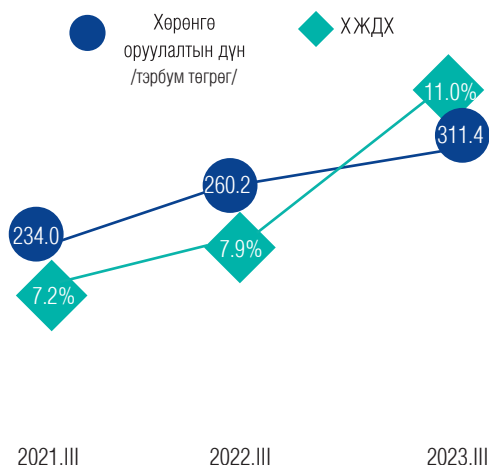
- Даатгалын компаниудын нийт хөрөнгийн 53.5 хувийг хөрөнгө оруулалтад хийснээс 69.9 хувь нь хадгаламж, хадгаламжийн сертификат хэлбэртэй байна.
- Хадгаламж, хадгаламжийн сертификат болон үнэт цаасны хөрөнгө оруулалтаас даатгалын компаниуд нийт 22.8 тэрбум төгрөгийн хүүгийн орлого олсон байна.

Хөрөнгө
оруулалтын
дүн
53.5%

Давхар даатгалын хураамж

Даатгалын нийт хөрөнгө оруулалт ба хадгаламжийн жигнэсэн дундаж хүү

БОДЛОГО ЗОХИЦУУЛАЛТ

ГАДААД ХАМТЫН АЖИЛЛАГАА

- Германы хамтын ажиллагааны нийгэмлэг /GIZ/-ээс жижиг, дунд бизнес эрхлэгчдийн цаг агаарын эрс тэс уур амьсгалтай холбоотой эрсдэлийг даатгалаар дамжуулан бууруулах мэдлэг, чадварыг сайжруулах зорилгоор хэрэгжүүлж буй “ЖДҮ–г блокчейн ашиглан даатгах нь” төслийн хүрээнд даатгалын салбарын актуарч нарт зориулсан сургалтыг зохион байгуулахад дэмжин оролцлоо.
- Монголын даатгалын холбооноос Am Best рейтингийн компанитай хамтран зохион байгуулсан Эрсдэлд суурилсан хөрөнгө, Даатгагч өөрийн эрсдэл болон төлбөрийн чадвараа тооцох аргачлалтай холбогдох сургалтад Санхүүгийн зохицуулах хороо, даатгалын салбарын оролцогчид оролцож, мэдээлэл солилцсон.
- Олон улсын зохицуулагч байгууллагуудын холбоо (IAIS)–той Харилцан ойлголцлын санамж бичиг байгуулахаар ажиллаж байна.
- Олон улсын Санхүүгийн хүртээмжийн нийгэмлэг (AFI) болон Холбооны Бүгд Найрамдах Ардчилсан Балба Улсын Төв банкны төлөөлөгчдөд Даатгалын салбарын өнөөгийн нөхцөл байдал, ногоон даатгалын талаар танилцуулга хийж, мэдээлэл өгч, санал солилцож ажилласан.
- 2023 оны 07 дугаар сарын 27–ны өдөр Азийн Иншуртекийн холбооны ерөнхийлөгч Жорж Кесселмэнтэй уулзалт зохион байгуулж, даатгалын салбарын өнөөгийн нөхцөл байдал болон цаашид хэрхэн хамтран ажиллах боломжтой талаар санал солилцсон.

ХУУЛЬ, ЭРХ ЗҮЙН ОРЧИН

- Даатгагч төлбөрийн чадвараа эрсдэлд суурилсан аргачлалаар тооцоолох боломжийг олгох зорилгоор Даатгалын багц дүрмийн 2 дугаар хавсралт “Даатгагчийн төлбөрийн чадварын шалгуур үзүүлэлт, түүнд хяналт тавих журам”–ыг шинэчилж байна.
- Аялал жуулчлалын тухай болон Иргэний нисэхийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслүүдэд Даатгалын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд тусгагдсан заавал даатгалын зохицуулалт бүрэн тусгагдаад байна.
- Хувийн нэмэлт тэтгэврийн тухай хуулийн төслийг эцэслэн боловсруулах хүрээнд Монгол Улсын Их Хурлын Нийгмийн бодлогын байнгын хорооноос байгуулсан дэд ажлын хэсгийн бүрэлдэхүүнд орж ажиллаж байна.
- Эрүүл мэндийн сайдын 2023 оны А/96 тоот тушаалаар баталсан “Эрүүл мэндийн салбарын эмч, эмнэлгийн мэргэжилтний хариуцлагын даатгал, эмч, ажилтнуудыг эмнэлгийн тусламж, үйлчилгээний эрсдэлийн даатгалд хамруулах хууль эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгох үүрэг бүхий ажлын хэсэг”–т орж ажиллан, эрүүл мэндийн байгууллага, эмч, эмнэлгийн мэргэжилтний хариуцлагын даатгалын зохицуулалтыг Эрүүл мэндийн тухай хуульд нэмэлт оруулах саналыг боловсруулан Эрүүл мэндийн сайдад танилцуулаад байна.

ХУУЛЬ, ЭРХ ЗҮЙН ОРЧИН

- Монгол Улсын Их Хурлын Байгаль орчин, хүнс, хөдөө аж ахуйн байнгын хорооноос байгуулсан Малын индексжүүлсэн даатгалын тухай хуулийн хэрэгжилтийн талаар хяналт шалгалт хийж, санал, дүгнэлт гаргах үүрэг бүхий дэд ажлын хэсгийн бүрэлдэхүүнд орж ажиллаж байна.
- Ипотекийн зээлдэгчийн даатгалтай холбоотой тулгамдаж буй асуудлыг шийдвэрлэх, даатгуулагчдад хэрэгцээтэй даатгалын бүтээгдэхүүнийг зах зээлд нэвтрүүлэх бодлого, зохицуулалтын шийдвэр гаргах зорилгоор “Ипотекийн даатгалын үйл ажиллагааны журам”-д нэмэлт, өөрчлөлт оруулахаар ажиллаж байна.
- Олон улсын даатгалын зохицуулагчдын холбооноос баталсан даатгалын тулгуур зарчмуудын хүрээнд даатгалын багц дүрмийн холбогдох хавсралтуудад нэмэлт, өөрчлөлт оруулахаар ажиллаж байна.
- “Жолоочийн даатгалын үйл ажиллагаа эрхлэх зөвшөөрөл бүхий даатгагчаас жолоочийн даатгалын санд 2023 онд төвлөрүүлэх хөрөнгийн хэмжээг тогтоох тухай” Санхүүгийн зохицуулах хорооны дарга, Сангийн сайдын 416/А/187 тоот хамтарсан тушаалаар Жолоочийн даатгалын санд 2023 онд төвлөрүүлэх хөрөнгийн хэмжээг тогтоосон.
- Даатгалын салбарт тулгамдаж буй татварын хууль, эрх зүйн орчны талаар судалж, даатгалын салбар дахь татварын хууль эрх зүйн орчныг сайжруулах чиглэлээр санал боловсруулж, саналыг эрх бүхий байгууллага, албан тушаалтанд хүргүүлээд байна.

ХУРАЛ, СЕМИНАР, УУЛЗАЛТ

- Даатгалын салбарын нийт оролцогчдын дунд “Ипотекийн даатгалын тулгамдаж буй асуудал” хэлэлцүүлгийг 2023 оны 09 дүгээр сарын 11–ний өдөр зохион байгуулсан.
- Санхүүгийн зохицуулах хорооны даргын 2023 оны 187, 188 дугаар тушаалаар олон нийтийн даатгалын боловсролыг дээшлүүлэх чиглэлээр Санхүүгийн зохицуулах хороо болон даатгалын салбарын оролцогч нарын төлөөлөл бүхий 2 ажлын хэсэг байгуулагдсан бөгөөд ажлын хэсгийн уулзалтыг тухай бүр зохион байгуулж, холбоод, компаниудтай санал солилцох, олон нийт рүү чиглэсэн ажлыг хэрэгжүүлэх уулзалтуудыг тогтмол зохион байгуулж байна.
- Малын индексжүүлсэн даатгалын тухай хуулийн хэрэгжилтийн талаар даатгалын салбар болон даатгалын зуучлагч банкиг оролцуулсан хэлэлцүүлгийг зохион байгуулсан.
- Даатгалын тухай, Даатгалын зуучлалын тухай болон Жолоочийн даатгалын тухай хуулийн төслийг эцэслэн боловсруулахаар Сангийн яамтай хамтран уулзалт, хэлэлцүүлгийг тогтмол зохион байгуулж байна.
- Даатгалын багц дүрмийн 2 дугаар хавсралт “Даатгагчийн төлбөрийн чадварын шалгуур үзүүлэлт, түүнд хяналт тавих журам”-ын төслийг шинэчлэн сайжруулах хүрээнд даатгалын салбарын оролцогчдоос санал авахаар 06, 09 дүгээр саруудад холбогдох уулзалтуудыг зохион байгуулж ажиллалаа.
- Даатгалын баталгаа гаргах даатгалын компаниудын хамтын удирдлагын зөвлөлөөс ирүүлсэн хүсэлтийн дагуу Сангийн яам, даатгалын компаниудын төлөөллийг оролцуулсан уулзалт болон бусад холбогдох уулзалтыг тухай бүр зохион байгуулж ажиллалаа.

БАНК БУС САНХҮҮГИЙН БАЙГУУЛЛАГА

Нийт хөрөнгө

4.3

их наяд төгрөг

Хөрөнгийн өсөлт

25.2%

Санхүүгийн зах зээлийн төлөв

Харилцагч

4.1 сая

Дундаж зээлийн хэмжээ

2.3 сая төгрөг

Хүртээмжтэй байдал

Зээлийн ББСБ

91.9%

Зөвхөн гадаад валютын
арилжааны ББСБ

7.7%

Бүтээгдэхүүн үйлчилгээ

Ашигт ажиллагаа

Нийт орлого

814.7

тэрбум төгрөг

Улсад татан
төвлөрүүлсэн
татвар, НДШ

69.9

тэрбум төгрөг

Тогтвортой байдал

Z индекс

22.4

Чанаргүй зээлийн нийт
зээлд эзлэх хувь

7.5%

Бөдлого зохицуулалт

БАНК БУС САНХҮҮГИЙН БАЙГУУЛЛАГА

- Санхүүгийн зохицуулах хорооноос олгосон тусгай зөвшөөрөлтэйгөөр 521 банк бус санхүүгийн байгууллага /ББСБ/ үйл ажиллагаа явуулав. Энэ нь өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад 0.2 хувиар, 2019 оны мөн үетэй харьцуулахад 3.3 хувиар буурсан байна.

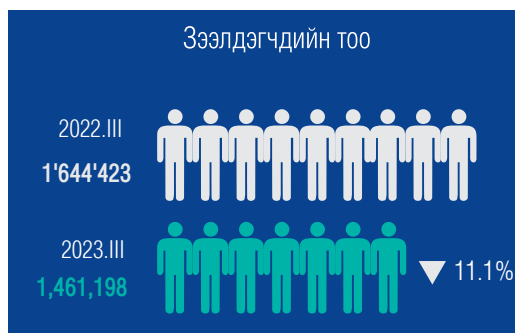
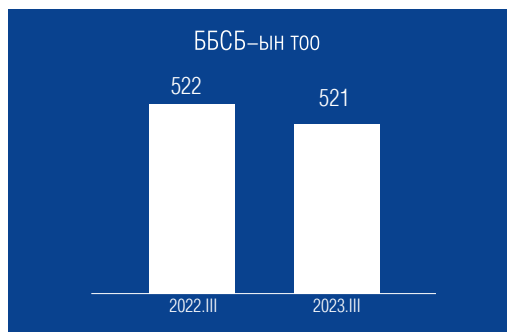

Нийт ББСБ –ын 4.8 хувь буюу 25 ББСБ нь гадаадын хөрөнгө оруулалттай, 95.2 хувь буюу 496 ББСБ нь үндэсний хөрөнгө оруулалттай байна.

ББСБ-УУДЫН ХӨРӨНГӨ

ББСБ-уудын нийт хөрөнгийн хэмжээ 4.3 их наяд төгрөгт хүрч өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад 856.6 тэрбум төгрөгөөр буюу 25.2 хувиар, 2019 оны мөн үетэй харьцуулахад 2.6 их наяд төгрөгөөр буюу 2.6 дахин өсжээ.

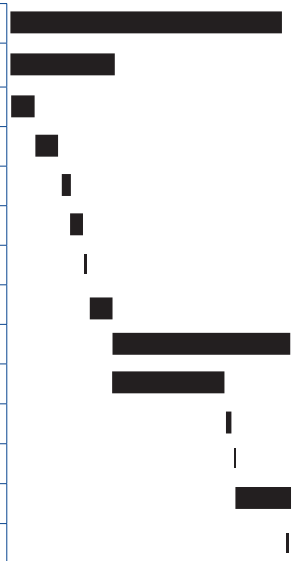
ББСБ-уудын активын бүтэц /тэрбум төгрөгөөр/

Нийт хөрөнгийн дүн	4,257.4	100.0%
Эргэлтийн хөрөнгө	4,122.0	96.8%
Мөнгөн хөрөнгө	529.3	12.4%
Зээл /цэврээр/	3,189.6	75.0%
Богино хугацаат хөрөнгө оруулалт /цэврээр/	41.7	1.0%
Факторингийн тооцооны авлага /цэврээр/	15.2	0.4%
Өмчлөх бусад үл хөдлөх болон өмчлөх бусад хөрөнгө /цэврээр/	21.5	0.5%
Бусад хөрөнгө	319.4	7.5%
Эргэлтийн бус хөрөнгө	135.4	3.2%

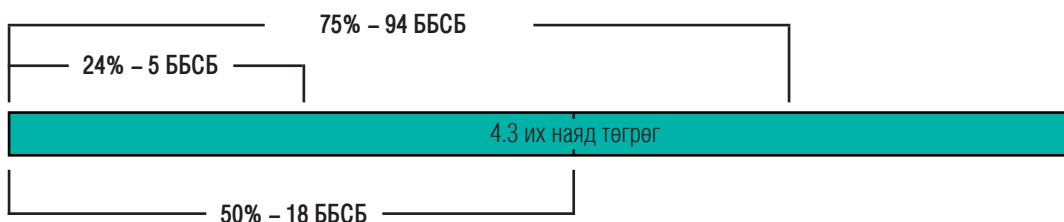
ББСБ-уудын пассивын бүтэц /тэрбум төгрөгөөр/

Нийт өр төлбөр ба өөрийн хөрөнгийн дүн	4,257.4	100.0%
Өр төлбөр	1,667.7	39.2%
Санхүүгийн эх үүсвэр	519.3	12.2%
Дотоод, гадаадын банк, санхүүгийн байгууллагад төлөх өглөг	470.6	11.1%
Бусад эх үүсвэр	54.0	1.3%
ББСБ-аас гаргасан өрийн бичиг	263.5	6.2%
Төслийн зээлийн санхүүжилт	28.2	0.6%
Бусад өр төлбөр	332.1	7.8%
Эздийн өмч	2,589.7	60.8%
Хувьцаат капитал	1,453.1	34.1%
Бусад өмч	64.5	1.5%
Сангууд	1.3	0.0%
Хуримтлагдсан ашиг/ алдагдал	994.8	23.4%
Хоёрдогч өглөг	76.0	1.8%

Зах зээлд эзлэх хувь хэмжээ буюу нийт хөрөнгөд эзлэх хувиар нь харвал салбарын нийт хөрөнгийн

- o 24 хувийг нэр бүхий 4 ББСБ;
- o 50 хувийг нэр бүхий 18 ББСБ;
- o 75 хувийг нэр бүхий 94 ББСБ эзэлж байна.

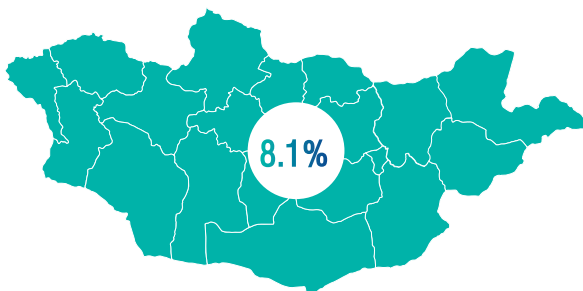
	ББСБ–ын тоо		Нийт хөрөнгө		Нийт зээл		Зээлийн багцад эзлэх чанаргүй зээлийн эзлэх хувь	Харилцагчдын тоо	
	Тоо	%	Хэмжээ /тэрбум төг/	%	Хэмжээ /тэрбум төг/	%		Тоо	%
Топ 24 %	4	0.8%	1,016.7	23.9%	828.5	24.5%	1.4%	221,332	5.3%
Топ 50 %	18	3.5%	2,131.4	50.1%	1,803.6	53.4%	3.0%	3,590,988	86.7%
Топ 75 %	94	18.0%	3,192.3	75.0%	2,630.7	77.9%	5.0%	3,983,356	96.2%
САЛБАРЫН НИЙТ	521	100.0%	4,257.4	100.0%	3,378.5	100.0%	7.5%	4,141,367	100.0%

Банк бус санхүүгийн зах зээлийн нийт хөрөнгийн 24, 50 болон 75 хувийг бүрдүүлж буй ББСБ–уудын зээлийн үлдэгдэл салбарын нийт зээлийн үлдэгдлийн 24.5, 53.4, болон 77.9 хувийг тус тус эзэлж байна. Нийт хөрөнгө болон нийт зээлийн үлдэгдлийн эзлэх хувь ойролцоо хэдий ч нийт зээлд эзлэх чанаргүй зээлийн хувь харгалзан 1.4, 3.0 болон 5.0 хувьтай байна.

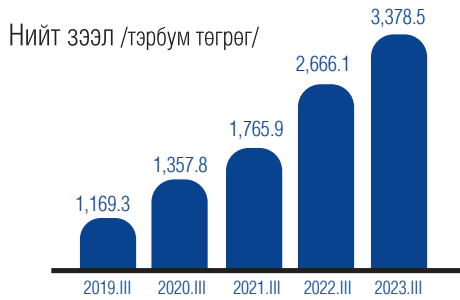
Салбарын нийт хөрөнгийн 50 хувийг бүрдүүлж буй 18 ББСБ–уудын зарим нь үйл ажиллагаандаа технологийн дэвшлийг ашиглан, хүртээмжтэй байдлаар үйлчилгээ үзүүлдэг тул нийт үйлчлүүлэгчдийн 86.7 хувь нь зөвхөн эдгээр ББСБ–уудын харилцагчид болно.

	ББСБ–ын тоо	Нийт хөрөнгө		Нийт зээл		Харилцагчдын тоо	
		Хэмжээ /тэрбум төг/	%	Хэмжээ /тэрбум төг/	%	Тоо	%
Дотоодын хөрөнгө оруулалт бүхий	496	3,624.9	85.1%	2,846.5	84.3%	4,141,367	97.6%
Гадаадын хөрөнгө оруулалт бүхий	25	632.5	14.9%	532.0	15.7%	98,981	2.4%

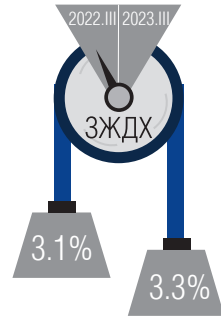
Гадаад хөрөнгө оруулалттай ББСБ–уудын 40.0 хувь буюу 10 нь Япон улсын, 32.0 хувь буюу 8 нь БНСУ–ын, 8.0 хувь буюу 2 нь АНУ–ын, үлдсэн нь БНХАУ, ОХУ, Их Британи, Малайз, Хонг Конг, Канад зэрэг бусад улсын хөрөнгө оруулалттай байна. Гадаадын хөрөнгө оруулалттай ББСБ–уудын хувьд салбарын нийт хөрөнгийн 14.9 хувийг эзэмшдэг бөгөөд нийт харилцагчдын 2.4 хувьд үйлчилгээ үзүүлдэг байна.

ББСБ–уудын нийт хөрөнгө Монгол Улсын ДНБ–ий 8.1 хувьтай тэнцэхүйц хэмжээнд байна.

Зээлийн хүү: ББСБ-уудын олгосон зээлийн жигнэсэн дундаж сарын хүү 3.3 хувьд хүрч өмнөх оны мөн үеэс 0.2 пунктээр өссөн.

НИЙТ ЗЭЭЛ

Салбарын нийт зээлийн хэмжээ өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад 26.7 хувиар буюу 712.4 тэрбум төгрөгөөр, 2019 оны мөн үеэс 2.2 их наяд төгрөгөөр буюу 2.9 дахин өссөн дүнтэй байна.

Нийт зээлийн үлдэгдлийн 97.2 хувийг төгрөгөөр, үлдсэн 2.8 хувийг валютаар олгосон зээл эзлэж байна.

97.2%

ХЭВИЙН

89.0%

+0.5%

ХУГАЦАА ХЭТЭРСЭН

3.5%

-0.7%

ЧАНАРГҮЙ

7.5%

+0.2%

4,685.4 тэрбум төг | Олгосон зээл

Төлөгдсөн зээл | 4,020.4 тэрбум төг

Бөөний болон жижиглэн худалдаа

7.8%

7.7%

Барилга

3.6%

3.4%

Уул, уурхайн олборлолт

0.6%

0.7%

Машин, мотоциклийн засвар үйлчилгээ

1.9%

2.0%

Байр сууц болон хоол хүнсээр үйлчлэх үйлчилгээ

1.6%

1.2%

Боловсруулах үйлдвэр

0.6%

0.6%

Хөдөө аж, ахуй

0.4%

0.5%

Бусад

83.5%

83.9%

87.9%

ЗЭЭЛИЙН ҮЛДЭГДЭЛ

91.3%

ОЛГОСОН ЗЭЭЛ

91.4%

ТӨЛӨГДСӨН ЗЭЭЛ

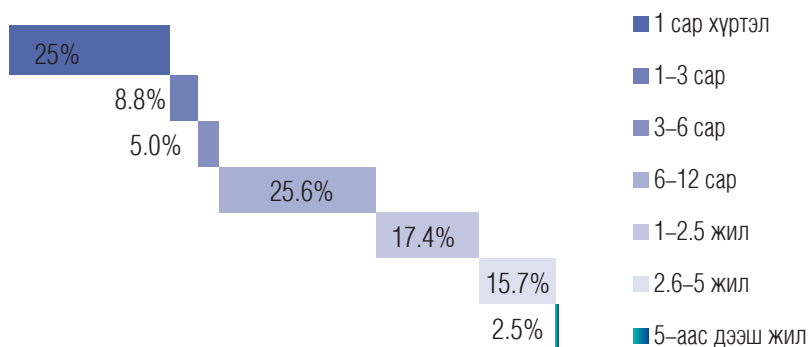

12.1%

8.7%

8.6%

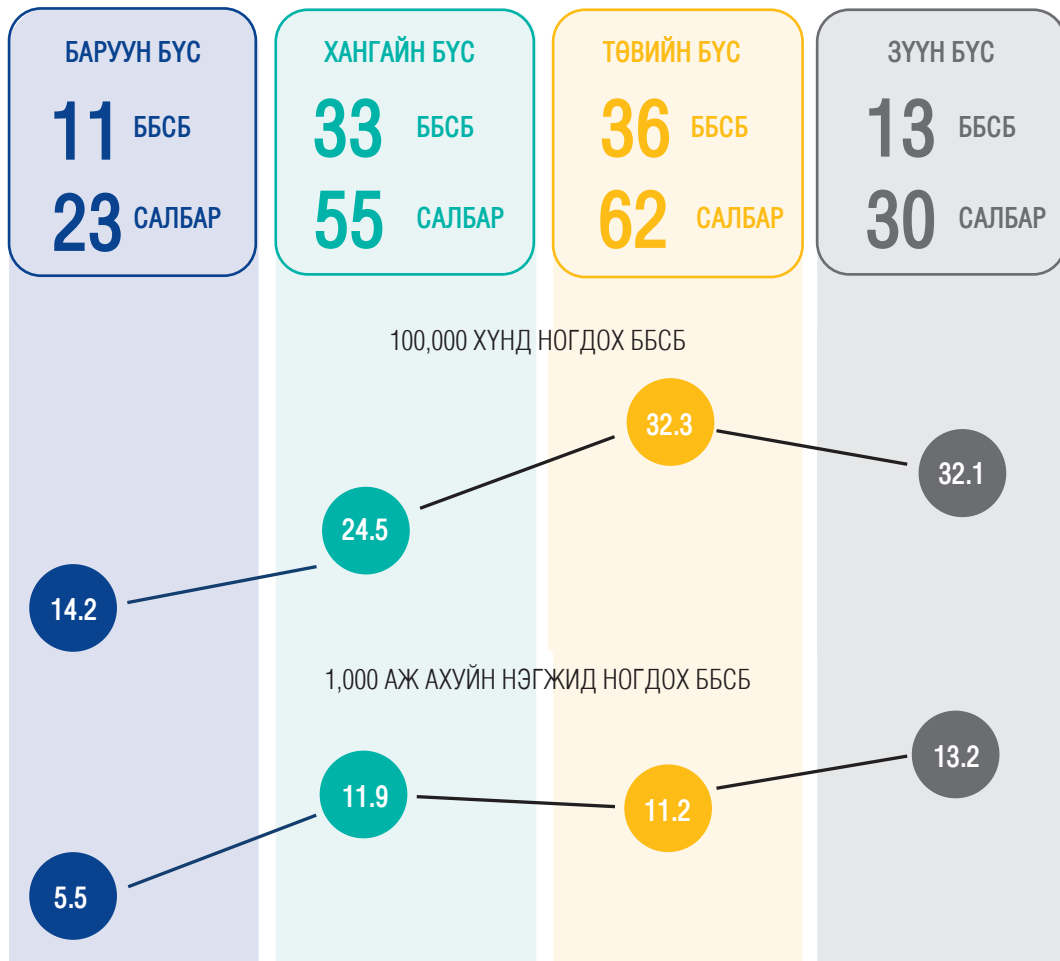
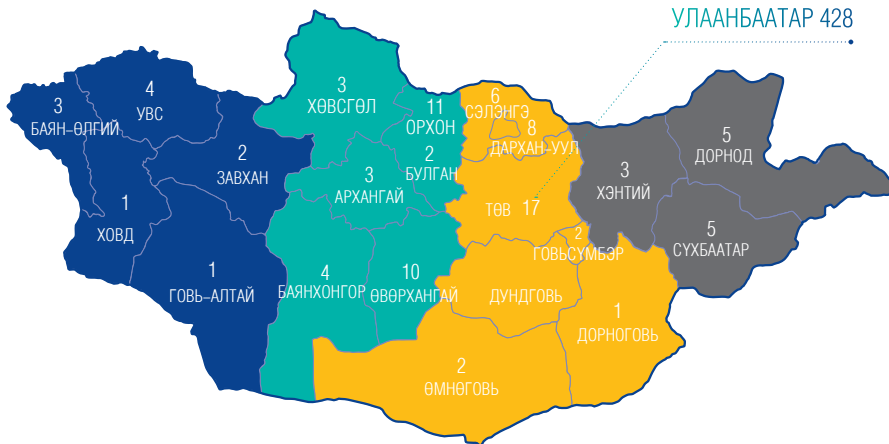
Нийт зээлийн үлдэгдлийн 87.9 хувь нь иргэнд, 12.1 хувь нь хуулийн этгээдэд олгосон зээл байна.

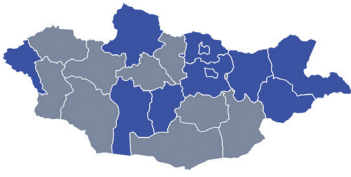

ББСБ-ын салбарын олгосон зээлийг хугацаагаар нь эрэмбэлбэл 25.6 хувийг 6-12 сарын, 25.0 хувийг 1 сар хүртэлх, 17.4 хувийг 1-2.5 жилийн хугацаатай байна.

ХҮРТЭЭМЖТЭЙ БАЙДАЛ

Улсын хэмжээнд 521 ББСБ болон тэдгээрийн 453 салбар банк бус санхүүгийн үйл ажиллагаа эрхэлж байна. ББСБ-ын байршлыг зураглалаар харуулбал дийлэнх буюу 82.1 хувь нь Улаанбаатар хотод байна.

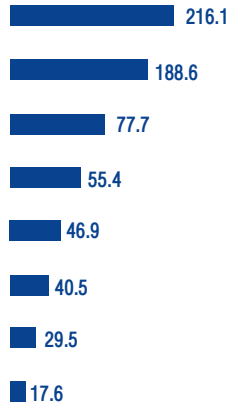
Олон улсын санхүүгийн хүртээмжийн нийгэмлэг (AFI)-ийн улс орнуудад санхүүгийн хүртээмжийг үнэлэх үндсэн индикаторуудыг ашиглан салбарын хүртээмжтэй байдлыг тооцвол:

21 аймгийн 61.9 хувь буюу 13 аймагт 3 буюу түүнээс дээш тооны ББСБ ажиллаж байна.

1,000 хүн аж ахуй нэгжид ногдох

100,000 хүн амд ногдох

Улаанбаатар хотод үйл ажиллагаа эрхэлж буй 428 ББСБ-ын 32.7 хувь нь Сүхбаатар дүүрэгт, 28.0 хувь нь Чингэлтэй дүүрэгт, 16.6 хувь нь Баянгол дүүрэгт, 10.8 хувь нь Баянзүрх дүүрэгт, 9.6 хувь нь Хан-Уул дүүрэгт, 2.1 хувь нь Сонгинохайрхан дүүрэгт, 0.2 хувь нь Багануур дүүрэгт тус тус байршиж байна.

ББСБ-УУДЫН ХҮРТЭЭМЖ, ГАЗАРЗҮЙН БАЙРШЛААР

- Монгол улсын хэмжээнд 18–64 насны 100,000 иргэнд 50 ББСБ, 1000 аж ахуйн нэгжид 11 ББСБ ногдож байна.
- Орон нутгийн хэмжээнд уг харьцаа 25, 10 байгаа бөгөөд бүс нутгийн хувьд Төвийн бүс 100,000 иргэнд 32, зүүн бүс 1000 аж ахуй нэгжид 13 ББСБ ногдож ББСБ-ын хүртээмжээр тэргүүлж байна.
- Улаанбаатар хотын хувьд 100,000 иргэнд 76, 1000 аж ахуйн нэгжид 11 ББСБ ногдож байгаа нь орон нутгаас хүртээмж сайтай байна.

Улсын хэмжээнд
100,000 хүнд

50
ББСБ

1,000 аж
ахуйн нэгжид

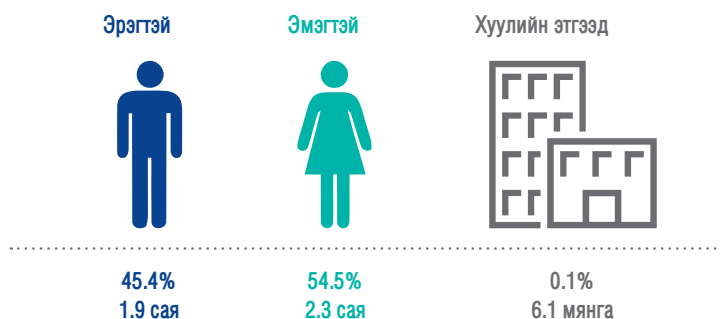
11
ББСБ

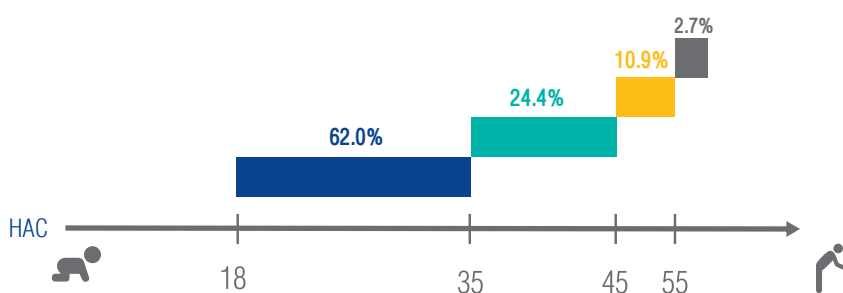
ДУНДАЖ ЗЭЭЛ

- Монгол Улсын хэмжээнд ББСБ-аас нэг зээлдэгч дунджаар 2,312.1 мянган төгрөгийн зээл авсан бол орон нутагт энэхүү үзүүлэлт 2,403.1 мянган төгрөг, Улаанбаатар хотын хувьд 2,310.4 мянган төгрөг байна.
- Улсын хэмжээнд ББСБ-ын нэг зээлдэгчид ногдох зээлийн дундаж хэмжээ өмнөх оны мөн үетэй харьцуулбал 690.8 мянган төгрөгөөр буюу 42.6 хувиар өсжээ.
- Зээлдэгчдийн тоо 1.5 сая байгаа нь давхардсан тоогоор хөдөлмөрийн насны буюу 18–64 насны 100 хүн тутмын 74 нь ББСБ-аас зээлтэй байна гэсэн үг юм.

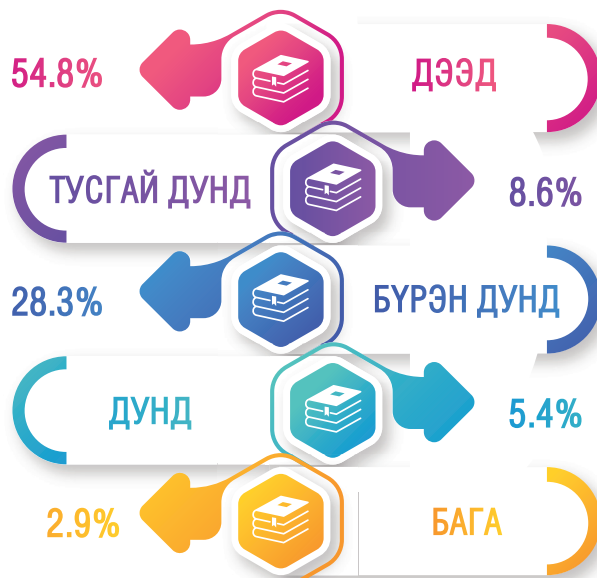
ББСБ-ын харилцагчид

ББСБ-ын зээлдэгчид /насны бүлгээр/

ББСБ-ын зээлдэгчид /боловсролын түвшингээр/

ББСБ-ын ажилчид

Эрэгтэй
41.5%

Эмэгтэй
58.5%

БҮТЭЭГДЭХҮҮН ҮЙЛЧИЛГЭЭ

ББСБ-ЫН ТОО, ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ТӨРЛӨӨР /ДАВХАРДСАН ТООГООР/

ЗЭЭЛ

479

ГАДААД ВАЛЮТЫН
АРИЛЖАА

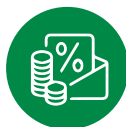
147

ИТГЭЛЦЛИЙН
ҮЙЛЧИЛГЭЭ

82

ФАКТОРИНГИЙН
ҮЙЛЧИЛГЭЭ

51

ЦАХИМ ТӨЛБӨР
ТООЦОО, МӨНГӨН
ГУЙВУУЛГЫН
ҮЙЛЧИЛГЭЭ

45

ТӨЛБӨРИЙН
БАТАЛГАА ГАРГАХ

28

БОГИНО ХУГАЦААТ
САНХҮҮГИЙН
ХЭРЭГСЭЛД ХӨРӨНГӨ
ОРУУЛАЛТ ХИЙХ

26

ТӨЛБӨР ТООЦООНЫ
ХЭРЭГСЭЛ ГАРГАХ

6

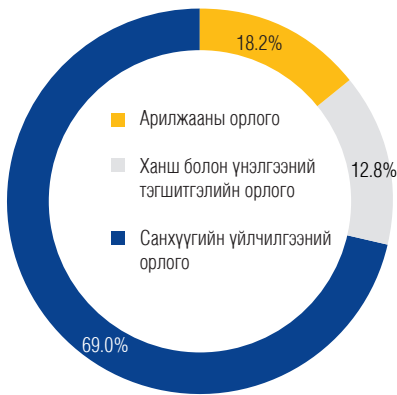
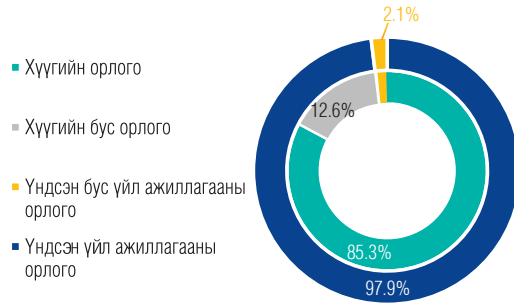
ҮХЭХБХСЗ

1

БҮТЭЭГДЭХҮҮН, ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ОРЛОГО

- ББСБ–уудын нийт орлого 814.7 тэрбум төгрөгт хүрэв.
- Нийт орлогын 97.9 хувийг үндсэн үйл ажиллагааны орлого буюу хүүгийн болон хүүгийн бус орлого бүрдүүлж байна. Үүнээс 85.3 хувь буюу 694.3 тэрбум төгрөгийг хүүгийн орлого, 12.6 хувь нь буюу 102.7 тэрбум төгрөгийг хүүгийн бус орлого бүрдүүлж байна.

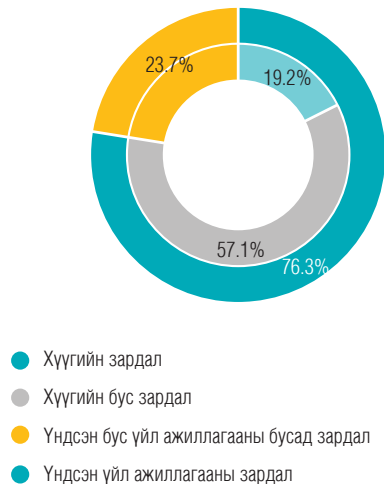

ХҮҮГИЙН БУС ОРЛОГЫН ЗАДАРГАА

- Хүүгийн бус орлогын 69.0 хувийг санхүүгийн үйлчилгээний орлого, 18.2 хувийг арилжааны орлого, 12.8 хувийг ханш болон үнэлгээний тэгшитгэлийн орлого тус тус бүрдүүлж байна.

БҮТЭЭГДЭХҮҮН, ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ

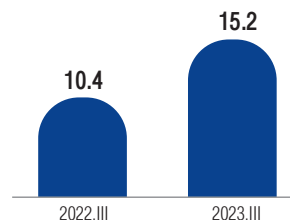
- Зардал 512.3 тэрбум төгрөгт хүрсэн. Уг зардалын 76.3 хувийг үндсэн үйл ажиллагааны зардал буюу хүүгийн болон хүүгийн бус зардал байгаагас 57.1 хувь буюу 292.7 тэрбум төгрөгийг хүүгийн бус зардал, 19.2 хувь нь буюу 98.3 тэрбум төгрөгийг хүүгийн зардал эзлэж байна.

Бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний эрсдэлтэй холбоотой гарах зардал буюу болзошгүй эрсдэлийн зардалын хувьд нийт 69.2 тэрбум төгрөг ба үүний 93.7 хувийг зээлийн эрсдэлийн зардал, 4.5 хувийг авлагын эрсдэлийн зардал, 1.7 хувийг өмчлөх бусад үл хөдлөх хөрөнгийн эрсдэлийн зардал, 0.1 хувийг факторинг үйлчилгээний эрсдэлийн зардал бүрдүүлж байна.

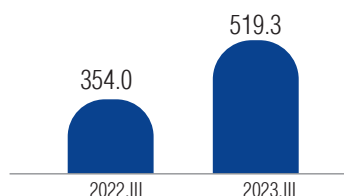
- Салбарын хэмжээнд нийт 15.2 тэрбум төгрөгийн факторингийн цэвэр авлага бүртгэлтэй байна.

Факторингийн үйлчилгээний цэвэр авлага /тэрбум төгрөг/

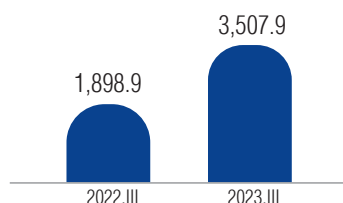

- Салбарын хэмжээнд 82 ББСБ итгэлцлийн үйлчилгээ эрхэлж байна.
- Тэдгээрийн үзүүлсэн итгэлцлийн үйлчилгээний нийт өглөг 519.3 тэрбум төгрөг байгаа нь өмнөх оны мөн үеэс 46.7 хувиар өсжээ.

Итгэлцлийн үйлчилгээний өглөг /тэрбум төгрөг/

Мөнгөн гуйвуулгын үйлчилгээний орлого /тэрбум төгрөг/

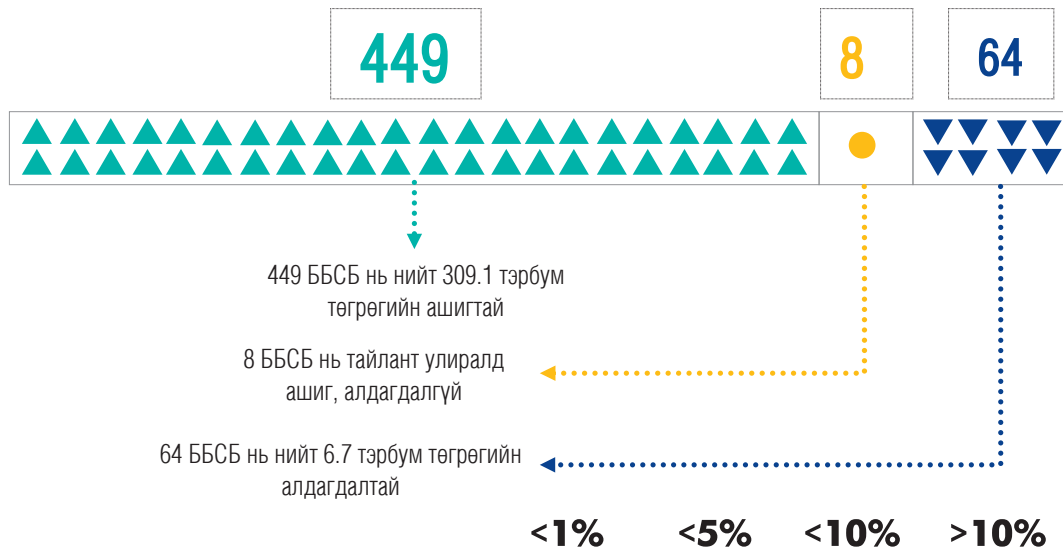
- ББСБ-ууд мөнгөн гуйвуулгын үйлчилгээнээс нийт 3.5 тэрбум төгрөгийн орлогыг олжээ. Энэ нь өмнөх оны мөн үеэс 1.6 тэрбум төгрөгөөр өссөн үзүүлэлт юм.
- Уг үйлчилгээг эрхлэх тусгай зөвшөөрөлтэй 45 ББСБ –аас 13 ББСБ нь 13 нь уг үйлчилгээнээс орлого олсон байна.

ХУДАЛДСАН, ХУДАЛДАН АВСАН ВАЛЮТЫН МЭДЭЭ

ББСБ-ууд нийт 3,336.1 төгрөгийн валют худалдан авч, 3,262.0 тэрбум төгрөгийн валютыг худалдсан байна. Худалдаж авсан валютын 42.8 хувийг, худалдсан валютын 44.5 хувийг БНХАУ-ын юань бүрдүүлж байна.

ВАЛЮТЫН НЭР	Худалдаж авсан	Худалдсан
	Дүн /тэрбум төгрөг/	Дүн /тэрбум төгрөг/
БНХАУ-ЫН ЮАНЬ	1,429.3	1,451.9
АНУ-ЫН ДОЛЛАР	1,377.8	1,290.2
ЯПОНЫ ИЕН	196.4	189.2
ЕВРО	164.9	162.0
ОХУ-ЫН РУБЛЬ	107.2	107.1
БНСУ-ЫН ВОН	49.4	50.0
БУСАД	11.1	11.6

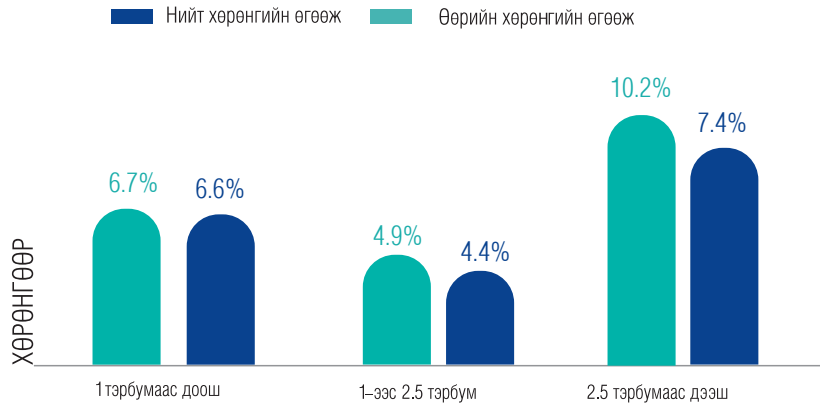
АШИГТ АЖИЛЛАГАА

	2022.III	2023.III	<1%	<5%	<10%	>10%
Өөрийн хөрөнгийн өгөөж /ROE/	12.3%	12.8%	23.4%*	20.9%	21.5%	34.2%
Нийт хөрөнгийн өгөөж /ROA/	8.0%	7.9%	23.8%	23.4%	24.0%	28.8%

ROE болон ROA-ийн харгалзах интервал дахь ББСБ-ын тоо /хувиар/

(*) Жишээ нь: Нийт ББСБ-уудын 23.4 хувь нь 1 хувиас доош өөрийн хөрөнгийн өгөөжтэй ажиллаж байна

НИЙТ БОЛОН ӨӨРИЙН ХӨРӨНГИЙН ӨГӨӨЖИЙН ХАРЬЦАА /ХӨРӨНГИЙН АНГИЛЛААР/

ББСБ–уудын нийт болон өөрийн хөрөнгийн өгөөжийг хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн ангиллаар харахад 1.0 тэрбум төгрөгөөс доош хувь нийлүүлсэн хөрөнгөтэй ББСБ–уудын тал хувь нь 6.6 хувиас бага, 1–2.5 тэрбум төгрөгийн хувь нийлүүлсэн хөрөнгөтэй ББСБ–уудын тал хувь нь 4.4 хувиас бага, 2.5 тэрбум төгрөгөөс дээш хувь нийлүүлсэн хөрөнгөтэй ББСБ–уудын тал хувь нь 7.4 хувиас бага нийт хөрөнгийн өгөөжтэй байна. Өөрийн хөрөнгийн өгөөжийн хувьд холбогдох утгууд нь харгалзан 6.7, 4.9 болон 10.2 хувьтай байна.

ЗАРДАЛ, ОРЛОГЫН ХАРЬЦАА

ББСБ–ууд нэг төгрөгийн орлого олохын тулд дунджаар хэдэн төгрөгийн зардал гаргаж буйг тооцдог харьцаа болох зардал, орлогын харьцаа 62.9 хувь гарсан буюу өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад 14.3 пунктээр өсжээ. Өөрөөр хэлбэл ББСБ–ууд 100 төгрөгийн орлого олохын тулд дунджаар 62.9 төгрөгийн зардал гаргаж байна гэсэн үг юм.

- ББСБ–ууд НДШ–д 19.5 тэрбум төгрөг, ХАОАТ–т 5.6 тэрбум төгрөг, ААН–ийн орлогын албан татварт 44.8 тэрбум төгрөгийг тус тус төлж, нийт 69.9 тэрбум төгрөгийг улсын төсөвт төвлөрүүлсэн байна.

ТОГТВОРТОЙ БАЙДАЛ

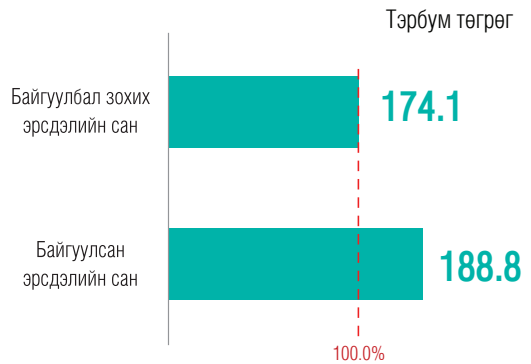
- o AFI-с санхүүгийн хүртээмж болон санхүүгийн тогтвортой байдлыг тодорхойлох зөвлөмж зааврын дагуу ББСБ-уудын дараах 4 үзүүлэлтийг тооцож байна. Үүнд:

ЗЭЭЛИЙН ЭРСДЭЛИЙН САНГИЙН ХАРЬЦАА

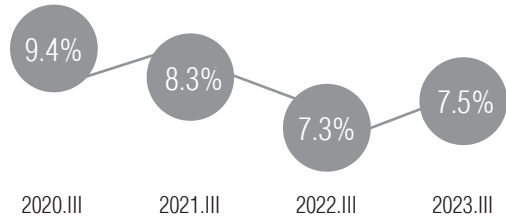
- o Уг харьцаа 108.4 хувь гарч байгуулбал зохих эрсдэлийн санг бүрдүүлж чадсан бөгөөд эрсдэлийг 108.4 хувиар нөхөх чадамжтайг харуулжээ.
- o Энэ нь өмнөх оны мөн үеэс 2.4 пунктээр өссөн үзүүлэлт юм.

108.4%

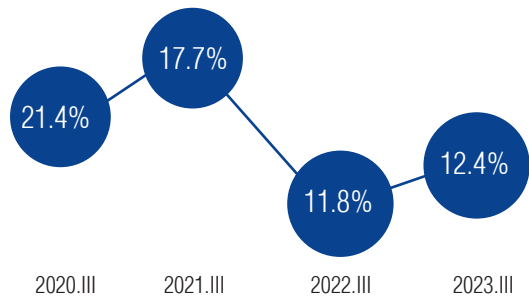
ЧАНАРГҮЙ ЗЭЭЛ

Чанаргүй зээлийн хэмжээ 251.9 тэрбум төгрөгт хүрч нийт зээлд злэх хувь 7.5 хувь болжээ. Энэ нь өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад 0.2 пунктээр өссөн үзүүлэлт юм.

МӨНГӨН ХӨРӨНГИЙГ НИЙТ ХӨРӨНГӨД ХАРЬЦУУЛСАН ХАРЬЦАА

Уг харьцаа 12.4 хувь болж өмнөх оны мөн үес 0.6 пунктээр өссөн байна.

Z ИНДЕКС

Z индекс нь ББСБ-ын дампуурах магадлалыг харуулдаг ба нийт хөрөнгийн өгөөж болон өөрийн хөрөнгийн харьцааны нийлбэрийг нийт хөрөнгийн өгөөжийн хэлбэлзэлд харьцуулж тооцдог. Z индексийн утга ашигт ажиллагаа болон өөрийн хөрөнгийн хөшүүрэг өндөр байх үед их гарах ба өгөөжийн хэлбэлзэл ихтэй үед буюу орлогын тодорхойгүй байдал их үед бага гарна. Өөрөөр хэлбэл индексийн их утга нь эрсдэл багатай, тогтвортой байдлыг илэрхийлдэг. Банк бус санхүүгийн салбарын Z индекс өмнөх оны мөн үеэс 4.5 пунктээр буурч 22.4 боллоо.

93.6%

Финтек зээлдэгч

- Эдгээр ББСБ-аар тус салбарын нийт харилцагчдын 93.6 хувь, нийт зээлдэгчдийн 77.9 хувь зээлийн үйлчилгээг хүртжээ.
- Нийт зээлдэгчдийн 16.9 хувь нь зөвхөн гар утсаараа дамжуулан зээл авжээ.
- Санхүүгийн үйлчилгээнд технологийн дэвшил ашиглаж буй ББСБ-уудын зээлийн үлдэгдлийн 89.8 хувийг хэвийн, 3.5 хувийг хугацаа хэтэрсэн, 6.7 хувийг чанаргүй зээл бүрдүүлж байна.

89.8%

Хэвийн

3.5%

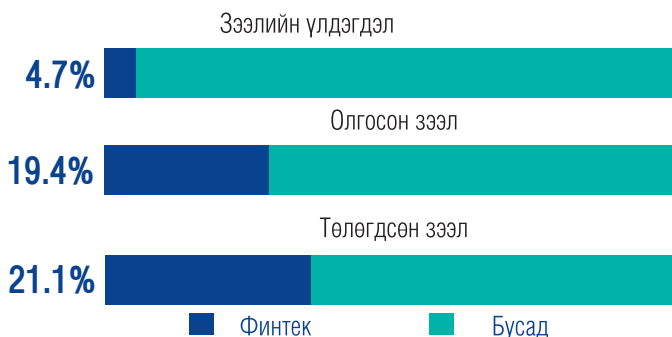
Хугацаа хэтэрсэн зээл

6.7%

Чанаргүй

	Нийт зээл		Зээлдэгчийн тоо		1 зээлдэгчид ногдох дундаж зээлийн хэмжээ /мян. төгрөг/
	Хэмжээ /тэрбум төгрөг/	Эзлэх хувь	Тоо	Эзлэх хувь	
Финтек	569.7	16.9%	1,138.4	77.9%	500.4
Уламжлалт	2,808.8	83.1%	322.8	22.1%	8,702.2
НИЙТ	3,378.5	100.0%	1,461.2	100.0%	2,312.1

Зөвхөн технологид суурилсан

Зөвхөн технологид суурилсан зээл олгодог ББСБ-уудын хувьд салбарын нийт зээлийн үлдэгдэлд бага хувь эзэлж байгаа ч олгосон болон төлөгдсөн зээлийн харвал эргэлт сайн байна.

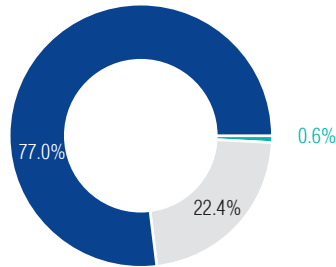
НОГООН ЗЭЭЛ

	КАРБОН БАГА ЯЛГАРУУЛДАГ ТЭЭВЭР	НОГООН БАРИЛГА	ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ ХЭМНЭЛТ	ТОГТВОРТОЙ ХӨДӨӨ АЖ АХУЙ ГАЗАР АШИГЛАЛТ, ОЙ БОЛОН ЭКО АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛ	БАГА БОХИРДУУЛАГЧ ЭРЧИМ ХҮЧ	БОХИРДЛООС СЭРГИЙЛЭХ, БУУРУУЛАХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА
Ногоон зээл тус бүрийн эзлэх хувь	92.5%	5.1%	1.7%	0.5%	0.2%	0.0%
Зээлдэгчдийн тоо	9,007	767	85	12	6	1
Зээлийн үлдэгдлийн дүн /сая төг/	125,620.1	6,932.1	2,289.4	675.7	289.6	0.1

Олгосон зээл: 31 ББСБ нэр бүхий 5 төрлийн ногоон бүтээгдэхүүнд 57.3 тэрбум төгрөгийн зээл олгожээ.

КАРБОН БАГА ЯЛГАРУУЛДАГ ТЭЭВЭР

- 0-5 хүртэлх жилийн ашиглалтын жилтэй тээвэр
- 5-10 хүртэлх жилийн ашиглалтын жилтэй тээвэр
- 10-аас дээш жилийн ашиглалтын жилтэй тээвэр

Олгосон зээл

	ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ ХЭМНЭЛТ	НОГООН БАРИЛГА	ТОГТВОРТОЙ ХӨДӨӨ АЖ АХУЙ ГАЗАР АШИГЛАЛТ, ОЙ БОЛОН ЭКО АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛ	КАРБОН БАГА ЯЛГАРУУЛДАГ ТЭЭВЭР	БАГА БОХИРДУУЛАГЧ ЭРЧИМ ХҮЧ
Зээлдэгчдийн тоо	33	202	1	2,978	8
Зээлийн үлдэгдлийн дүн /сая төгрөг/	68.1	2,374.2	133.3	54,455.2	254.0

БОДЛОГО ЗОХИЦУУЛАЛТ

ГАДААД ХАМТЫН АЖИЛЛАГАА

- Олон улсын Санхүүгийн хүртээмжийн нийгэмлэг (Alliance for Financial Inclusion)-ийн Дэлхийн бодлогын форум “Санхүүгийн тогтвортой, хүртээмжтэй хөгжил цэцэглэлтийн төлөө-2023” сэдвийн дор Бүгд Найрамдах Филиппин Улсад Монгол Улсыг төлөөлж Санхүүгийн зохицуулах хорооны төлөөллүүд 2023 оны 09 дүгээр сарын 12–15-ны өдрүүдэд оролцов. Форумын үеэр хүртээмжтэй, ногоон санхүүгийн салбарыг хөгжүүлэх хүрээнд хэрэгжүүлж буй бодлогын арга хэмжээ, санал санаачилга, бичил, жижиг, дунд бизнес эрхлэгчид ногоон санхүүжилт авахад тулгарч буй бэрхшээл, шийдвэрлэх арга зам, туршлага, цаашдын хөгжлийн талаар танилцуулахад хуралд оролцогчид мөн гишүүн байгууллагууд туршлага, арга замаас судлах, санал солилцохоо онцолсны зэрэгцээ цаашид энэ чиглэлд хамтран ажиллахаа илэрхийллээ.

ХУРАЛ, СЕМИНАР УУЛЗАЛТ

- Тогтвортой санхүүгийн холбоо, Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн тамгын газар, дотоод гадаадын түнш байгууллагуудтай хамтран 2023 оны 06 дугаар сарын 13–16-ны өдрүүдэд “Тогтвортой санхүүжилтийн долоо хоног 2023” цуврал арга хэмжээг зохион байгуулж “Уур амьсгалын эрсдэлийн удирдлага ба Хүлэмжийн хийн тооцоолол хийх” сургалт, Ногоон санхүүгийн манлайллын хөтөлбөр, “Монгол Улсын Ногоон Санхүүгийн Форум 2023” арга хэмжээний үндсэн хэсэг, “Тогтвортой аж ахуйн санхүүжилт” салбар хуралдаан, “Монгол Улсын Ногоон Санхүүгийн Форум 2023” арга хэмжээний үндсэн хэсэг, “Эрчим хүчний хэмнэлттэй барилгын санхүүжилт” зэрэг салбар хуралдаануудад Санхүүгийн зохицуулах хорооны холбогдох албан хаагчид хамрагдаж бодлогын хэрэгжилт, тулгамдаж буй асуудал, түүний шийдэл, сайн туршлагын талаар байр сууриа илэрхийлж, санал солилцов.
- Увс, Баян-Өлгий, Завхан, Ховд, Говь-Алтай аймгуудад үйл ажиллагаа эрхэлж буй 33 ББСБ, салбаруудын удирдах албан тушаалтнуудад зориулсан “Баруун бүсийн банк бус санхүүгийн байгууллагуудыг чадавхжуулах” сэдэвт сургалтыг Увс аймгийн Улаангом сумд зохион байгуулж байна.
- Санхүүгийн зохицуулах хороо, Олон улсын санхүүгийн корпораци (ОУСК), Тогтвортой санхүүгийн холбоо (ТоС Холбоо) хамтран “ББСБ-уудын үйл ажиллагаанд Байгаль орчин, нийгэм, засаглал (БОНЗ)-ын эрсдэлийн үнэлгээ, удирдлагын тогтолцоог нэвтрүүлэх” тухай суурь ойлголт олгох сургалтыг 08 дугаар сарын 25, 29, 30-ны өдрүүдэд зохион байгуулсан.

ХУУЛЬ, ЭРХ ЗҮЙН ОРЧИН

- “Банк, эрх бүхий хуулийн этгээдийн мөнгөн хадгаламж, зээлийн хүүгийн хэмжээг бодох, тооцох, мэдээллийн ил тод байдлыг хангах аргачлал”-ыг 2023 оны 05 дугаар сарын 23-ны өдрийн Монголбанкны Ерөнхийлөгч, Санхүүгийн зохицуулах хорооны даргын А-106/298 дугаар хамтарсан тушаалаар баталсан ба Захиргааны хэм хэмжээний актын улсын нэгдсэн санд 2023.06.20-ны өдрийн 6258 дугаарт бүртгэсэн.
  - “Банк бус санхүүгийн байгууллагын гадаад валютын арилжааны үйл ажиллагааг зохицуулах, түүнд хяналт тавих журам”-ын нэмэлт өөрчлөлтийг 2023 оны 06 дугаар сарын 23-ны өдрийн Санхүүгийн зохицуулах хорооны 220 дугаар тогтоолоор баталсан.
  - Санхүүгийн зохицуулах хорооны 2022 оны 04 дүгээр сарын 06-ны өдрийн 160 дугаар тогтоолоор баталсан “Банк бус санхүүгийн зээлийн үйл ажиллагааны журам”-ын 3 дахь заалтад “Финтек зээлийн үйлчилгээ эрхэлж буй банк бус санхүүгийн байгууллагууд нь 2023 оны 6 дугаар сарын 30-ны өдрийн дотор энэхүү тогтоолын хавсралтаар баталсан журмын дагуу Санхүүгийн зохицуулах хороонд бүртгүүлэхийг үүрэг болгосугай” гэж заасны дагуу Цахим зөвлөл нийт 4 удаа хуралдаж 28 хүсэлт ирүүлснээс журмын шаардлага хангасан 23 ББСБ-ын 24 нэр төрлийн финтек зээлийн бүтээгдэхүүн, үйлчилгээг бүртгэв.
  - “Банк бус санхүүгийн байгууллагын үйл ажиллагаанд эрсдэлд суурилсан хяналт шалгалт хийх журам”-ын нэмэлт өөрчлөлтийг 2023 оны 06 дугаар сарын 30-ны өдрийн Санхүүгийн зохицуулах хорооны 380 дугаар тогтоолоор баталсан.
  - “Банк бус санхүүгийн байгууллагын хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн хэмжээг нэмэгдүүлэх, хорогдуулах, шинээр хувьцаа гаргах, худалдах, шилжүүлэхэд мөрдөх журам” -ын нэмэлт өөрчлөлтийг 2023 оны 06 дүгээр 30-ны өдрийн Санхүүгийн зохицуулах хорооны хуралдаанаар хэлэлцүүлэн, 381 дүгээр тогтоолоор баталсан.
  - “Итгэлцлийн үйлчилгээний журам”-ыг 2023 оны 09 дүгээр сарын 01-ний өдрийн Санхүүгийн зохицуулах хорооны 434 дугаар тогтоолоор баталсан ба Захиргааны хэм хэмжээний актын улсын нэгдсэн санд 2023 оны 09 дүгээр сарын 26-ны өдрийн 434 дугаарт бүртгэсэн.
- “Банк бус санхүүгийн үйл ажиллагааны тухай” хуулийн 15 дугаар зүйлийн 15.4 дэх заалтын хэрэгжилт**
- Банк бус санхүүгийн үйл ажиллагааны тухай хуулийн 15 дугаар зүйлийн 15.4-т заасны дагуу 2022 оны жилийн эцсийн санхүүгийн тайланг хөндлөнгийн аудитаар баталгаажуулах үүргийг

91.1 хувь буюу 461 ББСБ, нийтэд мэдээлэх үүргийг 84.8 хувь буюу 429 ББСБ хэрэгжүүлсэн байна.

“Зээлийн мэдээллийн тухай” хуулийн хэрэгжилт:

- Зээлийн мэдээллийн тухай хуульд заасны дагуу ББСБ-ууд нь Монголбанкнаас олгосон тусгай зөвшөөрөл бүхий зээлийн мэдээллийн үйлчилгээ үзүүлэх этгээдэд шаардлагатай мэдээллийг өгөх, авах, гэрээ байгуулж мэдээлэл солилцох үүрэгтэй.
- Зээлийн үйл ажиллагаа эрхэлж буй 479 ББСБ бүгд Монголбанк, “Бүрэн скор ЗМС” ХХК болон “Титан Си Ар Эй ЗМС” ХХК-ын аль нэгтэй гэрээ байгуулсан байна.

“Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх тухай” хуулийн хэрэгжилт

- Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1–д “Энэ хуулийн 4.1–д заасан этгээд 20 сая төгрөг, түүнээс дээш үнийн дүнтэй бэлэн мөнгөний болон гадаад төлбөр тооцооны гүйлгээний тухай мэдээллийг гүйлгээ хийгдсэнээс хойш ажлын таван өдрийн дотор батлагдсан маягт, журмын дагуу Санхүүгийн мэдээллийн албанд мэдээлэх үүрэгтэй.” гэж заасны дагуу нэр бүхий 116 ББСБ, 3,980 удаагийн тохиолдлоор, 1,294.2 сая төгрөгийг, 7.2–т “Хөрөнгө, гүйлгээ, гүйлгээ хийх оролдлогыг мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй, эсхүл гэмт хэрэг үйлдэж олсон хөрөнгө, орлоготой холбоотой гэж сэжиглэсэн, эсхүл мэдсэн бол энэ хуулийн 4.1–д заасан этгээд энэ тухай 24 цагийн дотор сэжигтэй гүйлгээний тухай батлагдсан маягт, журмын дагуу Санхүүгийн мэдээллийн албанд мэдээлнэ.” гэж заасны дагуу нэр бүхий 4 ББСБ, 32 удаагийн тохиолдлоор, 2,809.1 сая төгрөгийг Монголбанкны СМА–нд тус тус мэдээлж, хууль тогтоомжоор хүлээсэн үүргээ хэрэгжүүлсэн байна.

“Зохицуулалтын үйлчилгээний хөлсний хэмжээг тогтоох, төвлөрүүлэх журам”–ын хэрэгжилт

- Нийт 505 ББСБ–аас 1,254.7 сая төгрөгийн зохицуулалт үйлчилгээний хөлс төлөхөөс 94.0 хувь буюу 471 ББСБ 1,179.3 сая төгрөгийн зохицуулалтын үйлчилгээний хөлсийг Санхүүгийн зохицуулах хорооны холбогдох дансанд төвлөрүүлсэн байна.

ХАДГАЛАМЖ, ЗЭЭЛИЙН ХОРШОО

Нийт хөрөнгө

302.7 тэрбум төгрөг

Хөрөнгийн өсөлт **13.5%**

Санхүүгийн зах зээлийн төлөв

Нийт салбар **61**

Нийт гишүүдийн тоо

45.4%

Хүртээмжтэй байдал

Нийт хадгаламж

213.0

тэрбум төгрөг

Бүтээгдэхүүн үйлчилгээ

Ашигт ажиллагаа

Цэвэр ашиг

6.1

тэрбум төгрөг

Улсад татан
төвлөрүүлсэн
татвар, НДШ

1.5

тэрбум төгрөг

Тогтвортой байдал

Нийт зээлд эзлэх чанаргүй
зээлийн хувь

3.1%

1 тэрбум төгрөгөөс дээш
активтай 33 ХЗХ нь салбарын
нийт хөрөнгийн 88.8%–ийг
бүрдүүлдэг

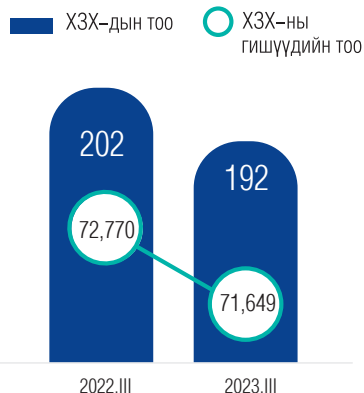
Бодлого зохицуулалт

САНХҮҮГИЙН ЗАХ ЗЭЭЛИЙН ТӨЛӨВ

ХЗХ–ДЫН ТОО БА ГИШҮҮД

- Үйл ажиллагаа эрхэлж буй Хадгаламж, зээлийн хоршоо (ХЗХ)–дын тоог өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад 10–аар буюу 5.0 хувиар буурч 192 боллоо.
- ХЗХ–дын гишүүдийн тоо 2022 оны 3 дугаар улиралд 72,770 байсан бол тайлант үед 1.5 хувиар буурч 71,649 болжээ.
- ХЗХ–дын тоог 2019 оны 3 дугаар улиралтай харьцуулбал 29.2 хувиар буурсан. Харин ХЗХ–дын гишүүдийн тоо 2.2 хувиар өсжээ.

АЖИЛЛАГСАД

674

Өнгөрсөн оны мөн үеэс 4.1 хувиар буурсан ба 69.9 хувь нь эмэгтэй ажиллагсад байна.

НИЙТ ГИШҮҮДИЙН

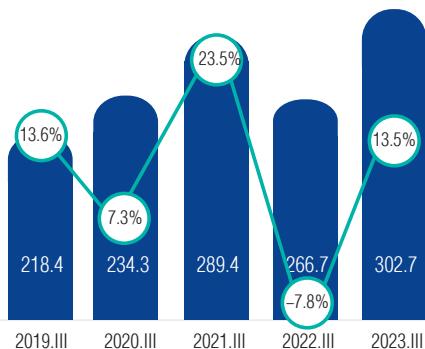
31,228

ЗЭЭЛДЭГЧ

42,631

ХАДГАЛАМЖ
ЭЗЭМШИГЧ

■ Нийт хөрөнгө /тэрбум төгрөг/ ○ Нийт хөрөнгийн өсөлт /хувь/

НИЙТ ХӨРӨНГӨ, ТҮҮНИЙ ӨСӨЛТ

- Нийт хөрөнгө өмнөх оны мөн үеэс 13.5 хувиар өсөж 302.7 тэрбум төгрөгт хүрлээ.
- 2019 оны 3 дугаар улиралтай харьцуулбал ХЗХ–дын нийт хөрөнгийн дүн 84.3 тэрбум төгрөгөөр буюу 38.6 хувиар нэмэгдсэн.

НИЙТ ЗЭЭЛ

222.0

ТЭРБУМ ТӨГРӨГ

НИЙТ ХАДГАЛАМЖ

213.0

ТЭРБУМ ТӨГРӨГ

НИЙТ ЗАХ ЗЭЭЛД ЭЗЛЭХ ХУВЬ

Салбарын нийт хөрөнгийн

- 88.8 хувийг 1 тэрбум төгрөгөөс дээш хөрөнгөтэй 33 ХЗХ;
- 4.7 хувийг 500 саяас 1 тэрбум төгрөг хүртэл хөрөнгөтэй 21 ХЗХ;
- 6.5 хувийг 500 сая төгрөгөөс доош хөрөнгөтэй 138 ХЗХ эзэлж байна.

88.8%

1.0 тэрбум төгрөгөөс дээш

33 ХЗХ

4.7%

500.0 сая төгрөгөөс доош

21 ХЗХ

500.0 саяас 1.0 тэрбум

6.5%

138 ХЗХ

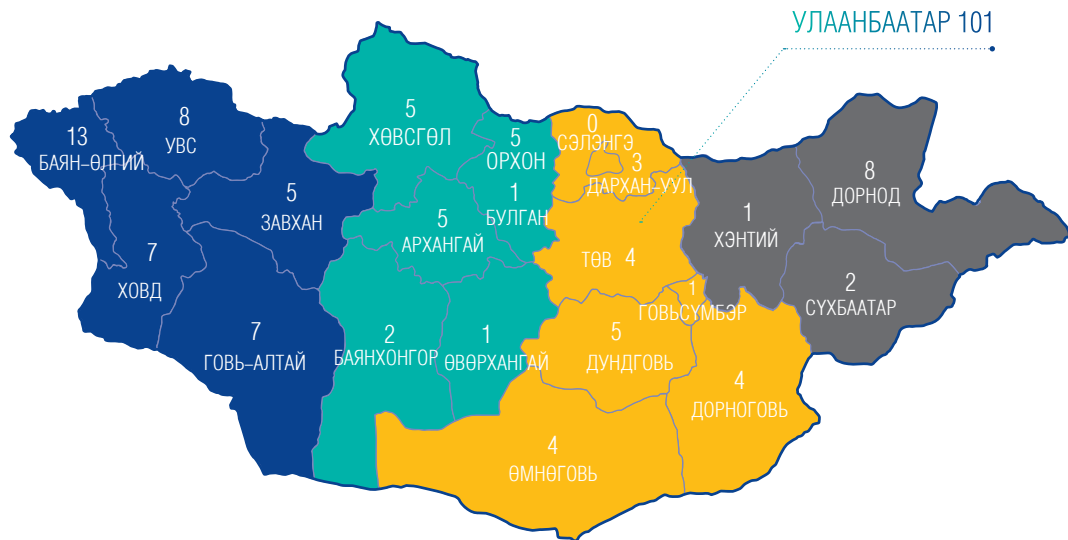
ХЗХ-дын актив болон пассивын бүтэц /тэрбум төгрөгөөр/

Нийт хөрөнгийн дүн	302.7	100.0%
Эргэлтийн хөрөнгө	298.5	98.6%
Мөнгөн хөрөнгө	54.7	18.1%
Богино хугацаат хөрөнгө оруулалт	0.7	0.2%
Зээл /цэврээр/	217.1	71.7%
Авллага	18.7	6.2%
Бусад эргэлтийн хөрөнгө	6.2	2.1%
Өмчлөх бусад хөрөнгө /цэврээр/	1.0	0.3%
Эргэлтийн бус хөрөнгө	4.1	1.4%
Үндсэн хөрөнгө /цэврээр/	4.0	1.3%
Биет бус хөрөнгө /цэврээр/	0.1	0.1%
Хөрөнгө оруулалт ба бусад эргэлтийн бус хөрөнгө	0.0	0.0%
Нийт өр төлбөр ба өөрийн хөрөнгийн дүн	302.7	100.0%
Өр төлбөр	238.0	78.6%
Хадгаламж	213.0	70.4%
Богино хугацаат зээл	2.5	0.8%
Бусад богино хугацаат өр төлбөр	17.3	5.7%
Урт хугацаат өр төлбөр	5.1	1.7%
Өөрийн хөрөнгө	64.7	21.4%
Гишүүдийн оруулсан хувь хөрөнгө	27.2	9.0%
Дахин үнэлгээний нэмэгдэл	0.2	0.1%
Хоршоологчдын өмч	37.3	12.3%

- Нийт хөрөнгийн 98.6 хувь нь эргэлтийн хөрөнгө, үлдсэн 1.4 хувь нь эргэлтийн бус хөрөнгө байна.
- Эргэлтийн хөрөнгийн бүрдлийг нийт хөрөнгөд эзлэх хувиар задалбал 18.1 хувийг мөнгөн хөрөнгө, 71.7 хувийг зээлийн цэвэр үлдэгдэл, 6.2 хувийг авлагын үлдэгдэл, 2.1 хувийг бусад хөрөнгө, 0.3 хувийг өмчлөх бусад хөрөнгө, 0.2 хувийг богино хугацаат хөрөнгө оруулалт бүрдүүлж байна.
- Нийт хөрөнгөд эзэлж буй эргэлтийн бус хөрөнгийн 1.3 хувийг цэвэр үндсэн хөрөнгө, 0.1 хувийг цэвэр биет бус хөрөнгө бүрдүүлж байна.
- Эх үүсвэрийн хувьд 78.6 хувийг өр төлбөр, 21.4 хувийг өөрийн хөрөнгө бүрдүүлж байна.

ХҮРТЭЭМЖТЭЙ БАЙДАЛ

БАРУУН БҮС

40 ХЗХ

8 САЛБАР

ХАНГАЙН БҮС

19 ХЗХ

18 САЛБАР

ТӨВИЙН БҮС

21 ХЗХ

20 САЛБАР

ЗҮҮН БҮС

11 ХЗХ

11 САЛБАР

УЛААНБААТАР

101 ХЗХ

4 САЛБАР

- 101 ХЗХ нь Улаанбаатар хотод, 91 ХЗХ нь орон нутагт бүртгэлтэй байна.
- Орон нутагт үйл ажиллагаа явуулж буй ХЗХ-дын 44.0 хувь нь баруун бүсэд, 23.1 хувь нь төвийн бүсэд, 20.8 хувь нь хангайн бүсэд, 12.1 хувь нь зүүн бүсэд байршжээ.
- Улаанбаатар хотод үйл ажиллагаа явуулж буй 101 ХЗХ-ны 96.0 хувь нь төвийн зургаан дүүрэгт, 4.0 хувь нь алслагдмал гурван дүүрэгт байршиж байна.

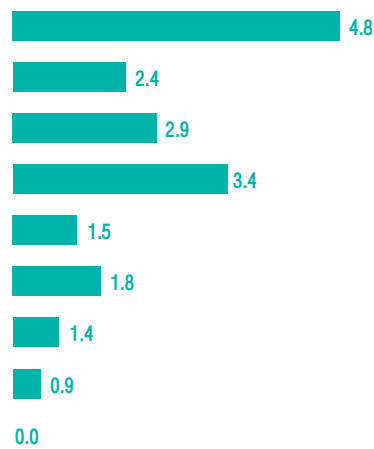

“Санхүүгийн хүртээмжийн нийгэмлэг (AFI)”-ийн улс орнуудын санхүүгийн хүртээмжийг үнэлэх үндсэн индикаторуудыг¹ ашиглан салбарын хүртээмжтэй байдлыг хөдөлмөрийн насны буюу 18–64 насны 10,000 хүнд ногдох, 1,000 аж ахуйн нэгж (ААН)-д ногдох ХЗХ-дын тоогоор тооцоолоход дараах байдалтай байна.

10 000 хүнд ногдох ХЗХ-ны тоо

1 000 ААН-д ногдох ХЗХ-ны тоо

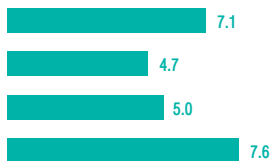
- 1,000 ААН-д ногдох ХЗХ-ны тоогоор Налайх дүүрэг 3.4, Багануур 4.8 үзүүлэлтэйгээр тус тус тэргүүлж байгаа бол Баянгол дүүрэг 0.9 гэсэн үзүүлэлтэйгээр хамгийн доогуур жагсаж байна.
- 10,000 хүнд ногдох ХЗХ-ны тоогоор Сүхбаатар, Чингэлтэй, Багануур дүүргүүд тус тус 3.1, 2.2, 1.2 гэсэн үзүүлэлтээр тэргүүлж байна.

¹ <https://www.afi-global.org/sites/default/files/publications/fidwg-core-set-measuring-fi.pdf>

10 000 хүнд ногдох ХЗХ-ны тоо

1 000 ААН-д ногдох ХЗХ-ны тоо

Хүртээмжийн үзүүлэлтийг 4 бүсээр ангилахад баруун бүс 10,000 хүнд ногдох, 1,000 ААН-д ногдох ХЗХ-дын тоогоор бусад бүсээс илүү үзүүлэлттэй байна.

Нэг гишүүнд ногдож буй дундаж зээл

ЗЭЭЛИЙН ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ХҮРТЭЭМЖ

- Улсын хэмжээнд 18–64 насны 63 хүн тутмын нэг нь ХЗХ-нд гишүүнчлэлтэй, зээлийн үйлчилгээ хүртэж байна.
- Дээрх үзүүлэлт нь орон нутагт 62 хүн тутмын нэг бол Улаанбаатар хотын хэмжээнд 64 хүнд нэг тохиож байна.
- Улсын хэмжээнд ХЗХ-ноос зээл авсан нэг гишүүн дунджаар 7.1 сая төгрөгийн зээлтэй.
- Улаанбаатар хотын хэмжээнд энэ дүн 11.6 сая төгрөг, орон нутагт 3.2 сая төгрөг байна.

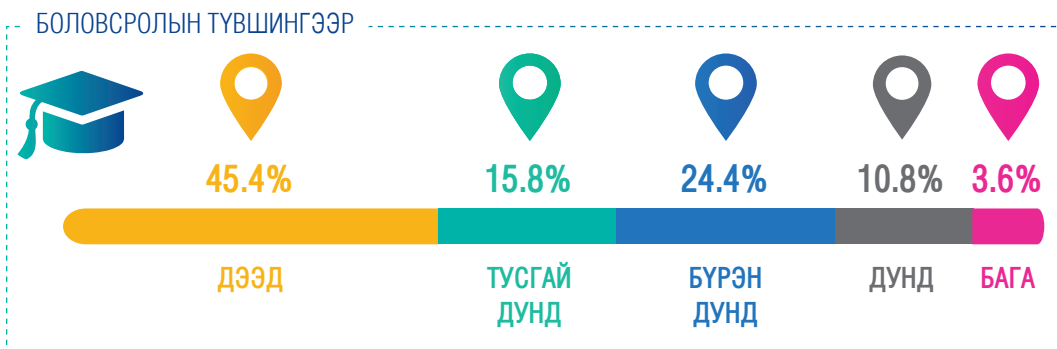
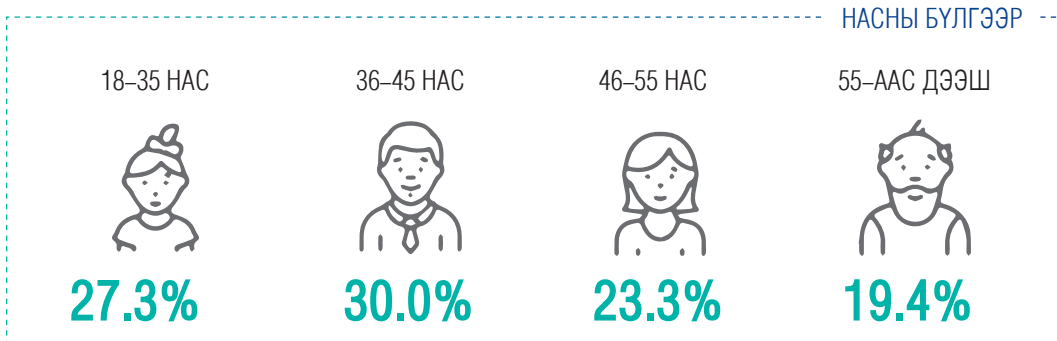
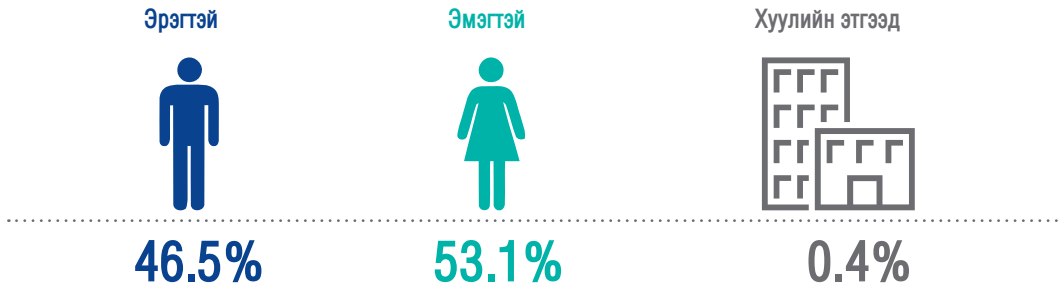
ХАДГАЛАМЖИЙН ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ХҮРТЭЭМЖ

- Улсын хэмжээнд 18–64 насны 46 хүн тутмын нэг нь ХЗХ-нд хадгаламжийн үйлчилгээг хүртэж байна.
- Дээрх үзүүлэлт орон нутагт 52 хүнд нэг, Улаанбаатар хотын хэмжээнд 41 хүнд нэг тохиож байна.
- Улсын хэмжээнд ХЗХ-нд нэг хадгаламж эзэмшигч гишүүн дунджаар 5.0 сая төгрөгийн хадгаламжтай байна.
- Улаанбаатар хотын хэмжээнд энэ дүн 7.6 сая төгрөг, орон нутагт 2.1 сая төгрөг байна.

Нэг гишүүнд ногдож буй хадгаламжийн дундаж хэмжээ

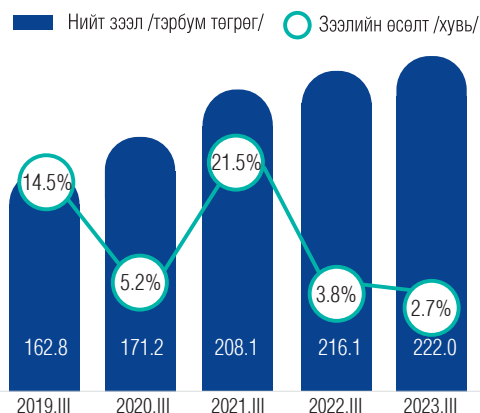
ХЗХ-НЫ ГИШҮҮДИЙН ХҮРТЭЭМЖ

БҮТЭЭГДЭХҮҮН ҮЙЛЧИЛГЭЭ

ХЗХ–ДЫН ЗЭЭЛ

- Зээлийн үлдэгдэл дүн 222.0 тэрбум төгрөгт хүрсэн нь өмнөх оны мөн үеэс 5.9 тэрбум төгрөгөөр буюу 2.7 хувиар, 2019 оны мөн үетэй харьцуулбал 59.2 тэрбум төгрөгөөр буюу 36.4 хувиар нэмэгджээ.
- Цэвэр зээлийн хэмжээ өмнөх оны мөн үеэс 3.2 хувиар өсөж 217.1 тэрбум төгрөгт хүрсэн бол, зээлийн эрсдэлийн сангийн хэмжээ 14.5 хувиар буурч 4.9 тэрбум төгрөг болсон.

ХЭВИЙН

93.0%

ХУГАЦАА ХЭТЭРСЭН

3.9%

ЧАНАРГҮЙ

3.1%

ХЗХ–ДЫН ЗЭЭЛИЙН ЧАНАР

- Хэвийн зээлийн хэмжээ өмнөх оны мөн үеэс 2.7 хувиар өсөж 206.4 тэрбум төгрөгт хүрлээ.
- Нийт зээлийн 93.0 хувийг хэвийн зээл эзэлж байна.
- Хугацаа хэтэрсэн зээлийн хэмжээ өмнөх оны мөн үеэс 65.9 хувиар өсөж 8.7 тэрбум төгрөгт хүрлээ.
- Чанаргүй зээлийн хэмжээ өмнөх оны мөн үеэс 11.9 хувиар буурч 6.9 тэрбум төгрөгт хүрлээ.
- 2019 оны 3 дугаар улиралтай харьцуулахад чанаргүй зээлийн дүн 0.7 тэрбум төгрөгөөр буюу 11.7 хувиар өсжээ.

ХЗХ–ДЫН ЗЭЭЛИЙН ЗОРИУЛАЛТ

- Нийт зээлийн 19.4 хувь нь хэрэглээ болон түүнд холбогдох бусад зориулалтаар, 16.8 хувь нь бөөний болон жижиглэн худалдааны салбарт, 14.4 хувь нь машин мотоциклийн засвар үйлчилгээний зориулалтаар олгогдсон байна.
- Нийт эргэн төлөгдсөн зээлийн 21.4 хувь нь хэрэглээ болон түүнд холбогдох бусад зориулалтаар, 17.1 хувь нь бөөний болон жижиглэнгийн худалдааны үйл ажиллагаа, 14.1 хувь нь машин мотоциклийн засвар үйлчилгээнд зориулж олгосон зээлээс төлөгджээ.

ТӨЛӨГДСӨН ЗЭЭЛ

ОЛГОСОН ЗЭЭЛ

Хэрэглээ, цалин, тэтгэвэр, хадгаламж барьцаалсан зээл

21.4% 19.4%

Бөөний, жижиглэн худалдаа

17.1% 16.8%

Машин мотоциклийн засвар үйлчилгээ

14.1% 14.4%

ХАА, ойн аж ахуй, загас барилт, ан агнуур

3.4% 3.6%

Санхүүгийн, даатгалын үйл ажиллагаа

5.4% 10.0%

Барилга

1.6% 2.0%

Байр орон сууц, хоол хүнсээр үйлчлэх үйл ажиллагаа

1.0% 1.4%

Боловсруулах үйлдвэр

0.3% 0.2%

Хүний эрүүл мэнд, нийгмийн үйл ажиллагаа

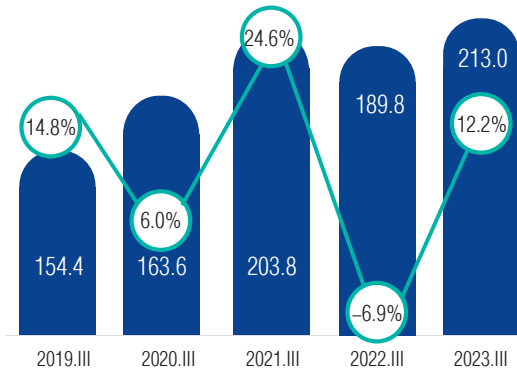
0.5% 0.5%

Бусад

35.2% 31.7%

■ Нийт хадгаламж /тэрбум төгрөг/ ○ Хадгаламжийн өсөлт /хувь/

ХЗХ-ДЫН ХАДГАЛАМЖ

- ХЗХ-дын хадгаламжийн хэмжээ өмнөх оны мөн үеэс 12.2 хувиар өсөж 213.0 тэрбум төгрөг боллоо.
- 2019 оны мөн үетэй харьцуулбал 58.6 тэрбум төгрөгөөр буюу 37.9 хувиар нэмэгджээ.

НИЙТ ХАДГАЛАМЖ

- 97.8 хувийг хугацаатай хадгаламж, 2.2 хувийг хугацаагүй хадгаламж бүрдүүлж байна.

97.8%

ХУГАЦААТАЙ

2.2%

ХУГАЦААГҮЙ

189 ХЗХ

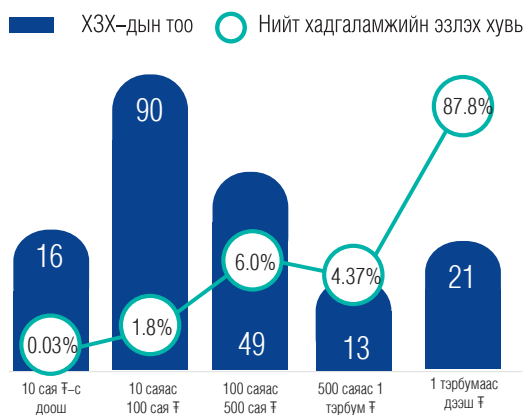

3 ХЗХ

- ХЗХ-дын 98.4 хувь буюу 189 ХЗХ нь 213.0 тэрбум төгрөгийн хадгаламж төвлөрүүлсэн.
- Үлдсэн 1.6 хувь буюу 3 ХЗХ хадгаламж татаагүй байна.

НИЙТ ХАДГАЛАМЖИД ЭЗЛЭХ ХУВЬ

- 1 тэрбумаас дээш төгрөгийн хадгаламжтай 21 ХЗХ нь 187.0 тэрбум төгрөгийн хадгаламж татан төвлөрүүлсэн ба салбарын нийт хадгаламжийн 87.8 хувийг;
- 10 саяас 1 тэрбум төгрөгийн хадгаламжтай 152 ХЗХ нь 25.9 тэрбум төгрөгийн хадгаламж татан төвлөрүүлсэн ба салбарын нийт хадгаламжийн 12.2 хувийг;
- 10 саяас доош төгрөгийн хадгаламжтай 16 ХЗХ нь 0.07 тэрбум төгрөгийн хадгаламж татан төвлөрүүлсэн ба салбарын нийт хадгаламжийн 0.03 хувийг тус тус бүрдүүлж байна.
- Огт хадгаламж татаагүй 3 ХЗХ байна.

1.4%

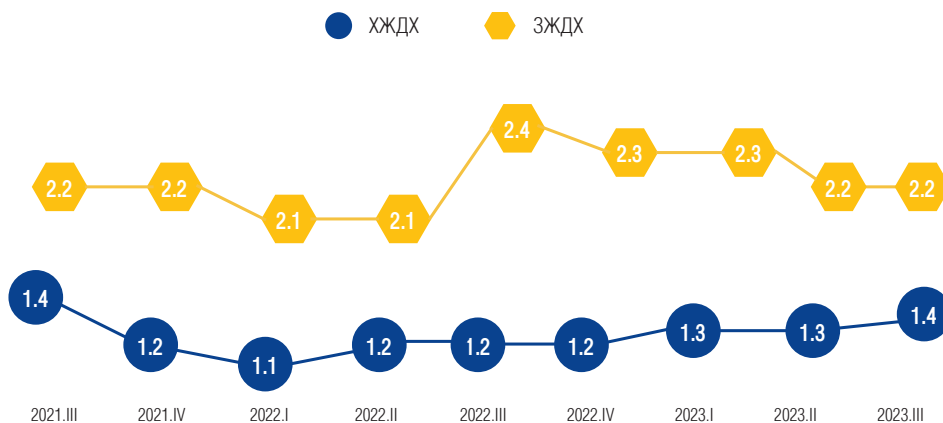
Хугацаатай хадгаламжийн жигнэсэн дундаж сарын хүү

2.2%

Зээлийн жигнэсэн дундаж сарын хүү

Утга	2021.III	2021.IV	2022.I	2022.II	2022.III	2022.IV	2023.I	2023.II	2023.III
ЭЖДХ	2.2	2.2	2.1	2.1	2.4	2.3	2.3	2.2	2.2
ХЖДХ	1.4	1.2	1.1	1.2	1.2	1.2	1.3	1.3	1.4

ОРЛОГО

ХЗХ–дын хүүгийн орлого өнгөрсөн оны мөн үетэй харьцуулахад 5.2 хувиар өсөж 44.4 тэрбум төгрөгт хүрлээ. Үүнд:

- Зээлийн хүүгийн орлого 92.2 хувь буюу 41.0 тэрбум төгрөг;
- Банк, санхүүгийн байгууллагаас авсан хүүгийн орлого 7.1 хувь буюу 3.1 тэрбум төгрөг;
- Зээлийн нэмэгдүүлсэн хүүгийн орлого 0.68 хувь буюу 303.0 сая төгрөг;
- Үнэт цаасны хүүгийн орлого 0.02 хувь буюу 8.1 сая төгрөг.

ЗАРДАЛ

ХЗХ–дын хүүгийн зардал өнгөрсөн оны мөн үетэй харьцуулахад 9.6 хувиар өсөж 25.9 тэрбум төгрөгт хүрлээ. Үүнд:

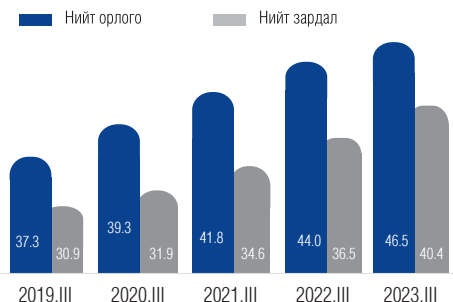
- Хадгаламжийн хүүгийн зардал 95.5 хувь буюу 24.8 тэрбум төгрөг;
- Банк, санхүүгийн байгууллагад төлсөн хүүгийн зардал 4.4 хувь буюу 1.1 тэрбум төгрөг;
- Бусад хүүгийн зардал 0.1 хувь буюу 35.2 сая төгрөг.

АШИГТ АЖИЛЛАГАА

ХЗХ–ДЫН ОРЛОГО, ЗАРДАЛ

- ХЗХ–ны салбар 46.5 тэрбум төгрөгийн орлого олж, 40.4 тэрбум төгрөг зарцуулж, 6.1 тэрбум төгрөгийн цэвэр ашигтай ажилласан.
- Цэвэр ашгийн нийт орлогод эзлэх хувь өмнөх оны мөн үеэс 4 пунктээр буурч 13.1 хувьд хүрчээ.

НИЙТ БОЛОН ӨӨРИЙН ХӨРӨНГИЙН ӨГӨӨЖ

- Татварын дараах цэвэр ашгаар тооцоолоход ХЗХ–дын өөрийн хөрөнгийн өгөөж нь өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад 5.2 пунктээр буурч 9.4 хувьд хүрлээ.
- Нийт хөрөнгийн өгөөж нь 1.0 пунктээр буурч 2.0 хувьд хүрчээ.

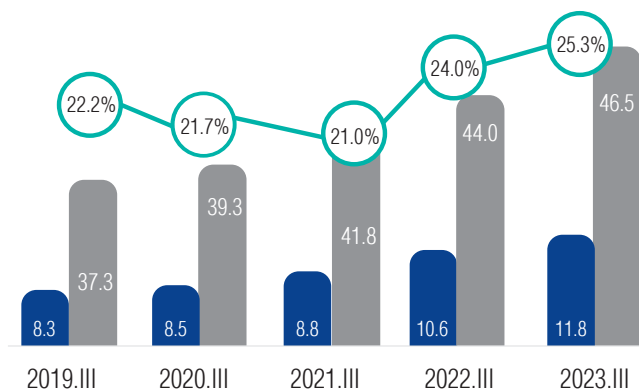
- ХЗХ–д нийгмийн даатгалын шимтгэлд 1.5 тэрбум төгрөг, ХАОАТ–т 0.5 тэрбум төгрөг, ААНОАТ–т 0.7 тэрбум төгрөг тус тус улсын төсөвт татан төвлөрүүлсэн байна.

ГОЛЛОХ ХАРЬЦААНУУД

- Хүүгийн орлогын нийт зээлд эзлэх хувь өмнөх оны мөн үеэс 0.7 пунктээр өсөж 20.0 хувьд хүрлээ.
- Цэвэр орлогыг нийт орлогод харьцуулан тооцдог цэвэр ахиуц ашгийн харьцаа нь өмнөх оны мөн үеэс 4.0 пунктээр буурч 13.1 хувь болжээ.

■ Үйл ажиллагааны зардал   ■ Нийт орлого   ○ Үйл ажиллагааны зардал / Нийт орлого

ЗАРДАЛ ОРЛОГЫН ХАРЬЦАА

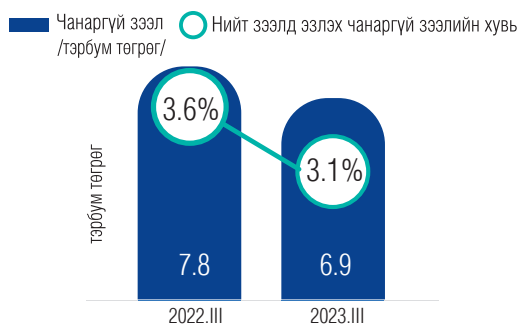
- ХЗХ-дын 100.0 төгрөгийн орлого тутамд 25.3 төгрөгийн үйл ажиллагааны зардал ногдож байна.

ТОГТВОРТОЙ БАЙДАЛ

ХЗХ нь өөрийн үйл ажиллагаанд учирч болзошгүй эрсдэлийг дараах үндсэн 4 үзүүлэлт /PEARLS аргачлал/-ийн дагуу тооцож, мөрдлөг болгон ажилладаг. Үүнд:

1. Хөрөнгийн чанарын болон хамгаалалтын үзүүлэлт;
2. Үр ашигтай санхүүгийн бүтцийн үзүүлэлт;
3. Өгөөж, зардлын хувь хэмжээний үзүүлэлт;
4. Төлбөр түргэн гүйцэтгэх чадварын үзүүлэлт.

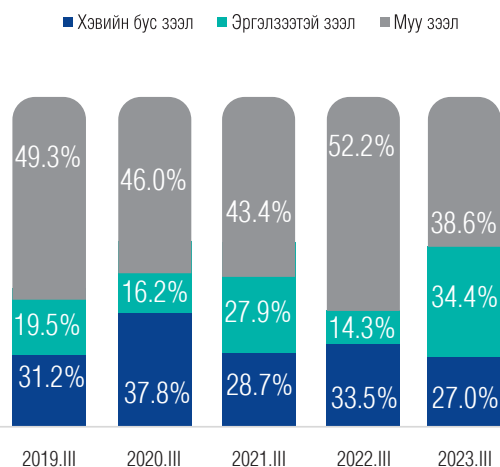

ХЗХ-ДЫН ЧАНАРГҮЙ ЗЭЭЛ

- Чанаргүй зээлийн дүн өнгөрсөн оны мөн үеэс 0.9 тэрбум төгрөгөөр буурч 6.9 тэрбум төгрөг боллоо.
- Нийт зээлд эзлэх чанаргүй зээлийн хувь өнгөрсөн оны мөн үеэс 0.5 хувиар буурч 3.1 хувьд хүрсэн. ХЗХ-дын мөрдөж буй зохистой харьцааны шалгуур үзүүлэлтээр энэхүү үзүүлэлт 5 хувиас бага байх ёстой.

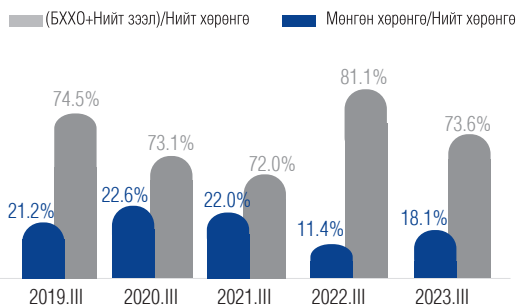
ЧАНАРГҮЙ ЗЭЭЛИЙН АНГИЛАЛ

- Чанаргүй зээлийн ангилал дахь хэвийн бус зээлийн эзлэх хувь өнгөрсөн оны мөн үеэс 6.5 пунктээр буурч 27.0 хувь болжээ.
- Эргэлзээтэй зээлийн хувьд өнгөрсөн оны мөн үеэс 20.1 пунктээр өсөж 34.4 хувьд хүрсэн бол муу зээл өнгөрсөн оны мөн үеэс 13.6 пунктээр буурч 38.6 хувьд хүрсэн байна.

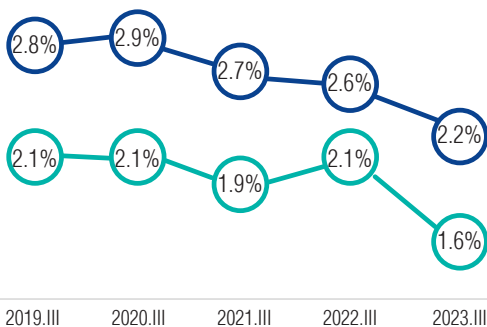

ХЗХ-ДЫН ХӨРВӨХ ЧАДВАР:

- ХЗХ-дын нийт мөнгөн хөрөнгө болон нийт хөрөнгийн харьцаа 18.1 хувьтай байна.
- Богино хугацаат хөрөнгө оруулалт болон нийт зээлийн нийлбэрийг нийт хөрөнгөд харьцуулсан үзүүлэлт 73.6 хувьтай байна.

- Зээлийн эрсдэлийн сангийн нийт зээлд эзлэх хувь
- Зээлийн эрсдэлийн сангийн нийт хөрөнгөд эзлэх хувь

ЗЭЭЛИЙН ЭРСДЭЛИЙН САН

- ХЗХ-дын зээлийн эрсдэлийн сангийн нийт зээлд эзлэх хувь 2.2 хувь, харин нийт хөрөнгөд эзлэх хувь 1.6 хувь байна.

Харьцаа	Зохистой хувь	Тайлант улиралд
Бусдаас авсан зээл/Нийт зээл	<20%	3.5%
Нийт хадгаламж/Нийт хөрөнгө	20%–80%	70.4%
Цэвэр зээл/Нийт хөрөнгө	60%–85%	71.7%
Хоршоологчдын өмч/Нийт хөрөнгө	>5%	12.3%
Нөөцийн сан/Хоршоологчдын өмч	>3%	33.9%
Хадгаламж хамгааллын сан/Хоршоологчдын өмч	>5%	7.7%
Тогтворжилтын сан/Хоршоологчдын өмч	>5%	7.6%
Үйл ажиллагааны зардал/Нийт хөрөнгө	<15%	3.9%

БОДЛОГО ЗОХИЦУУЛАЛТ

ГАДААД ХАМТЫН АЖИЛЛАГАА

- АНУ-ын Вашингтон хотод 2023 оны 07 дугаар сарын 17–19-ний өдрүүдэд зохион байгуулагдсан “Дэлхийн хадгаламж, зээлийн хоршоодын зохицуулагчдын зөвлөл (ICURN)”-ийн ээлжит хуралд Санхүүгийн зохицуулах хорооны төлөөлөл оролцож Монгол Улсын хадгаламж, зээлийн хоршооны салбарын өнөөгийн нөхцөл байдал, эрх зүйн зохицуулалтын талаар танилцуулахад хуралд оролцогчид, мөн гишүүн байгууллагууд дээрх туршлага, арга замаас судлах, санал солилцохоо онцолсны зэрэгцээ цаашид энэ чиглэлд хамтран ажиллахаа илэрхийллээ.

ХУУЛЬ, ЭРХ ЗҮЙН ОРЧИН

- Санхүүгийн зохицуулах хорооны 2023 оны 384 дүгээр тогтоолоор баталсан “Хадгаламж, зээлийн хоршооны үйл ажиллагаа эрхлэхэд тавих нөхцөл, шаардлага”-ын шинэчилсэн найруулгыг Хууль зүй дотоод хэргийн яам 2023 оны 07 дугаар сарын 21-ний өдөр Захиргааны хэм хэмжээний актын улсын нэгдсэн санд бүртгэж хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж эхэлсэн.
- Сангийн яамны төрийн нарийн бичгийн даргын 2022 оны А/156 тоот тушаалаар байгуулсан “Хадгаламж, зээлийн хоршооны нягтлан бодох бүртгэлийн журмыг шинэчлэн батлах” ажлын хэсэгт Санхүүгийн зохицуулах хорооны төлөөлөл ажиллаж “Хадгаламж, зээлийн хоршооны үйл ажиллагаанд мөрдөх нягтлан бодох бүртгэлийн заавар, дансны нэгдсэн жагсаалт, санхүүгийн тайлангийн маягт, тодруулга бэлтгэх аргачлал”-ын шинэчилсэн найруулгын төслийг бэлтгэн 2023 оны 03 дугаар сарын 29-ний өдөр Сангийн яамны Нягтлан бодох бүртгэлийн газарт цахимаар хүргүүлсэн. Ажлын хэсгийн гишүүд Сангийн яамны Нягтлан бодох бүртгэлийн газрын дарга, ахлах шинжээчтэй 2023 оны 09 дүгээр сарын 22-ны өдөр уулзаж журмын төсөл дээр ажиллаж, санал солилцсон.

ХУРАЛ, СЕМИНАР, УУЛЗАЛТ

- Санхүүгийн зохицуулах хорооны 2023 оны 384 дүгээр тогтоолоор баталсан "Хадгаламж, зээлийн хоршооны үйл ажиллагаа эрхлэхэд тавих нөхцөл, шаардлага"-ын 2.1.16-д заасны дагуу Монголын хадгаламж, зээлийн хоршоодын үндэсний холбоотой 2023 оны 09 дүгээр сарын 25-ны өдөр хамтран "Зээлийн үйл ажиллагаа" сэдэвт сургалтын зохион байгуулж 33 оролцогчид гэрчилгээ олгосон.
- Санхүүгийн хүртээмжийн нийгэмлэг (Alliance for Financial Inclusion)-ээс 2023 оны 9 дүгээр сарын 12-15-ны өдрүүдэд "Санхүүгийн тогтвортой, хүртээмжтэй хөгжил, цэцэглэлтийн төлөө-2023" сэдвийн дор зохион байгуулсан Дэлхийн бодлогын форум, ЖДҮ-ийн санхүүжилтийн ажлын хэсгийн 21 дэх удаагийн уулзалтад Санхүүгийн зохицуулах хорооны төлөөлөл оролцсон. Тус уулзалтаар гишүүн орон бүр санхүүгийн хүртээмжийг нэмэгдүүлэх бодлогын хэрэгжилт, тулгамдаж буй асуудал, сайн туршлага солилцов.

ЗЭЭЛИЙН БАТЛАН ДААЛТЫН САН

Нийт хөрөнгө

257.6
тэрбум төгрөг

Санхүүгийн зах зээлийн төлөв

Нэг батлан даалтын
дундаж хэмжээ

201.3
сая төгрөг

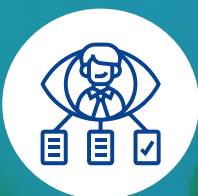
Хүртээмжтэй байдал

Ирүүлсэн
хүсэлтийн тоо

202

Зөвшөөрөгдсөн
хүсэлтийн тоо

155

Бүтээгдэхүүн үйлчилгээ

Ашигт ажиллагаа

Нийт орлого

9.5 тэрбум төгрөг

Нийт ашиг

4.2 тэрбум төгрөг

Тогтвортой байдал

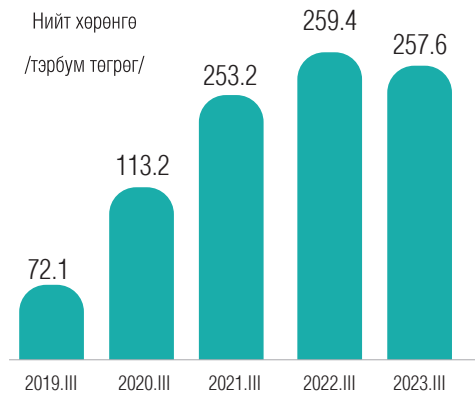
Чанаргүй батлан
даалтын эзлэх хувь

8.4%

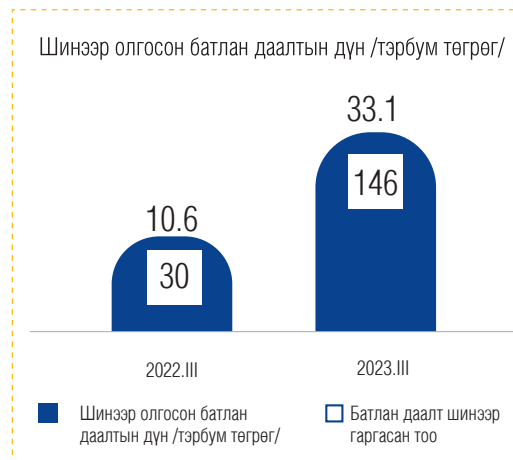
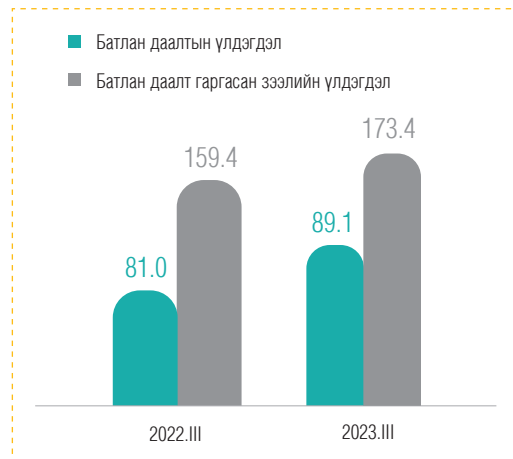
САНХҮҮГИЙН ЗАХ ЗЭЭЛИЙН ТӨЛӨВ

Сангийн нийт хөрөнгийн хэмжээ 257.6 тэрбум төгрөг хүрч өмнөх оны мөн үеэс 0.7 хувиар буюу 1.8 тэрбум төгрөгөөр буурсан.

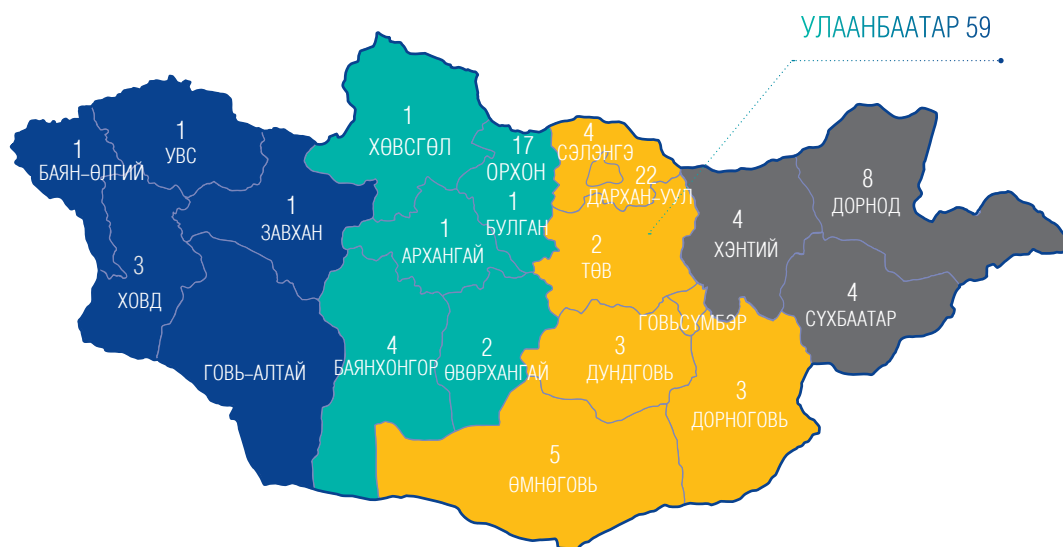

- Сангийн батлан даалтын үлдэгдэл 89.1 тэрбум төгрөгт хүрч өмнөх оны мөн үеэс 10.0 хувиар буюу 8.1 тэрбум төгрөгөөр өссөн.
- Батлан даалт гаргасан зээлийн үлдэгдэл өмнөх оны мөн үеэс 8.8 хувиар буюу 14.0 тэрбум төгрөгөөр өсч 173.4 тэрбум төгрөг боллоо.

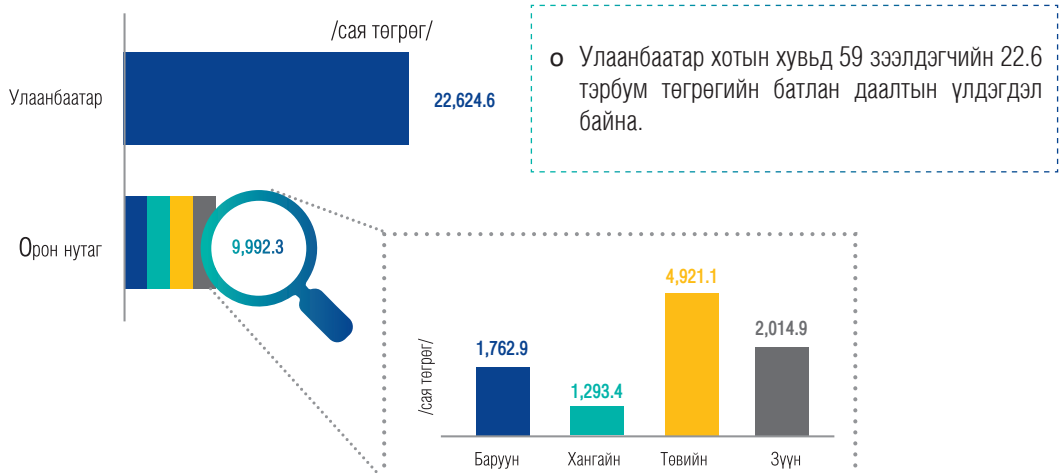

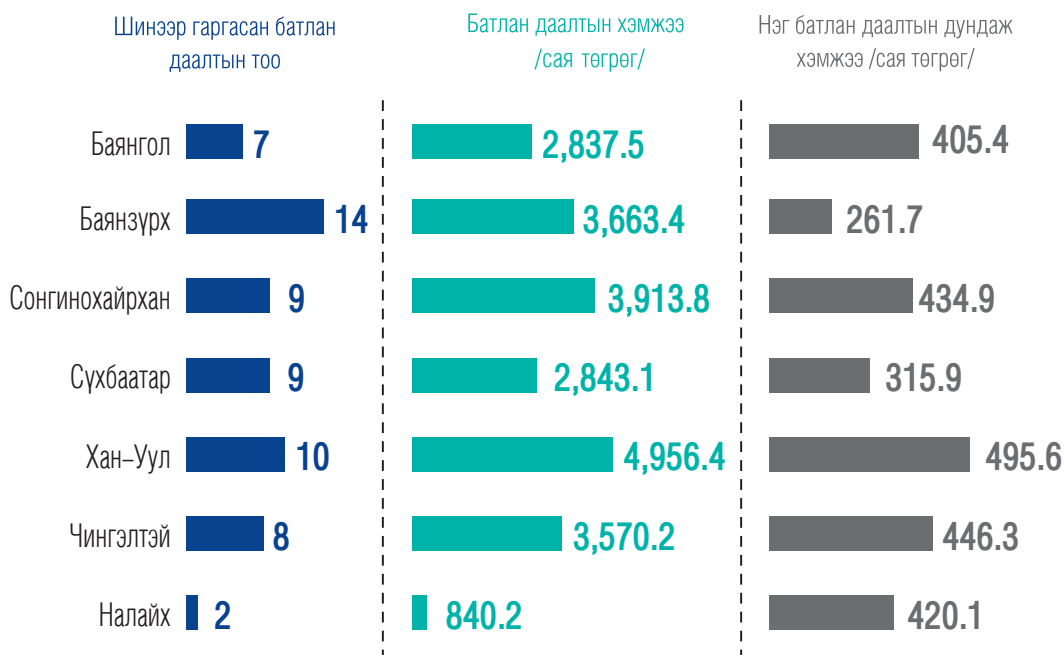
ХҮРТЭЭМЖТЭЙ БАЙДАЛ

2023 оны зээлийн батлан даалтын хүртээмж

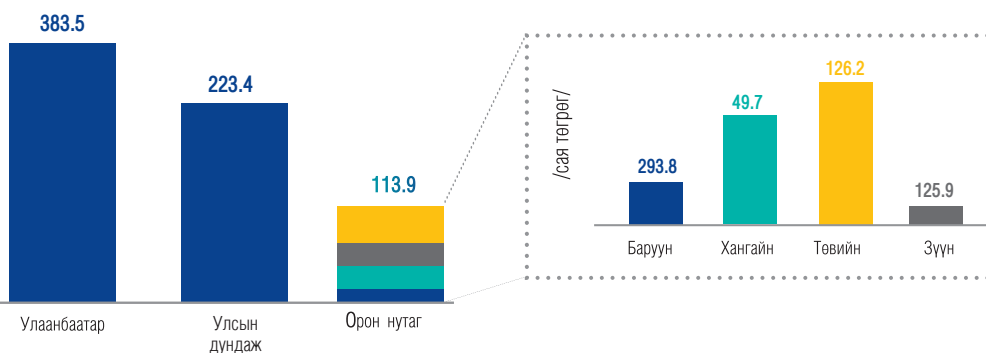
НИЙТ БАТЛАН ДААЛТЫН ХЭМЖЭЭ

НЭГ БАТЛАН ДААЛТЫН ДУНДАЖ ХЭМЖЭЭ

- Нэг зээлдэгчийн батлан даалтийн үлдэгдэл дунджаар Улаанбаатар хотод 383.5 сая төгрөг, орон нутагт 113.9 сая төгрөг, улсын хэмжээнд 223.4 сая төгрөг байна.
- Бүс нутгуудын хувьд баруун бүсэд нэг зээлдэгчид олгосон батлан даалтын дундаж үлдэгдэл хамгийн их буюу 293.8 сая төгрөг байна.

БҮТЭЭГДЭХҮҮН ҮЙЛЧИЛГЭЭ

	Батлан даалт гаргуулахаар ирүүлсэн хүсэлтийн тоо	Шийдвэрлэгдсэн хүсэлтийн тоо	Эзлэх хувь
2020.III	100	53	53.0%
2021.III	319	236	74.0%
2022.III	56	31	55.4%
2023.III	202	155	76.7%

Батлан даалт гаргуулах 202 хүсэлт ирснээс 155 хүсэлт нь зөвшөөрөгдсөн байна. Үүнээс 146 хүсэлтэд батлан даалтыг олгосон бөгөөд ирүүлсэн хүсэлтийн тоо нь өмнөх оны мөн үеэс 3.6 дахин, зөвшөөрөгдсөн хүсэлтийн тоо 5 дахин өссөн байна. Хүсэлтийн зөвшөөрлийн хувь 76.7 байгаа нь өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад 21.3 пунктээр өсжээ.

2023.I

Бөөний болон жижиглэн худалдааны үйл ажиллагаа

43.9%

Боловсруулах

38.1%

Бусад

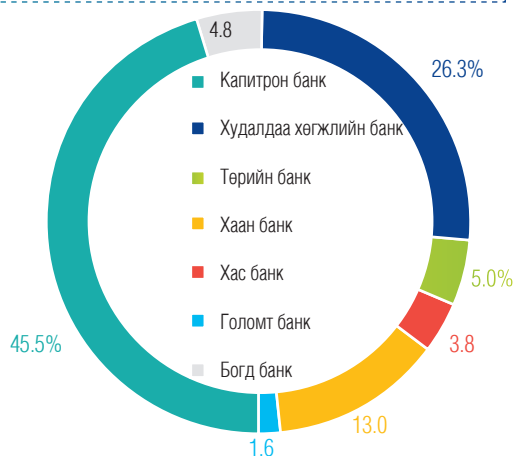

18.0%

2023 онд олгосон батлан даалтын 43.9 хувийг бөөний болон жижиглэн худалдаа, 38.1 хувийг боловсруулах үйлдвэрлэл, 18.0 хувийг бусад салбар эзэлж байна.

- 2023 онд гаргасан батлан даалтын дундаж хугацаа 164.1 сар буюу 13.7 жил байна.
- Энэ үзүүлэлт нь өмнөх оны мөн үеэс 75.2 сар буюу 6.3 жилээр өссөн үзүүлэлт юм.

164.1
САР

2023 онд сангаас олгосон батлан даалтын 45.5 хувийг Капитрон банк, 26.3 хувийг Худалдаа хөгжлийн банк, 13.0 хувийг Хаан банк, 5.0 хувийг Төрийн банк, 4.8 хувийг Богд банк, 3.8 хувийг Хас банк, 1.6 хувийг Голомт банкнаас гаргасан зээл бүрдүүлж байна.

АШИГТ АЖИЛЛАГАА

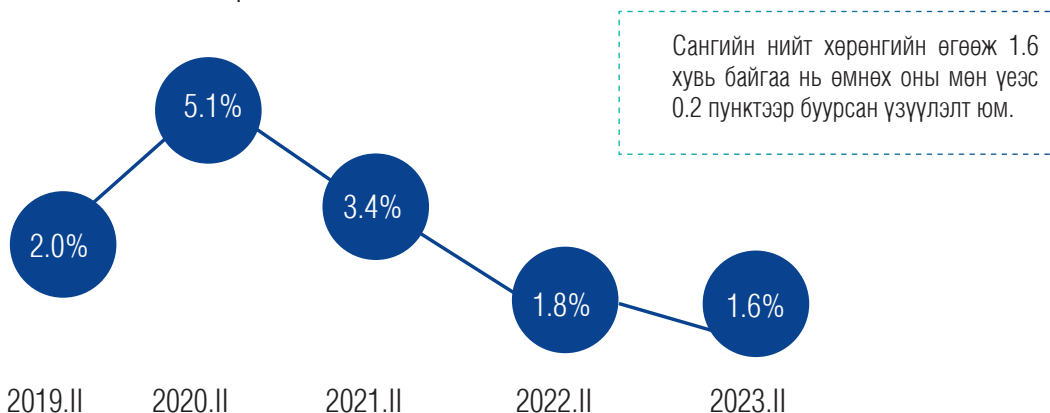
Орлогын бүтэц

Зарлагын бүтэц

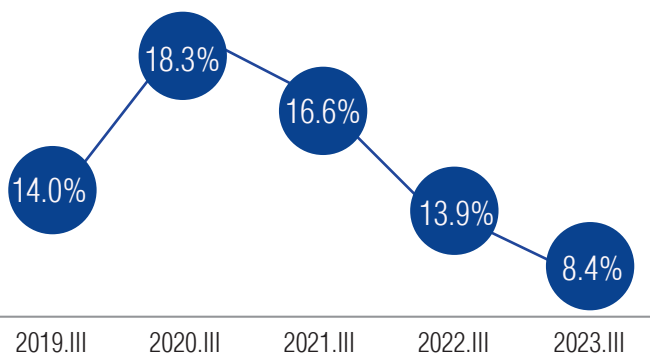
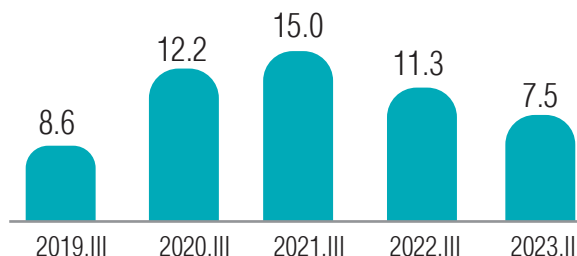
Нийт хөрөнгийн өгөөж

ТОГТВОРТОЙ БАЙДАЛ

Сангийн чанаргүй батлан даалтын үлдэгдэл 7.5 тэрбум төгрөгт хүрлээ.

Чанаргүй батлан даалтын үлдэгдэл /тэрбум төгрөг/

Батлан даалтын нийт үлдэгдэлд эзлэх чанаргүй батлан даалтын хувь 8.4 болж өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад 5.5 пунктээр буурсан.

- Чанаргүй батлан даалтын үлдэгдлийг эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбараар авч үзвэл 42.1 хувь нь үйлдвэрлэлийн салбарт, 21.0 хувь нь бөөний болон жижиглэн худалдааны салбарт, 10.5 хувь нь аялал жуулчлалын салбарт, 5.8 хувь нь хөдөө аж ахуйн салбарт, 5.7 хувь нь үл хөдлөхийн салбарт, 14.9 хувь нь бусад салбарт байна.

ҮЛ ХӨДЛӨХ ЭД ХӨРӨНГӨ ЗУУЧЛАЛЫН САЛБАР

Зохицуулалттай этгээд

314

Салбарын төлөв

ҮХХ-ийг зуучлан худалдан,
шилжүүлжээ.

1,488.9
тэрбум төгрөг

Бүтээгдэхүүн, үйлчилгээ

Хүртээмжтэй байдал

98.7%

Улаанбаатар хотод үйл
ажиллагаа эрхлэгчид

Бодлого зохицуулалт

САЛБАРЫН ТӨЛӨВ

Нийт 314 ҮХЭХЗ-ын байгууллага тусгай зөвшөөрөлтэй үйл ажиллагаа эрхэлж, өмнөх оны мөн үеэс 19-өөр өссөн үзүүлэлттэй байна.

Санхүүгийн
зохицуулах хорооны
тусгай зөвшөөрөлтэй

314

Тусгай зөвшөөрөлтэй ҮХЭХЗ-ын
байгууллагууд:

Брокер 328

Агент 1,287

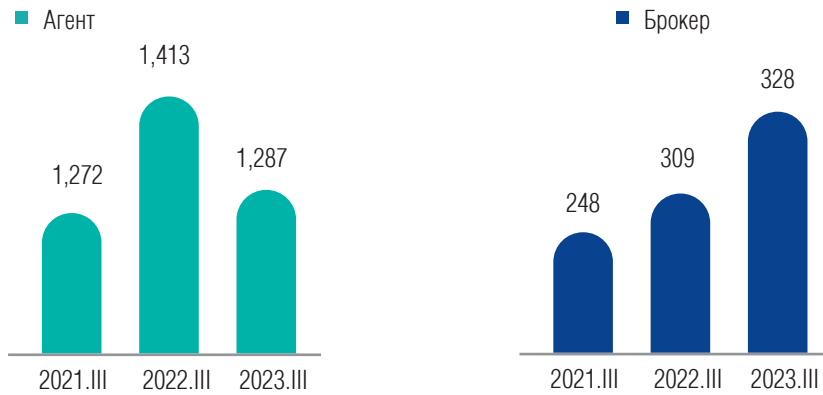
Нэг ҮХЭХЗ-ын байгууллага дунджаар 1 брокер, 4 агенттай ажиллаж байна.
Хамгийн олон агенттай ҮХЭХЗ-ын байгууллагын агентын тоо 77 байна.

ХУВЬ НИЙЛҮҮЛСЭН ХӨРӨНГӨ

ҮХЭХЗ-ын байгууллагуудын 472 хувьцаа эзэмшигчдийн нийт хувь нийлүүлсэн хөрөнгө 6.8 тэрбум төгрөг байна.

Брокерын тоо 328–д хүрч өмнөх оны мөн үеэс 19–өөр буюу 6.1 хувиар өссөн. Агентын тоо 1,287–д хүрч өмнөх оны мөн үеэс 126–аар буюу 8.9 хувиар буурсан байна.

НИЙТ ХӨРӨНГӨ

ҮХЭХЗ–ын байгууллагуудын нийт хөрөнгө 212.3 тэрбум төгрөг бөгөөд үүний 189.7 тэрбум төгрөг буюу 89.4 хувийг эргэлтийн хөрөнгө, үлдсэн 22.6 тэрбум төгрөг буюу 10.6 хувийг эргэлтийн бус хөрөнгө, эх үүсвэрийн 183.4 тэрбум төгрөг буюу 86.4 хувийг өр төлбөр, 28.9 тэрбум төгрөг буюу 13.6 хувийг эздийн өмч эзэлж байна.

Хөрөнгө, эх үүсвэрийн ангилал	Мөнгөн дүн /тэрбум төгрөг/	Хөрөнгө болон эх үүсвэрт эзлэх хувь
Эргэлтийн хөрөнгө	189.7	89.4%
Эргэлтийн бус хөрөнгө	22.6	10.6%
Өр төлбөр	183.4	86.4%
Эздийн өмч	28.9	13.6%

ЗАХ ЗЭЭЛД ЭЗЛЭХ ХУВЬ

ҮХЭХЗ-ын байгууллагуудын нийт хөрөнгийн дүнгээр зах зээлд эзлэх хувийг тооцоход зах зээлийн 80.1 хувийг 10 компани, 95.0 хувийг 57 компани бүрдүүлж байна.

Нийт хөрөнгийн дүнгээр зах зээлд эзлэх хувийг авч үзвэл 90 сая төгрөгөөс дээш хөрөнгөтэй 92 ҮХЭХЗ-ын байгууллагуудын зах зээлийн 97.2 хувийг, 60-с 90 сая төгрөг хүртэл хөрөнгөтэй 64 ҮХЭХЗ-ын байгууллагууд зах зээлийнхээ 1.7 хувийг, 60 сая төгрөг хүртэл хөрөнгөтэй 158 компаниуд зах зээлийнхээ 1.1 хувийг тус тус бүрдүүлж байна.

Хөрөнгийн хэмжээ	Компанийн тоо	Зах зээлд эзлэх хувь
15 сая ₮ хүртэл	101	0.6%
30 сая ₮ хүртэл	57	0.5%
60 сая ₮ хүртэл	37	0.7%
90 сая ₮ хүртэл	27	1.0%
90 сая ₮ дээш	92	97.2%

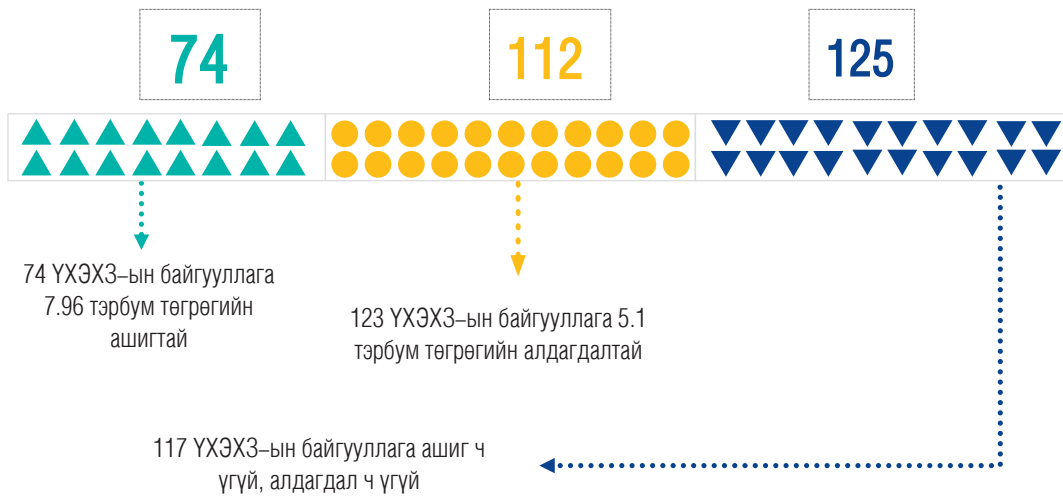

ХУВЬ НИЙЛҮҮЛСЭН ХӨРӨНГӨ

Тусгай зөвшөөрөлтэй ҮХЭХЗ-ын байгууллагуудын 472 хувьцаа эзэмшигчдийн хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн хэмжээ 6.8 тэрбум төгрөгт хүрсэн байна.

ҮХЭХЗ-ын байгууллагуудын хувьцаа эзэмшигчдийн бүтцийн хувьд /дүнгээр нь/ 96.3 хувийг иргэд, 3.0 хувийг хуулийн этгээд, үлдсэн 0.7 хувийг иргэн, хуулийн этгээд хамтран эзэмшиж байна.

АШИГТ АЖИЛЛАГАА

	<1%	<5%	<10%	>10%
Өөрийн хөрөнгийн өгөөж /ROE/	243	12	13	46
Нийт хөрөнгийн өгөөж /ROA/	189	10	5	110

2023.III

1.3%

9.8%

ROE болон ROA-ийн харгалзах интервал дахь ҮХЭХЗ-ын байгууллагын тоо

Өөрийн хөрөнгийн өгөөж /ROE/

Нийт хөрөнгийн өгөөж /ROA/

ХҮРТЭЭМЖТЭЙ БАЙДАЛ

ҮХЭХЗ-ЫН БАЙГУУЛЛАГУУДЫН БАЙРШИЛ:

1.3%

ОРОН НУТАГ 3

31.8%

СУХБААТАР 100

26.1%

ХАН-УУЛ 82

11.1%

ЧИНГЭЛТЭЙ 35

11.2%

БАЯНГОЛ 35

16.9%

БАЯНЗҮРХ 53

1.6%

СОНГИНОХАЙРХАН 5

ҮХЭХЗ-ын байгууллагуудын 31.8 хувь нь Сүхбаатар, 26.1 хувь нь Хан-Уул, 11.1 хувь нь Чингэлтэй, 16.9 хувь нь Баянзүрх, 11.2 хувь нь Баянгол, 1.6 хувь нь Сонгинохайрхан дүүрэгт тус тус үйл ажиллагаа эрхэлж байгаа бол орон нутагт 4 ҮХЭХЗ-ын байгууллага буюу 1.3 хувь нь үйл ажиллагаа эрхэлж байна.

БҮТЭЭГДЭХҮҮН, ҮЙЛЧИЛГЭЭ

ҮЛ ХӨДЛӨХ ЭД ХӨРӨНГӨ ЗУУЧЛАЛЫН БАЙГУУЛЛАГУУДЫН ТОО, ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ТӨРЛӨӨР /ДАВХАРДСАН ТООГООР/

ШИГТГЭЭ

2023 оны 09 дүгээр сард хуучин орон сууцны 1 метр квадрат талбайн дүүргүүдийн дундаж үнэ 3.44 сая төгрөг, үүнээс Чингэлтэй дүүрэгт хамгийн өндөр буюу 4.21 сая төгрөг байгаа бол Сонгинохайрхан дүүрэгт хамгийн бага буюу 2.57 сая төгрөг байна.

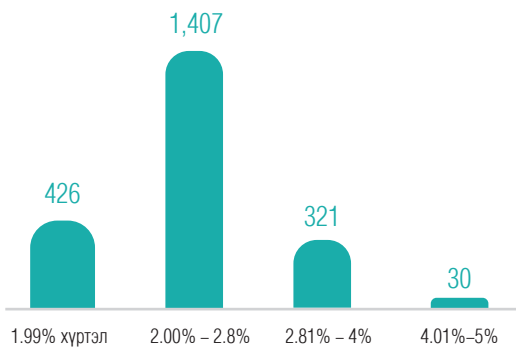
Харин шинэ орон сууцны 1 метр квадрат талбайн дүүргүүдийн дундаж үнэ 3.85 сая төгрөг, үүнээс Хан-Уул дүүрэгт хамгийн өндөр буюу 4.12 сая төгрөг байгаа бол Сонгинохайрхан дүүрэгт хамгийн бага буюу 2.78 сая төгрөг байна.

Эх сурвалж: YCX, 1212.mn

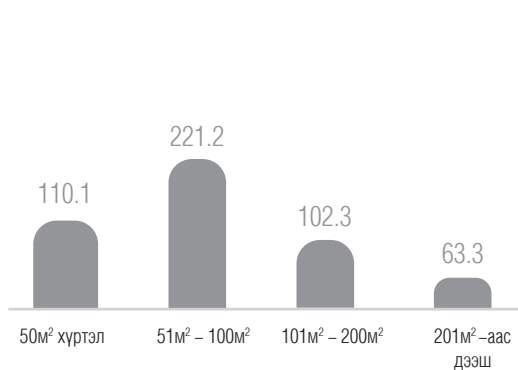
ХУДАЛДАХ, ХУДАЛДАН АВАХ, ШИЛЖҮҮЛЭХ ҮЙЛЧИЛГЭЭ

ҮХЭХЗ-ын байгууллага нийт 6,912 хэлцлээр, 1,164.6 мянган м.кв талбай, 1,488.9 тэрбум төгрөгийн үнэ бүхий үл хөдлөх хөрөнгийг зуучлан худалдан, шилжүүлжээ.

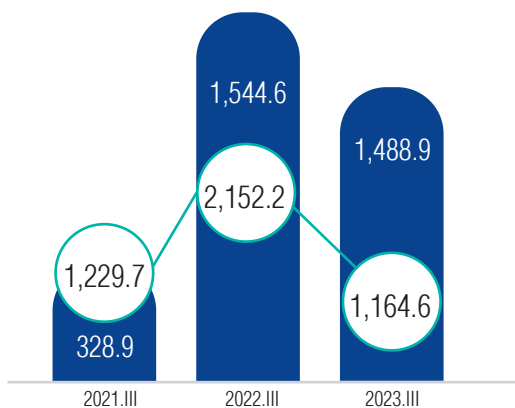
Шимтгэлийн хэмжээ / Зөвхөн 3-р улиралд борлуулсан хэлцлийн тоогоор/

Талбайн хэмжээ /Зөвхөн 3-р улиралд борлуулсан хэлцлүүдийн үнийн дүнгээр, тэрбум төгрөг/

Үл хөдлөх хөрөнгийн худалдаа

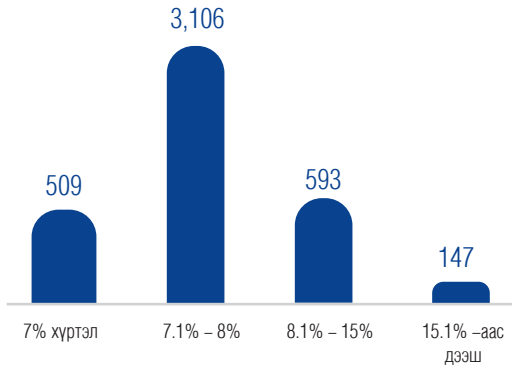
- Талбайн хэмжээ /мянган м.кв/
- Мөнгөн дүн /тэрбум төгрөг/

Худалдан борлуулсан ҮХХ-ийн үнийн дүнгийн хувьд өнгөрсөн оны мөн үетэй харьцуулахад 3.7%-аар буурсан байна. Харин талбайн хувьд /м.кв/ өнгөрсөн оны мөн үеэс 84.8%-аар буурсан үзүүлэлттэй байна.

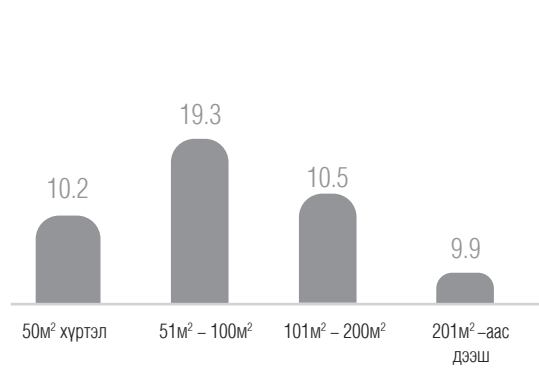
ТҮРЭЭСЛЭХ, ТҮРЭЭСЛҮҮЛЭХ, ХӨЛСЛӨХ, ХӨЛСЛҮҮЛЭХ ҮЙЛЧИЛГЭЭ

ҮХЭХЗ-ын байгууллага 4,917 хэлцлээр 397.4 мянган м.кв талбай, 116.3 тэрбум төгрөгийн үнэ бүхий үл хөдлөх хөрөнгийг зуучлан хөлслүүлж, түрээслүүлжээ.

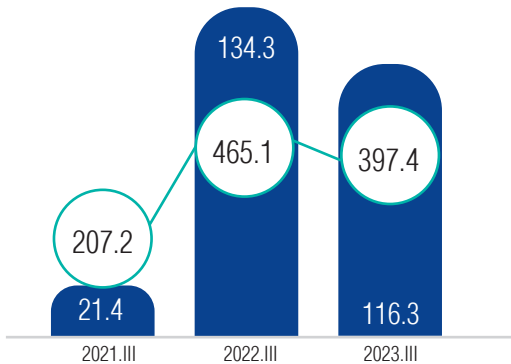
Шимтгэлийн хэмжээ /Зөвхөн 3-р улиралд түрээсэлсэн хэлцлийн тоогоор/

Талбайн хэмжээ /Зөвхөн 3-р улиралд түрээсэлсэн хэлцлүүдийн үнийн дүнгээр, тэрбум төгрөг/

Үл хөдлөх хөрөнгийн түрээс

- Талбайн хэмжээ /мянган м.кв/
- Мөнгөн дүн /тэрбум төгрөг/

Түрээслэж, хөлсөлсөн ҮХХ-ийн үнийн дүнгийн хувьд өнгөрсөн оны мөн үетэй харьцуулахад 15.5 хувиар буурсан байна.

Харин түрээслэж, хөлсөлсөн талбайн хувьд 17.0 хувиар буурсан үзүүлэлттэй байна.

БОДЛОГО ЗОХИЦУУЛАЛТ

ХУУЛЬ, ЭРХ ЗҮЙН ОРЧИН

- Хорооны 2023 оны 06 дугаар сарын 23–ны өдрийн 235 дугаар тогтоолоор “Үл хөдлөх эд хөрөнгө зуучлалын байгууллагын үйл ажиллагаанд зайны болон газар дээрх хяналт шалгалт хийх журам”–ыг шинэчлэн баталсантай холбогдуулан зуучлалын байгууллагуудаас авах санхүүгийн тайлан болон зуучлалын мэдээний мастер файлыг шинэчлэн боловсрууллаа.

ХУРАЛ, СЕМИНАР, УУЛЗАЛТ

- “Реалторуудын дуу хоолой форум–2023” арга хэмжээнд оролцов. Тус арга хэмжээнд Санхүүгийн зохицуулах хорооны дарга Д.Баярсайхан болон АНУ–д төвтэй Үндэсний реалторуудын холбооны Ази номхон далайн бүсийн дэлхийн зохицуулагч, Монгол Японыг хариуцсан төлөөлөгч, Вашингтоны реалторуудын холбооны ерөнхийлөгч зэрэг гадаадын зочид төлөөлөгч нар оролцож, үл хөдлөх хөрөнгийн мэргэжилтнүүдийн олон улс дахь үл хөдлөх эд хөрөнгийн салбарт үзүүлж буй нөлөөлөл, боломжийн талаар санал солилцов.
- 2023 оны 3 дугаар улирлын байдлаар үл хөдлөх хөрөнгийн мэргэжилтэнд эрх олгох сургалтыг нийт 16 удаа зохион байгуулж, салбарын 1,031 оролцогчийг хамруулсан.
- БХБЯ–тай хамтран хэрэгжүүлж буй Орон сууцны цахим мэдээллийн сангийн веб сайтыг хөгжүүлэх төсөл туршилтын шатанд хэрэгжүүлж байна.

ҮНЭТ МЕТАЛЛ, ҮНЭТ ЧУЛУУНЫ АРИЛЖАА ЭРХЛЭГЧДИЙН САЛБАР

Арилжаа эрхлэгчдийн тоо

50

Хуулийн этгээд

461

Иргэн

Салбарын төлөв

Худалдан авсан үнэт
металл

224.3

тэрбум төгрөг

Бүтээгдэхүүн, үйлчилгээ

Хүртээмжтэй байдал

79.4%

Улаанбаатар хотод үйл ажиллагаа явуулж буй арилжаа эрхлэгч

Бодлого зохицуулалт

САЛБАРЫН ТӨЛӨВ

ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРӨЛТЭЙ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА ЭРХЛЭГЧДИЙН ТОО:

Санхүүгийн зохицуулах хороо 2020 оны 05 дугаар сарын 06-ны өдрөөс үнэт металл, үнэт чулууны, эсхүл тэдгээрээр хийсэн эдлэлийн арилжаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл олгож эхэлснээр 50 хуулийн этгээд, 461 иргэн тусгай зөвшөөрөлтэй үйл ажиллагаа явуулж байна.

ҮНЭТ МЕТАЛЛ, ҮНЭТ ЧУЛУУНЫ, ЭСХҮЛ
ТЭДГЭЭРЭЭР ХИЙСЭН ЭДЛЭЛИЙН
АРИЛЖАА ЭРХЛЭГЧ ХУУЛИЙН ЭТГЭЭД

50

72

ҮНЭТ МЕТАЛЛ, ҮНЭТ ЧУЛУУНЫ, ЭСХҮЛ
ТЭДГЭЭРЭЭР ХИЙСЭН ЭДЛЭЛИЙН
АРИЛЖАА ЭРХЛЭГЧ

ҮНЭТ МЕТАЛЛ, ҮНЭТ ЧУЛУУНЫ АРИЛЖАА
ЭРХЛЭГЧИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА ЭРХЛЭГЧ
ИРГЭД

139

250

ҮНЭТ МЕТАЛЛ БОЛОН ҮНЭТ ЧУЛУУГААР
ХИЙСЭН ЭДЛЭЛИЙН АРИЛЖАА ЭРХЛЭГЧ
ИРГЭД

ХУВЬ НИЙЛҮҮЛСЭН ХӨРӨНГӨ

50 хуулийн этгээдийн 82 хувьцаа эзэмшигчдийн нийт хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн хэмжээ 9.6 тэрбум төгрөг байна.

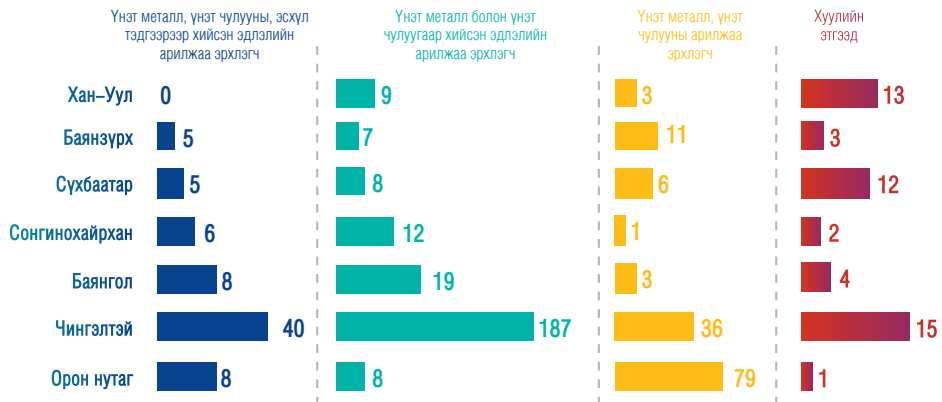
Тус салбарт үйл ажиллагаа эрхэлж буй арилжаа эрхлэгч иргэдийн 366 буюу 79.4 хувь нь Улаанбаатар хотод, үлдсэн 95 буюу 20.6 хувь нь орон нутагт байна.

Улаанбаатар хотод

79.4%

ХҮРТЭЭМЖТЭЙ БАЙДАЛ

ҮНЭТ МЕТАЛЛ БОЛОН ҮНЭТ ЧУЛУУНЫ, ЭСХҮЛ ТЭДГЭЭРЭЭР ХИЙСЭН ЭДЛЭЛИЙН АРИЛЖАА ЭРХЛЭГЧ /БАЙРШЛААР/

- Үнэт металл, үнэт чулууны арилжаа эрхлэгчид ихэвчлэн орон нутагт, харин үнэт эдлэлийн арилжаа эрхлэгчид голчлон Улаанбаатар хотод үйл ажиллагаа эрхэлж байна. Тухайлбал үнэт металл, үнэт чулууны арилжаа эрхлэгчдийн 56.8 хувь нь орон нутаг, 43.2 хувь нь Улаанбаатар хотод байршиж байна.

Үнэт металл, үнэт чулууны, эсхүл тэдгээрээр хийсэн эдлэлийн арилжаа эрхлэгч

ӨМНӨГОВЬ 2
ДАРХАН-УУЛ 2
ГОВЬ-АЛТАЙ 2
ХЭНТИЙ 1
УВС 1

Үнэт металл болон үнэт чулуугаар хийсэн эдлэлийн арилжаа эрхлэгч

ХОВД 2
ДАРХАН-УУЛ 5
БАЯНХОНГОР 1

Үнэт металл, үнэт чулууны арилжаа эрхлэгч

БАЯНХОНГОР 15
СЭЛЭНГЭ 22
ТӨВ 14
ДАРХАН-УУЛ 11
ГОВЬ-АЛТАЙ 3
ӨМНӨГОВЬ 5
УВС 2
ДОРНОГОВЬ 1
ӨВӨРХАНГАЙ 1
ХОВД 4
ДОРНОД 1

БҮТЭЭГДЭХҮҮН, ҮЙЛЧИЛГЭЭ

ХУДАЛДАЖ, ХУДАЛДАН АВСАН ҮНЭТ МЕТАЛЛЫН ДҮН

Нийт хуримтлагдсан дүнгээр 1,793.3 кг үнэт металлыг 224.3 тэрбум төгрөгөөр худалдан авч, 2,298.5 кг үнэт металлыг 239.9 тэрбум төгрөгөөр борлуулсан нь өмнөх оны мөн үеэс худалдан авсан үнэт металлын үнийн дүн 3.6 хувиар, худалдсан үнэт металлын үнийн дүн 12.5 хувиар тус тус өссөн байна.

ҮНЭТ МЕТАЛЛ ЭРХЛЭГЧИД БОЛОН ИРГЭД, АЖ АХУЙ НЭГЖ ХООРОНДЫН АРИЛЖАА

ХУДАЛДАЖ, ХУДАЛДАН АВСАН ҮНЭТ ЭДЛЭЛИЙН ДҮН

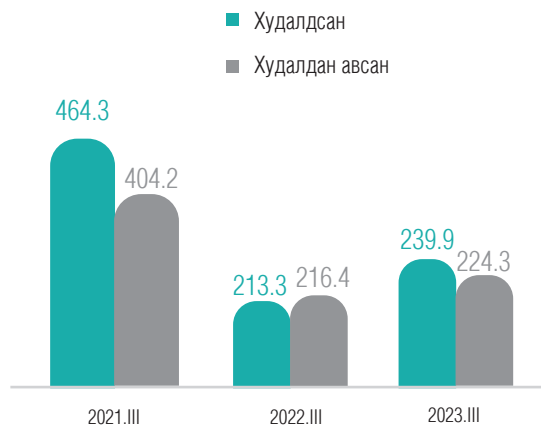

**ХУДАЛДАЖ
АВСАН
ҮНИЙН ДҮН**
13.5 тэрбум төгрөг

**ХУДАЛДАЖ
БОРЛУУЛСАН
ҮНИЙН ДҮН**
20.4 тэрбум төгрөг

Нийт дүнгээр 13.5 тэрбум төгрөгийн үнэт эдлэл худалдан авч, 20.4 тэрбум төгрөгийн үнэт эдлэлийг борлуулсан байна.

ҮНЭТ МЕТАЛЛЫН БОРЛУУЛАЛТЫН ДҮН /ТЭРБУМ ТӨГРӨГ/

БОДЛОГО ЗОХИЦУУЛАЛТ

ХУРАЛ, СЕМИНАР, УУЛЗАЛТ

- Монгол улсад Стандарт, хэмжил зүйн салбар үүсэж хөгжсөний 100 жил, Сорьцын хяналтын газрын 60 жилийн ойг тохиолдуулан иргэд олон нийтэд санхүүгийн боловсролыг олгох, төрийн байгууллагын хамтын ажиллагааг хөгжүүлэх зорилготойгоор 2023 оны 09 дүгээр сарын 28-ны өдөр зохион байгуулсан “Нээлттэй хаалганы өдөрлөг”-г оролцож, иргэд олон нийтэд мэдээлэл хүргэсэн.

СЭНДБОКС ЗОХИЦУУЛАЛТЫН ОРЧИН

Хүсэлтийн тоо **19**

Салбарын төлөв

Туршигдаж буй
бүтээгдэхүүн

4

845

удаагийн хэлцлээр

Репо хэлцэл зуучлалын үйлчилгээ

149.3

тэрбум төгрөгийн арилжаа

Р2Р зээлийн үйлчилгээ

3,699

Харилцагчид

962.9

сая төгрөгийн
зээлийн санхүүжилт

Хамтын санхүүжилтийн үйлчилгээ

291

Хөрөнгө
оруулагчид

14

Төсөл

42.4

сая төгрөгийн санхүүжилт

Инсуртекийн үйлчилгээ

287

Даатгуулагч

15

төрлийн даатгалын үйлчилгээ

СЭНДБОКСОД ТУРШИГДАЖ БҮЙ БҮТЭЭГДЭХҮҮН, ҮЙЛЧИЛГЭЭ

Сэндбоксоод ирүүлсэн хүсэлт, бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний төрлөөр

Сэндбоксын орчинд бүтээгдэхүүн, үйлчилгээгээ турших 19 хүсэлт ирсэн бөгөөд эдгээрээс 6 бүтээгдэхүүн, үйлчилгээг Сэндбоксын зөвлөлийн хурлаар хэлэлцүүлж 5 бүтээгдэхүүнийг сэндбоксын орчинд орсноос 1 үйлчилгээ 1 жилийн хугацаанд туршигдаад гарсан.

Инсуртекийн үйлчилгээ

Инсуртекийн үйлчилгээ нь 2022 оны 12 дугаар сарын 30-ны өдөр сэндбоксын орчинд орсон ба тус үйлчилгээ нь хэрэглэгч өөрийн хэрэгцээ шаардлага, эрсдэлд нийцсэн даатгалын бүтээгдэхүүнийг ямар нэгэн зуучлагчгүйгээр өөрөө сонгон хэрэглэх, мөн эрсдэлд суурилсан газрын зураглалыг хөгжүүлж, даатгалын эрсдэлийг үнэлэх давуу талтай.

1,501

Бүртгэлтэй харилцагч

287 даатгуулагч

5 хэлбэр

15 төрөл

Инсуртекийн үйлчилгээний платформд бүртгэлтэй 1501 харилцагч байна. Тус платформ нь смарт төхөөрөмж, жолоочийн хариуцлага, эрүүл мэнд, гэнэтийн ослын зэрэг 5 хэлбэр, 15 төрлийн даатгалын үйлчилгээг 287 даатгуулагчид хүргэсэн.

Эдгээр даатгалын бүтээгдэхүүнүүд нь нийт 935 сая төгрөгийн үнэлгээтэй бөгөөд нийт хураамжийн орлогын 0.7 хувийг смарт төхөөрөмжийн даатгал, 5.7 хувийг жолоочийн хариуцлагын даатгал, 91.9 хувийг эрүүл мэндийн даатгал, 1.7 хувийг авто тээврийн даатгал тус тус бүрдүүлж байна.

Смарт төхөөрөмжийн даатгал

0.7%

Авто тээврийн даатгал

1.7%

Жолоочийн хариуцлагын даатгал

5.7%

Эрүүл мэндийн даатгал

91.9%

Репо хэлцэл зуучлалын үйлчилгээ

“Мони маркет фонд” ХХК нь Repo хэлцэл зуучлалын үйлчилгээ нь 2021 оны 12 дугаар сарын 17-ны өдөр сэндрокс орчинд мөнгөний захын зуучлалын үйл ажиллагаа явуулж эхэлсэн бөгөөд 2022 онд Сэндрокс зохицуулалтын орчинд турших хугацааг сунгах хүсэлтийг гаргаж тус хүсэлтийн дагуу 2022 оны 12 дугаар сарын 30-ны өдрийн 05 дугаар зөвлөмж, Санхүүгийн зохицуулах хорооны даргын 557 дугаар тушаалаар сэндроксын хугацааг сунган 2 дахь жилдээ туршиж байна.

Өнгөрсөн хугацаанд репо хэлцэл зуучлалын платформ дээр 31 зээлдүүлэгч, 26 зээлдэгч оролцон нийт 149.3 тэрбум төгрөгийн 845 удаагийн арилжаа хийсэн байна. Мөн 2023 оны 3 дугаар улиралд мөнгөний зах нь нийт 39 удаагийн 19.1 тэрбум төгрөгийн илүүдэл нийлүүлэлт, 21 удаагийн 3.8 тэрбум төгрөгийн илүүдэл эрэлт байсан. Repo хэлцлийн платформоор хийгдэж буй зээлийн дундаж хугацаа 34 хоног, харин репо зээлийн дундаж хүү 18.5 хувьтай байна.

Репо зээлийн дундаж хугацаа

34 ХОНОГ

Репо зээлийн дундаж хүү

18.5%

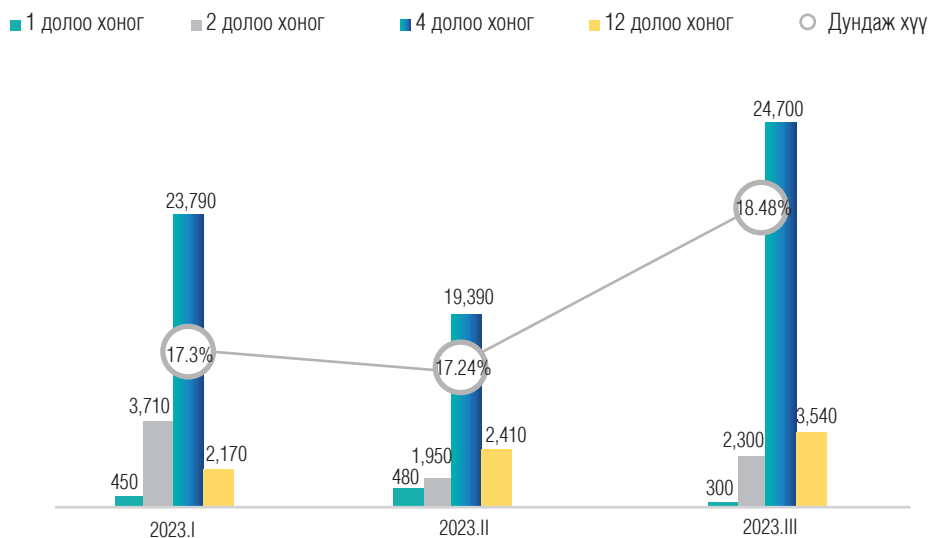
Мөнгөний зах зээлийн ерөнхий төлөв байдлыг илэрхийлэх статистик үзүүлэлтүүдийг доорх хүснэгтэд харууллаа.

Мөнгөний захын ерөнхий үзүүлэлтүүд

Хугацаа	Зээлдүүлэгчийн тоо	Зээлдэгчийн тоо	Арилжааны тоо	Арилжааны дүн	Дундаж хүү	Зээлийн дундаж хугацаа
1 сар	7	8	30	6,960,000,000	16.83	27
2 сар	16	13	63	12,330,000,000	17.42	39
3 сар	12	14	56	10,830,000,000	17.27	28
4 сар	11	10	31	5,860,000,000	16.76	25
5 сар	10	11	37	7,430,000,000	16.73	35
6 сар	13	14	49	10,960,000,000	17.84	33
7 сар	9	11	39	9,610,000,000	18.6	34
8 сар	10	16	57	14,220,000,000	18.2	38
9 сар	12	14	44	7,010,000,000	18.87	32
Нийт	-	-	406	85,210,000,000	18.48	32

Мөнгөний захын хүүгийн түвшин болон арилжааны дүнг зурагт харуулав. Мөнгөний захын арилжааг бүтээгдэхүүнээр нь ангилан харвал 1 долоо хоногийн хугацаатай репо зээлийн хэлцэл маш бага хийгддэг бол 4 долоо хоногийн хугацаатай репо зээл нь мөнгөний захын хамгийн эрэлттэй бүтээгдэхүүн байна. Тухайлбал 2023 оны 3 дугаар улиралд хийгдсэн нийт репо хэлцлийн 80 хувийг 4 долоо хоногийн хугацаатай, 7.5 хувийг 2 долоо хоногийн хугацаатай, 11.5 хувийг 12 долоо хоногийн хугацаатай, 1 хувийг 1 долоо хоногийн хугацаатай репо хэлцлүүд тус тус эзэлж байна.

Мөнгөний захын хүүгийн түвшин ба арилжааны дүн, репо зээлийн хугацаагаар

Түүнчлэн мөнгөний захад репо зээл 2022 оны 3 дугаар улирлаас 2023 оны 2 дугаар улирлыг хүртэл буурч байсан хэдий ч 2023 оны 3 дугаар улирлын байдлаар зээлийн дундаж хүү 18.5 хувь болж өссөн дүнтэй байна.

Мөнгөний захын хүүгийн түвшний дээд ба доод хязгаар

Репо зээлийн төрөл	2023.I	2023.II	2023.III	2023.IV	2023.V	2023.VI	2023.VII	2023.VIII	2023.IX
1 долоо хоногтой Репо зээл	17.10%	17.10%	17.30%	15.20%	15.20%	15.43%	15.43%	15.43%	17.00%
2 долоо хоногтой Репо зээл	16.80%	17.05%	17.45%	17.53%	15.84%	16.61%	18.57%	17.01%	18.50%
4 долоо хоногтой Репо зээл	17.27%	17.28%	17.23%	16.72%	16.50%	17.97%	18.56%	18.10%	18.97%
12 долоо хоногтой Репо зээл	17.76%	18.40%	17.88%	17.88%	17.82%	19.01%	18.94%	19.10%	19.86%

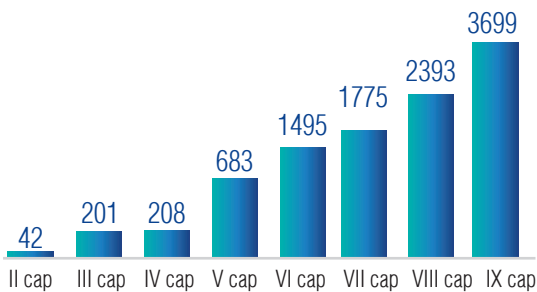
P2P зээлийн үйлчилгээ

P2P зээлийн үйлчилгээ нь 2022 оны 12 дугаар сарын 30-ны өдөр Сэндбоксын орчинд орсон бөгөөд хиймэл оюун ухаан, блокчэйн технологийг зээлийн үнэлгээ, бүртгэлдээ ашиглан хөрөнгө оруулагч, зээлдэгч хоёрыг шууд холбох үйлчилгээ юм.

P2P зээлийн үйлчилгээний нийт харилцагчдын тоо

98.8%
зээлдэгч

1.2%

хөрөнгө оруулагч

P2P зээлийн үйлчилгээ нь 2023 оны 02 дугаар сараас эхлэн зах зээлд нэвтэрч эхэлсэн бөгөөд 2023 оны 3 дугаар улирлын байдлаар тус платформоор нийт 3,699 харилцагч P2P зээлийн үйлчилгээг хүртсэн байна. Эдгээр харилцагчдын 1.2 хувь нь хөрөнгө оруулагч, үлдсэн 98.8 хувь нь зээлдэгч байна.

Платформоор нийт 962.9 сая төгрөгийн зээл олгогдсон бөгөөд үүнээс 512.5 сая төгрөгийн зээл нь эргэн төлөгдөж P2P нийт зээлийн үлдэгдэл 450.4 сая төгрөг байна. Мөн P2P зээлийн сарын жигнэсэн дундаж хүү 2.0 хувь байгаа бөгөөд олгосон зээлийн багцын 87.3 хувийг 3 сараас бага хугацаатай, 10.9 хувийг 3–6 сарын хугацаатай, 1.8 хувийг 6–9 сарын хугацаатай зээл бүрдүүлж байна. Харин тус платформоор дамжсан хөрөнгө оруулалтын багцын 45.4 хувийг 1 жилийн хугацаатай, 54.6 хувийг 1 жилээс бага хугацаатай хөрөнгө оруулалт тус тус бүрдүүлж байна.

3–9 сарын
хугацаатай

Олгосон
зээлийн дүн

962.9 сая

сая төгрөг

450.4

сая төгрөг
Зээлийн үлдэгдэл

Зээлийн ЖДХ 2.0%

Хэвийн

100.0%

Хугацаа хэтэрсэн

0.0%

Чанаргүй

0.0%

P2P платформоор зуучлагдан олгогдсон нийт зээлийн үлдэгдэл нь бүгд хэвийн ангилалтай зээл байна.

Эмэгтэй

64%

Эрэгтэй

36%

P2P зээлийн үйлчилгээний нийт харилцагчдын 64.2 хувь нь эмэгтэй, 35.8 хувь нь эрэгтэй харилцагчид байна. Харин нийт харилцагчдын 55.9 хувийг 18–35 насныхан, 31.3 хувийг 36–45 насныхан, 10.6 хувийг 46–55 насныхан, 2.2 хувийг 55–аас дээш насныхан тус тус бүрдүүлж байна. Харилцагчдыг боловсролын түвшнээр ангилбал 62.1 хувь нь дээд, 4.2 хувь нь тусгай дунд, 27.4 хувь нь бүрэн дунд, 4.3 хувь нь дунд, 2 хувь нь бага боловсролтой байна.

НАСНЫ БҮЛГЭЭР

18–35 НАС

55.9%

36–45 НАС

31.3%

46–55 НАС

10.6%

55–ААС ДЭЭШ

2.2%

БОЛОВСРОЛЫН ТҮВШНЭЭР

62.1%

ДЭЭД

4.2%

ТУСГАЙ
ДУНД

27.4%

БҮРЭН
ДУНД

4.3%

ДУНД

2%

БАГА

Хамтын санхүүжилтийн үйлчилгээ

Хамтын санхүүжилтийн үйлчилгээ нь 2022 оны 12 дугаар сарын 30-ны өдрөөс эхлэн сэндбоксын орчинд орсон ба одоогоор урамшуулал, хандивт суурилсан хамтын санхүүжилтийн үйлчилгээг сэндбоксын орчинд туршин зээлд суурилсан хамтын санхүүжилтийн үйлчилгээг нэвтрүүлэхээр ажиллаж байна.

Төслийн дундаж хугацаа 17 хоног

Тус үйлчилгээ нь 2023 оны 02 дугаар сараас эхлэн зах зээлд нэвтэрсэн ба 2023 оны 3 дугаар улирлын байдлаар урамшуулалд суурилсан хамтын санхүүжилтийн 7 төсөлд 291 хөрөнгө оруулагчаас нийт 42.4 сая төгрөгийн санхүүжилт татан төвлөрүүлээд байна. Платформоор дамжуулан санхүүжилт босгосон эдгээр 7 төслийн 6 төсөл нь 01 сараас бага хугацаатай төслүүд бөгөөд төслийн дундаж хугацаа 17 хоног байна.

Платформоор дамжуулан татсан урамшуулалд суурилсан санхүүжилтийг дунджаар 58.3 хувийн биелэлттэйгээр босгосон ба төслүүдийн санхүүжилт татсан дундаж хугацаа 12 хоног байна.

Мөн тус платформ дээр хандивт суурилсан хамтын санхүүжилтийн 7 төсөл нийтлэгдсэн бөгөөд нийт 183 хүнээс 8.2 сая төгрөгийн хандивыг босгожээ.

Платформоор дамжуулсан урамшуулалт санхүүжилтийн төслүүдэд хөрөнгө оруулсан хөрөнгө оруулагчдын 76.3 хувь нь 18–35 нас, 18.9 хувь нь 36–45 нас, 4.1 хувь нь 46–55 нас, 0.7 хувь нь 55–аас дээш насныхан байна.

ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАГЧИД НАСНЫ БҮЛГЭЭР

18–35 НАС

76.3%

36–45 НАС

18.9%

46–55 НАС

4.1%

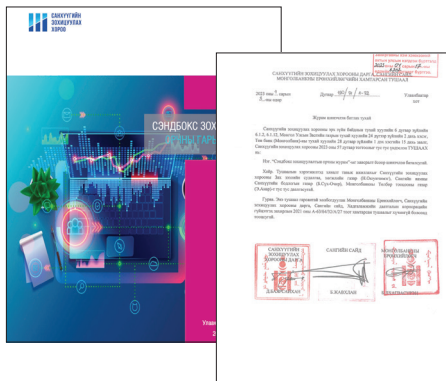
55–ААС ДЭЭШ

0.7%

БОДЛОГО ЗОХИЦУУЛАЛТ

Хууль, эрх зүйн орчныг сайжруулах ажлын хүрээнд

Сэндбоксын орчинд банк бус санхүүгийн байгууллагуудын итгэлцлийн үйлчилгээг арилжаалах үйлчилгээ туршигдаж буйтай холбогдуулан “Итгэлцлийн үйлчилгээний журам”-ын шинэчилсэн найруулгад тусгах холбогдох саналыг Банк бус санхүүгийн байгууллагын газарт хүргүүлэн шийдвэрлүүлсэн.

Технологид суурилсан санхүүгийн зах зээлийн хөгжлийг хурдасгах “Финтек зохицуулалтын инновац хаб” байгуулах суурь судалгааг боловсруулан, Азийн хөгжлийн банкнаас хэрэгжүүлж буй техник туслалцааны хүрээнд Монгол Улсын “Финтек зах зээлийн экосистемийг хөгжүүлэх” чиглэлд төслийг хэрэгжүүлэгч байгууллагуудтай хамтран ажиллаж байна.

Хурал, семинар, уулзалт, хяналтын хүрээнд

Сэндбокс орчинд бүтээгдэхүүн, үйлчилгээгээ турших хүсэлтэй нийт 12 компаниа 22 удаагийн уулзалтыг зохион байгуулсан.

Оролцогчдоос ирсэн тайлан мэдээнд суурилан зайны хяналтыг тогтмол гүйцэтгэн, газар дээрх хяналт, үзлэгийг гүйцэтгэн ажиллаж байна.

Финтекийн хөгжил болон зохицуулалтын орчны талаарх цахим болон танхимын сургалт, уулзалтуудад тогтмол оролцож байна.

Сэндбоксод туршигдаж буй 4 бүтээгдэхүүн тус бүрд тохирсон тайлан, мэдээний маягтыг боловсруулан 7 хоног, сарын мэдээ, улирлын тайланг төвлөрүүлэн тоон мэдээллийн сан үүсгэн ажиллаж байна.

Сэндбоксод туршигдаж буй бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний олон улс дахь хөгжил, зохицуулалтын орчны судалгааг тогтмол гүйцэтгэн ажиллаж байна.

Сэндбоксын орчныг олон нийтэд таниулах ажлын хүрээнд

The screenshot displays the official website of the Sanhuguijin Zoxicuulakh Khoro (Sanhuguijin Regulatory Commission). The top navigation bar includes links for 'МОНГО ТУЯМ', 'ЗОХИЦУУЛАЛТЫН САЛБАР', 'МЭДЭЭ, МЭДЭЭЛЭЛ', 'ЭРНИЙ БАЙГАЛ', 'МОНГО УУЛЬСЫН ТӨМӨГ', 'СОЮГТА ТУЯМ', 'СЭНДБОКС', 'ИТГЭЛ БАДАА', 'ТАНЫ ТУСЛА', and 'ХӨГӨӨ БАРИХ'. A search bar is located on the right side of the header.

The main content area is divided into several sections:

- СЭНДБОКСЫН ОРЛОЛГОЧ**: A section for the Sandbox, featuring a search bar and a list of items including 'Орлогчдын нэр', 'Бүтээгдэхүүн үйлчилгээ', 'Төлөл Зөв Зн-Пөлөөлөл БСС', and 'Хэрэглэгчид зориулсан ашиг өндөр ТЭГ'.
- СЭНДБОКСЫН ОРЛОЛГОЧ**: A sidebar menu with options like 'СЭНДБОКСЫН ОРЛОЛГОЧ', 'ЖУРИМ ЗААВАР, АЙГУУЛАЛ', 'ЗӨВРӨЛ АЛБА', 'ХҮСЭЛТ ГАРГАХ', 'СИДАТГА', 'ТҮГЭЭМЭЛ АСУУЛТ, ХАРИУЛТ', and 'ХӨГӨӨ БАРИХ'.
- ЗӨВШӨӨРЛИЙН ЦАХИМ СИСТЕМ**: A prominent section titled 'НЭВТРЭХ' (Credit System) with a 'Нэвтрэх нэр' (Login) button. Below it, there are buttons for 'НУУЦ' (Logout) and 'НЭВТРЭХ' (Login). The system includes modules for 'СИСТЕМД НЭВТРЭХ ЗААВАР' (Credit System Access Rules) and 'СИСТЕМД МЭДЭЭЛЭЛ ОРУУЛАХ ЗААВАР' (Credit System Information Rules). It also features 'ОРГОДЛИ ГАРГАХ ЗААВАР' (Credit System Issuance Rules) and 'ОРГОДЛИ ИЛГЭХ ЗААВАР' (Credit System Withdrawal Rules).
- ТҮГЭЭМЭЛ АСУУЛТ, ХАРИУЛТ**: A section for surveys and responses, containing a search bar and a list of items including 'Сэндбоксын орныг таниулах ажил', 'Сэндбоксын орныг таниулах ажил', 'Сэндбоксын орныг таниулах ажил', and 'Сэндбоксын орныг таниулах ажил'.

Санхүүгийн зохицуулах хорооны цахим хуудас дээрх “Сэндбокс” цэс шинэчлэгдэн сэндбоксын оролцогч байгууллагуудын мэдээлэл, үйл ажиллагааны тойм, сэндбоксын орчны талаарх түгээмэл асуулт, хариулт зэргийг байршуулан олон нийтийг мэдээллээр ханган ажиллаж байна.

ВИРТУАЛ ХӨРӨНГИЙН ҮЙЛЧИЛГЭЭ ҮЗҮҮЛЭГЧИЙН ЗАХ ЗЭЭЛ

Виртуал хөрөнгийн
үйлчилгээ үзүүлэгч

12

Салбарын төлөв

Дотоодын виртуал
хөрөнгийн зах
зээлийн үнэлгээ

287.8 тэрбум төгрөг

Бүтээгдэхүүн, үйлчилгээ

Хүртээмжтэй байдал

Харилцагчийн тоо

917,928

Бодлого зохицуулалт

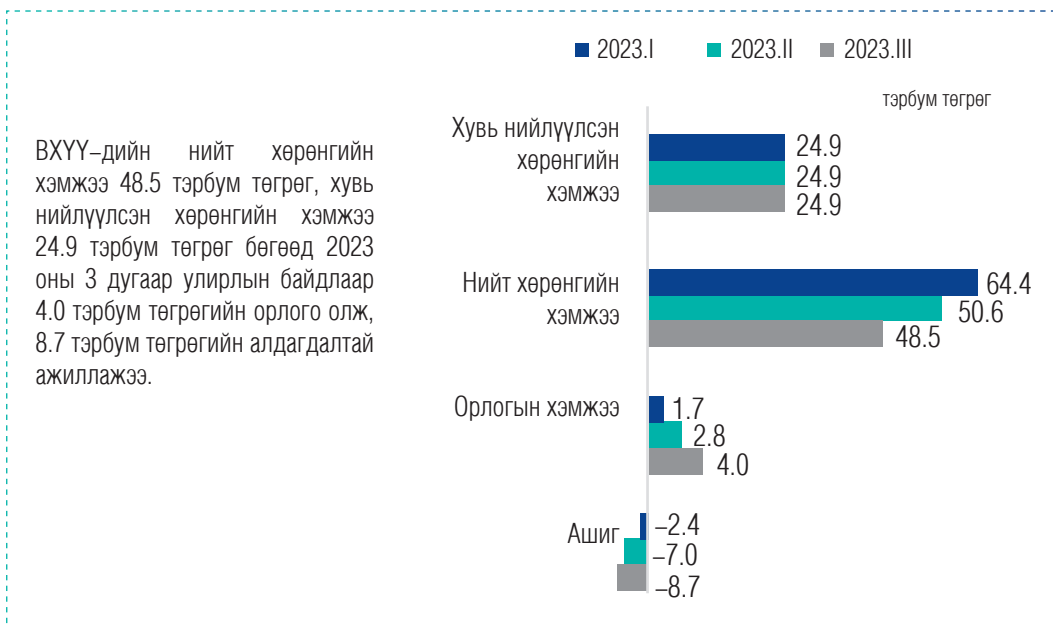

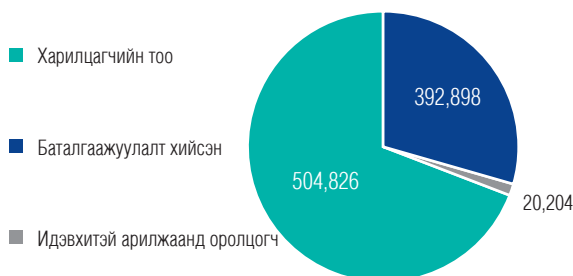
Виртуал хөрөнгийн зах зээлийн үнэлгээ өмнөх улирлаас 23.9 тэрбум төгрөгөөр нэмэгдэж 287.8 тэрбум төгрөгт хүрлээ.

Өдрийн дундаж арилжаа 79.0 сая төгрөг байна.

ВХҮҮ–дийн харилцагчид давхардсан тоогоор 917,928 байна. Үүнээс:

- 42.8% – бүртгэлээ баталгаажуулсан;
- 2.2% – идэвхтэй арилжаанд оролцогч.

БОДЛОГО ЗОХИЦУУЛАЛТ

ХУУЛЬ, ЭРХ ЗҮЙН ОРЧИН

- Санхүүгийн зохицуулах хорооны 2022 оны 174 дүгээр тогтоолоор баталсан “Виртуал хөрөнгийн үйлчилгээ үзүүлэгчийн бүртгэлийн журам”-д нэмэлт, өөрчлөлт оруулах төслийг боловсруулж Захиргааны ерөнхий хуулийн 62 дугаар зүйлийн 62.2-т заасны дагуу “Монголын биржүүдийн нэгдсэн холбоо” ГҮТББ-аар дамжуулан Санхүүгийн зохицуулах хороонд бүртгэлтэй Виртуал хөрөнгийн үйлчилгээ үзүүлэгчдээс холбогдох саналыг авч тусгасан. Тус журмын төслийг Захиргааны ерөнхий хуулийн 62 дугаар зүйлийн 62.1-т заасны дагуу Санхүүгийн зохицуулах хорооны цахим хуудсанд 2023 оны 05 дугаар сарын 19-ний өдөр байршуулсан.
- Санхүүгийн зохицуулах хорооны 2023 оны 253 дугаар тогтоолоор “Виртуал хөрөнгийн үйлчилгээ үзүүлэгчийн бүртгэлийн журам”-д нэмэлт өөрчлөлт оруулж баталсан. Журмыг Захиргааны ерөнхий хуулийн 64 дугаар зүйлийн 64.4-т заасны дагуу Хууль зүй, дотоод хэргийн яаманд захиргааны хэм хэмжээний актыг бүртгүүлж, Санхүүгийн зохицуулах хорооны веб хуудсанд байршуулж олон нийтийн хүртээл болголоо. Виртуал хөрөнгийн үйлчилгээ үзүүлэгчийн бүртгэлийн журам нь Санхүүгийн зохицуулах хороо Виртуал хөрөнгийн үйлчилгээ үзүүлэгчээр бүртгүүлэх хүсэлт гаргагчийг бүртгэх, бүртгэхээс татгалзахтай холбогдсон харилцааг зохицуулна

ХУРАЛ, СЕМИНАР УУЛЗАЛТ

- Виртуал хөрөнгийн үйлчилгээ үзүүлэгчийн хууль эрх зүйн орчин шинээр бүрдсэнтэй холбогдуулан үүсэж болох эрсдэлийг бууруулах, зохицуулалтын ойлгомжгүй байдлыг шийдвэрлэх, бий болох сорилтуудыг даван туулах, тулгамдаж буй асуудлуудын талаар “Монголын Биржүүдийн Нэгдсэн Холбоо” ГҮТББ, Санхүүгийн зохицуулах хороонд бүртгэлтэй Виртуал үйлчилгээ үзүүлэгчдийн удирдлага, холбогдох ажилтнуудтай уулзаж санал солилцлоо.

ХАВСРАЛТ

ХӨРӨНГИЙН ЗАХ ЗЭЭЛИЙН ТООН МЭДЭЭЛЭЛ

Үзүүлэлтүүд	2021.III	2022.III	2023.III
Зах зээлийн үнэлгээ /тэрбум төгрөг/	4,969.9	4,788.3	10,290.8
ЗЗҮ/ДНБ	13.4%	11.1%	19.5%
Хөрвөх чадвар	3.7%	2.7%	1.3%
Хувьцааны арилжаа /тэрбум төгрөг/	186.1	150.4	467.1
Компанийн өрийн хэрэгслийн арилжаа /тэрбум төгрөг/	902.5	105.1	97.1
ХБҮЦ–ны арилжаа /тэрбум төгрөг/	4.2	69.7	44.7
Хөрөнгө оруулалтын сан /тэрбум төгрөг/	54.4	3.2	45.7
ТОП–20 индекс	42,937.26	34,024.26	35,436.88
MSE А индекс	13,972.46	12,098.54	15,249.91
MSE Б индекс	12,270.50	11,972.15	12,197.78
ХК–ийн тоо	312	314	322
ҮЦК–ийн тоо	53	53	52
ХАА–н биржийн арилжааны дүн /тэрбум төгрөг/	672.1	1,034.2	824.6

ДААТГАЛЫН ЗАХ ЗЭЭЛИЙН ТООН МЭДЭЭЛЭЛ

Үзүүлэлтүүд	2021.III	2022.III	2023.III
Нийт хөрөнгө /тэрбум төгрөг/	444.6	449.6	582.5
Даатгалын болон давхар даатгалын нийт хураамж /тэрбум төгрөг/	192.0	219.8	290.0
Нийт нөхөн төлбөр /тэрбум төгрөг/	44.9	68.9	82.1
Нөөц сан /тэрбум төгрөг/	204.8	209.0	268.6
Давхар даатгалын хураамж /тэрбум төгрөг/	75.0	68.3	97.9
Цэвэр ашиг /тэрбум төгрөг/	21.3	14.1	7.4
Мэргэжлийн оролцогчид:			
Ердийн даатгал	15	15	15
Урт хугацааны даатгал	1	1	2
Давхар даатгал	1	1	1
Даатгалын төлөөлөгч	2,388	2,298	2,381
Даатгалын зуучлагч	56	62	64
Хохирол үнэлэгч	25	25	25
Актуарч	36	40	40
Аудитор	144	137	145
Аудитын компани	43	40	44

БАНК БУС САНХҮҮГИЙН БАЙГУУЛЛАГЫН ТООН МЭДЭЭЛЭЛ

/Тэрбум төгрөг/

Үзүүлэлтүүд	2021.III	2022.III	2023.III
Нийт хөрөнгө	2460.1	3400.8	4,257.4
Эргэлтийн хөрөнгө	2369.2	3294.2	4,121.9
Мөнгөн хөрөнгө	435.9	402.0	529.3
Богино хугацаат хөрөнгө оруулалт	19.1	16.0	41.7
Нийт зээл	1765.9	2666.1	3,378.5
Хэвийн зээл	1568.7	2360.3	3,007.0
Хугацаа хэтэрсэн зээл	50.3	111.0	119.6
Чанаргүй зээл	146.9	194.7	251.9
Зээлийн эрсдэлийн сан	117.0	142.1	188.8
Өмчлөх бусад үл хөдлөх болон өмчлөх бусад хөрөнгө (цэврээр)	12.4	19.7	21.5
Эргэлтийн бус хөрөнгө	90.9	106.6	135.4
Нийт өр төлбөр	778.0	1276.1	1,667.7
Итгэлцлийн үйлчилгээний өглөг	216.5	354.0	519.3
Дотоод, гадаадын банк, санхүүгийн байгууллагад төлөх өглөг	219.1	407.2	470.6
Төслийн зээлийн санхүүжилт	15.2	19.4	28.2
Эзэмшигчдийн өмч	1682.1	2124.7	2,589.7
Хоёрдогч өглөг	45.3	70.5	76.0
Хувьцаат капитал	1078.4	1275.0	1,453.1
Хуримтлагдсан ашиг	504.1	714.9	994.8
ББСБ-ын тоо	531	522	521
Үүнээс: УБ хот	451	431	428
Хөдөө, орон нутаг	80	91	93
Харилцагчдын тоо	4,530,126	4,897,575	4,141,367
Нийт орлого	354.2	624.8	814.7
Хүүгийн орлого	282.5	500.6	694.3
Хүүгийн бус орлого	63.4	110.0	102.7
Үндсэн бус үйл ажиллагааны орлого	8.2	13.9	17.4
Нийт зардал	206.4	389.8	512.3
Хүүгийн зардал	30.3	68.6	98.3
Хүүгийн бус зардал	129.0	234.9	292.7
Болзошгүй эрсдэлийн зардал	29.3	51.9	69.2
Үндсэн бус үйл ажиллагааны зардал	2.9	4.9	7.2
Цэвэр ашиг	147.8	235.0	302.4

ХАДГАЛАМЖ, ЗЭЭЛИЙН ХОРШООНЫ ТООН МЭДЭЭЛЭЛ

/Тэрбум төгрөг/

ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД	2021.III	2022.III	2023.III
Нийт хөрөнгө	289.4	266.7	302.7
Эргэлтийн хөрөнгө	278.0	262.5	298.5
Мөнгөн хөрөнгө	63.8	30.5	54.7
Авлага	9.8	19.3	18.7
Эргэлтийн бус хөрөнгө	11.4	4.1	4.1
Үндсэн хөрөнгө /цэврээр/	4.0	4.0	4.0
Биет бус хөрөнгө	7.4	0.2	0.1
Хөрөнгө оруулалт ба бусад эргэлтийн бус хөрөнгө	0.0	0.0	0.0
Нийт зээл	208.1	216.1	222.0
Хэвийн зээл	194.5	203.0	206.4
Хугацаа хэтэрсэн зээл	5.6	5.2	8.7
Чанаргүй зээл	8.0	7.8	6.9
Өр төлбөр	228.6	210.6	238.0
Хадгаламж	203.8	189.8	213.0
Богино хугацаат зээл	2.9	2.6	2.5
Урт хугацаат өр төлбөр	6.0	3.7	5.1
Бусад богино хугацаат өр төлбөр	15.9	14.6	17.3
Өөрийн хөрөнгө	60.8	56.1	64.7
Гишүүдийн оруулсан хувь хөрөнгө	25.7	26.1	27.0
Хоршоологчдын өмч	34.8	29.9	37.3
Хуримтлагдсан орлого /алдагдал/	17.5	10.6	15.1
Нийт орлого	41.8	44.0	46.5
Хүүгийн орлого	38.9	41.7	44.4
Үйл ажиллагааны бусад орлого	0.9	0.7	0.7
Үйл ажиллагааны бус орлого	1.9	1.6	1.4
Нийт зарлага	34.6	36.5	40.4
Хүүгийн зардал	23.7	23.7	26.0
Болзошгүй эрсдэлийн сангийн зардал	1.5	1.4	1.9
Үйл ажиллагааны зардал	8.8	10.6	11.8
Үйл ажиллагааны бус зардал	0.1	0.1	0.1
Цэвэр орлого	7.1	7.5	6.1
ХЗХ-дын тоо	225	202	192
УБ ХЗХ-дын тоо	127	110	101
Орон нутаг ХЗХ-дын тоо	98	92	91
Гишүүдийн тоо /мянга/	75,771	72,770	71,649

ЗЭЭЛИЙН БАТЛАН ДААЛТЫН САНГИЙН ТООН МЭДЭЭЛЭЛ

Үзүүлэлтүүд	2021.III	2022.III	2023.III
Нийт хөрөнгө	253.2	259.4	257.6
Батлан даалтын үлдэгдэл	90.1	81.0	89.1
Үүнээс: Хугацаа хэтэрсэн	1.6	7.3	2.9
Чанаргүй	15.0	11.3	7.5
Батлан даалт гаргасан зээлийн үлдэгдэл	176.5	159.4	173.4
Үүнээс: Хугацаа хэтэрсэн	2.4	7.0	5.4
Чанаргүй	28.0	24.0	15.9
Үндсэн үйл ажиллагааны орлого	7.3	7.5	9.5
Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	1.1	3.0	5.3
Үндсэн үйл ажиллагааны үр дүн	6.2	4.5	4.2
Олгосон батлан даалтын тоо	231	30	146
Үүнээс: Иргэдэд	0	0	63
Аж ахуйн нэгжид	231	30	83
Олгосон батлан даалтын дүн	32.4	10.6	33.1
Үүнээс: Иргэдэд	0	0.0	0.9
Аж ахуйн нэгжид	32.4	10.6	32.2
Үүнээс: Хөдөө аж ахуй	0.6	0.3	0.5
Үйлдвэрлэл	5.9	3.0	12.5
Бөөний болон жижиглэн худалдаа	19.2	3.0	14.6
Үйлчилгээ	3.5	3.6	2.0
Бусад	3.2	0.7	3.5
Батлан даалт гаргасан дундаж хугацаа /сараар/	43.2	88.9	164.1
Батлан даалт авахаар ирүүлсэн хүсэлтийн тоо	319	56	202
Үүнээс: Шийдвэрлэсэн хүсэлтийн тоо	236	31	155

ҮЛ ХӨДЛӨХ ЭД ХӨРӨНГӨ ЗУУЧЛАЛЫН САЛБАРЫН ТООН МЭДЭЭЛЭЛ

Үзүүлэлтүүд	2022.III	2023.III
ҮХЭХЗ–ын байгууллагын тоо	295	314
Брокерын тоо	309	328
Агентийн тоо	1,413	1,287
Худалдаж, худалдан авч, шилжүүлсэн ҮХХ–ийн талбайн хэмжээ /мянган м.кв/	2,152.2	1,164.6
Худалдаж, худалдан авч, шилжүүлсэн ҮХХ–ийн үнэ / тэрбум ₮/	1,544.6	1,488.9
Түрээслүүлж, түрээслэж, хөлслүүлж, хөлслөсөн ҮХХ–ийн талбайн хэмжээ / мянган м.кв/	465.1	397.4
Түрээслүүлж, түрээслэж, хөлслүүлж, хөлслөсөн ҮХХ–ийн үнэ / тэрбум ₮/	134.3	116.3

ҮНЭТ МЕТАЛЛ, ҮНЭТ ЧУЛУУНЫ АРИЛЖАА ЭРХЛЭГЧДИЙН САЛБАРЫН ТООН МЭДЭЭЛЭЛ

Үзүүлэлтүүд	2022.III	2023.III
Тусгай зөвшөөрөлтэй хуулийн этгээдийн тоо	45	50
Үнэт металл, үнэт чулууны, эсхүл тэдгээрээр хийсэн эдлэлийн арилжаа эрхлэгчдийн тоо	69	72
Үнэт металл болон үнэт чулуугаар хийсэн эдлэлийн арилжаа эрхлэгч иргэдийн тоо	251	250
Үнэт металл, үнэт чулууны арилжаа эрхлэгчийн үйл ажиллагаа эрхлэгч иргэдийн тоо	136	139
Худалдан авсан үнэт металлын бохир жин /кг/	1,269.8	1,793.3
Худалдан авсан үнэт металлын нийт үнэ / тэрбум ₮/	216.4	224.3
Худалдсан үнэт металлын бохир жин /кг/	1,485.4	2,298.5
Худалдсан үнэт металлын нийт үнэ /тэрбум ₮/	213.3	239.9
Худалдан авсан эдлэлийн нийт үнэ / тэрбум ₮/	1.9	13.5
Худалдсан эдлэлийн нийт үнэ / тэрбум ₮/	5.1	20.4

